

Szarvasi Krónika

Közművelődési és helytörténeti folyóirat

26. szám * 2012

Szerkesztőbizottság

Boross Árpád Bence
Dr. Búzás László
Dr. Kutas Ferenc
Dr. Lipcsei Imre
Dr. Marjai Gyula
Dr. Molitorisz Pál
Dr. Reszkető Péter
Paraszt Attiláné

Olvasószerkesztő

Paraszt Attiláné

Felelős szerkesztő

Dr. Kutas Ferenc

Kiadja a Szarvasi Krónika Alapítvány Kuratóriuma.
Levélcím: 5540 Szarvas, Hársfa u. 4. Telefon 66/214 149

Email: kutasferenc@szarvasnet.hu

Honlap: <http://www.szarvasikronika.fw.hu>

Adószám 18370834-1-04

Számlaszám: 53900014-13000622

Felelős kiadó: Dr. Demeter László.

Készült Szarvason a Digitális Kalamáris Gyorsnyomdában 250 példányban.

Engedélyszám: III/KUL/154/BÉ/19889, HU ISSN 0239-023X.

Megjelenik minden évben egy alkalommal, május hónapban.

Jelenidőben

Kitüntetettek

2011. március 1 – 2012. február 28.

Magyar Felsőoktatásért Emlékplakett

Dr. Lipcsei Imre dékán

Szegeden szerzett testnevelés szakos és pedagógiai előadói diplomát, a PhD. fokozatot 2006-ban, Debrecenben vette át. 1990-től él Szarvason. A Brunszvik Teréz Óvóképző Főiskolán helyezkedett el, azóta is ott, illetve a jogutód intézményeiben dolgozik. Főiskolai tanári kinevezését 2007-ben kapta meg, ekkor választották a Kar dékánjává. 2009-ben aktív szereplője volt a főiskola és a Szent István Egyetem integrációjának. 2011-ben a szarvasi és a jászberényi karok egyesültek. Jelentős szerepe volt abban, hogy az egyetem vezetése és a szenátus Szarvast választotta az új kar központjává. 2012. január 1-jétől az egyetem rektora öt évre kinevezte az Alkalmazott Bölcsészeti és Pedagógiai Kar dékánjává. Több szakmai szervezetnek és egyesületnek tagja, elnöke az országos Óvó és Tanító Egyesületnek, a Tessedik Sámuel Emlékbizottságnak, tagja a Szarvasi Krónika szerkesztőségének. A felsőoktatásban végzett kiemelkedő munkája elismeréseként a Nemzeti Erőforrás Minisztérium minisztere a Magyar Felsőoktatásért Emlékplakettel tüntette ki.

Békés megyei Prima Díj

Népművészet

Tessedik Táncegyüttes

Az együttes 1968-ban alakult a Felsőfokú Mg. Technikum diákjaiból. 1984-től a város együttese, fejlődése azóta töretlen. Útját kiváló minősítések, fesztiváldíjak, nívódíjak kísérik. 1988-ban elnyerte a Kiváló Együttes, 1991-ben az Országos Szlovák Szövetség Központi Táncegyüttese címet; 2000-ben a Néptáncszövetség Martin-plakettjét. 2008-ban a Kisebbségért Díjjal ismerték el tevékenységét. A Prima Díjat Juhász Attila – az együttes tagja, 2004 óta művészeti vezetője – vette át.

Színművészet

Fekete Péter, a Jókai Színház megbízott igazgatója

Fekete Péter sikeresen működteti a Békés Megyei Jókai Színház társulatát. Vezetése alatt sok színvonalas előadást, sok újszerű kezdeményezést láthatott a színház közönsége. Sikerei közül kiemelték a Szarvasi Víziszínpadon lebonyolított, rendkívül sikeres évadot. A nagyszínpadi előadások telt házat vonzottak, az egész nyaras Vers a víz felett című felolvasóest sorozatán harminc színészt mintegy tízezer néző láthatta.

Sport

Sinka Brigitta sakkmeister

A békésszentandrási születésű sakkozóval édesapja ismertette meg a sakkozás alapjait. Gyermekként aratta első sikereit, majd a fővárosba költözve a magyar női válogatott egyik erőssége lett. Tagja volt a sakkolimpián résztvevő magyar válogatottnak is. Élete során több tízezer gyermek sakk-szimultán versenyét szervezte meg. 9394 regisztrált és igazolt sakkjátszmán van túl, és célul tűzte ki, hogy 83 évesen elérje a bűvös 10.000-es számot, így állítván be egyedüli világrekordot, ezzel Guinness-rekordot is. 55 évnyi sikeres sportpályafutása elismeréseként kapta meg a díjat.

Békés Megyéért

Szécsi Balázs feltaláló

E díjat mindazok kapják, akik munkájukkal kiemelkedő eredményeket értek el a megye társadalmi, gazdasági, kulturális, tudományos vagy művészeti életében. 2011-ben négyen részesültek e díjban, köztük a békésszentandrási Szécsi Balázs is. Aktív közösségi tevékenységért, több évtizedes szakmai pályafutásáért. Legismertebb és legsikeresebb találmánya a drótfonatból és felületkezelt falécekből készült, DROFA fantázianévű univerzális anyag, amelyből háztartásokban használható termékcsaládot: bútorokat, kerti eszközöket lehet kialakítani. A találmány bejárta a világ kiállításait, és számos nemzetközi elismerést kapott.

Békés megye 2011. évi Kiváló mestere

A „Békés megye 2011. évi Kiváló mestere” címet nyolcan, köztük a szarvasi Bakula János fotós és Szakács Mihály vendéglős, a Régimódi Vendéglő tulajdonosa valamint a békésszentandrási Bobvos János kőműves mester vehette át. Választott szakmájukban mindannyian kimagasló teljesítményt értek el. Bakula János aktív vállalkozóként több fotóműhelyt működtet. Fotósként a SZARVAS című fotóalbum felvételeinek elkészítésével nyújtott kimagasló teljesítményt. Szakács Mihály egy régi iskolaépületben rendezte be Régimódi nevű vendéglőjét, amely a város egyik legismertebb és legkedveltebb vendéglője lett. Bobvos János elsősorban lakóházak tetszetős és jó minőségű építésével és felújításával lett elismert mester.

Bakula János

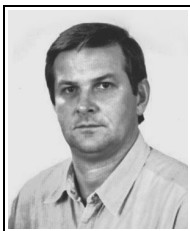
Szakács Mihály

Bobvos János

Kiváló vállalkozó

Szabó Róbert

Pályája kezdetétől a vendéglátóiparban dolgozik. Felsőszolgálóként kezdte, s végigjárta a szakma lépcsőfokait. Önállósodásának első lépése a Halászcserda bérlőként való működtetése. A hamarosan népszerűvé vált vendéglőt megvásárolta, azóta is működteti. Sikeres vállalkozását kiterjesztette a szállodaiparra. A város főutcáján megépíttette első szállodáját, ezt 2000 óta Lux Panzió néven működteti. Később Cserkeszölőben „zöldmezős”

beruházásként építtetett két wellness-szállodát, ezeket a legkorszerűbb eszközökkel tette vonzóvá és sikeressé.

Média különdíj

A Körös Televízió szerkesztősége

A Körös Televízió 2002 óta sugározza helyi műsorát Sipos Zoltán tulajdonos-ügyvezető irányításával. Fejlődése töretlen. Műszakilag a legkorszerűbb

stúdiótechnika jellemzi, munkatársainak száma egyre gyarapodik. A riporterek és operatőrök jelen vannak a város és a térség minden jelentős politikai és kulturális rendezvényén, és kiváló minőségű összeállításokat juttatnak el kábelhálózatokon az otthonokba. Ma már – Szarvason kívül – Békésszentandrás, Csabacsüdön, Gyomaendrődön, Kardoson, Kétpón, Kunszentmártonban, Kondoroson, Mesterszálláson, Mezőtúron, Orosházán és Örménykúton is láthatják a műsort.

Szarvas Városért

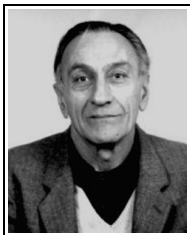
Babák Mihály polgármester

Több, mint negyven esztendeje szolgálja különböző posztokon szülővárosát. Több diploma megszerzése mellett, a tanulmányok folytatásával egyidőben végigjárta a mesterré váláshoz vezető gyakorlatszerzés lépcsősorát. Dolgozott állami vállalatnál, szövetkezethetnél, majd hosszú éveken át közelről tapasztalta meg a városüzemeltetés szépségeit és nehézségeit mint a KOMÉP Kft. igazgató-helyettese. 1998 óta Szarvas polgármestere, immár negyedik alkalommal emelte őt városa élére a választói akarat. Munkájában most tudja csak igazán hasznosítani az államigazgatási főiskolán szerzett diplomáját, és településüzemeltető szakmérnökként ő maga is azonnali választ tud adni a legbonyolultabb szakmai kérdésekre. Gyakran az a különös helyzet áll elő, hogy az általános gyakorlattól eltérően Szarvas polgármestere siet tanácsadóként munkatársai segítségére, előmozdítva az ügyeket. Kellő elméleti és gyakorlati ismerete, méginkább pedig bátorsága elegendő néha merésznek tűnő elképzelések megvalósításához is. Nagy ellessége az időhúzás, a halogatás. Eddigi munkássága nyomán a vele együtt munkálkodó képviselő-testületekkel megerősítetten az elmúlt másfél évtizedben Szarvas életének majdnem minden területén előrelépés mutatható fel. Kiegészítő kitüntetésként a képviselő-testület – „a szarvasiak akaratából létrejött zenekar” – úgy döntött, hogy karmestere megérdemli a „Szarvas Város Örökös Karmestere” címet jelképező aranyozott karnagyi pálcát.

Molnár Zoltán ny. középiskolai tanár

A magyar botanika egyik legkiemelkedőbb tudósának Soó Rezső professzornak egyetemi tanítványaként részt vehetett, az ún. „Debreceni Botanikai

Iskola” létrehozásában. Biológia-földrajz szakos tanárként szarvasiak generációit oktatta és nevelte a szarvasi Vajda Péter Gimnáziumban. Emberi tartása, életmódja, életszemlélete példaadó volt diákjai számára. Kiemelkedő érdemeket szerzett Békés megye botanikai kutatásában, természeti értékeinek megőrzésében. Nevéhez fűződik a védett kígyónyelv és békakonty egyetlen Békés megyei előfordulásának megtalálása, kezdeményezésére vált védetté a két ritka növényfaj élőhelye. Évekig segítette a városba irányuló turizmust: csoportokat vezetett, megismertette az Arborétum növényeit a látogatókkal; tudásával, tanácsaival támogatja a Szarvason folyó környezet- és természetvédelmi munkát.

Szarvas Város Kultúrájáért

Dr. Marjai Gyula ny. intézeti igazgató

1953-tól él Szarvason. Az Öntözési Kutató Intézetben kezdte pályáját segédmunkatársként. Végigjárta a tudományos kutatóélet lépcsőfokait. 1984-1990-ig, nyugdíjba vonulásáig az ÖKI igazgatójaként tevékenykedett. 1970-76-ig a DATE Főiskolai Karán főiskolai tanár, tanszékvezető. Mint nyugdíjas 2009-ig óraadó tanár volt a Főiskolai Karon. Számos magyar és nemzetközi tudományos társaság és szervezet (többek közt a Magyar Tudományos Akadémia és az ICID, a Nemzetközi Öntözési és Vízrendezési Szövetség) bizottságainak tagja. 13 tudományos könyv szerzője és társszerzője, szakcikkeinek száma közel 100, több szakmai díj kitüntette. Részt vett a város kulturális és közéletében. Több mint egy évtizedig a Városi Tanács VB tagja volt. 1988-ban egyik alapító szerkesztője a Szarvasi Krónika c. periodikának, feladata a mezőgazdasági rovat szerkesztése, sz cikkek írása, szakmai interjúk készítése volt. 2011-től a szerkesztői zottság örökös tiszteletbeli tagja.

Tessedik-díj

Molnár Istvánné, a Benka Gyula Ev. Általános Iskola és Óvoda igazgatója

A Déli Evangélikus Egyházkerület elismerése a Tessedik-díj, melyet az év pedagógusaként vett át az Igazgatónő. Munkáját nagy odaadással, a keresztény pedagógia értékeire alapozva végzi; szakmai tapasztalat, igényesség,

helyes irányba történő terelését.

lelkiismeret, szociális érzékenység jellemzi. A tehetség-gondozásban nyújtott szerepvállalása is példás, munkájával jelentősen hozzájárul a pedagógusok, a gyermekek és a szülők hitre való neveléséhez. A Szent István Egyetem Pedagógiai Karával az óvodai és tanítói gyakorlati képzés feladatának ellátásában fontos szerepet tölt be. A városi oktatáspolitikában mint az Oktatási Bizottság külsős tagja szakmai tapasztalataival segíti a város ifjúságának

Szarvas Város Pedagógiai Díja

Lestyan-Goda Pálné tanár

Az óvónői és a történelem szakon szerzett tanári diploma megszerzése után óraadó tanárként dolgozott az akkori Székely Mihály Szakképző Intézetben, majd 1992. szeptember 1-jétől a Petőfi Sándor Általános Iskolában vállalt állást napközis nevelőként. 1998-1999-ig a Petőfi Sándor Általános Iskola igazgatóhelyetteseként, 2000-től 2005-ig Szarvas Város Általános Iskolája tagintézményvezetőjeként dolgozott. 2008-tól a Vajda Péter Intézmény Szakképző Iskolájának tantestületéhez tartozik. Ugyanolyan lelkesedéssel, odaadással adta tovább tudását, mint amennyire fontos volt számára, hogy tanulói emberként is helyt álljanak az életben. 2011-ben a kézilabda sportágban elért eredményeiért Szarvas Város Sportkitüntetését is átvehette.

Nagy Istvánné tanítónő

A Benka Gyula Evangélikus Általános Iskola tanára. Munkáját az alapos felkészültség, a szakmai igényesség hatja át. Kiválóan végzi mind a tehetséggondozás, mind a felzárkóztatás feladatait. Tanítványai nagy szeretettel fordulnak hozzá bármilyen problémával. A tanulók szabadidős programjainak megszervezésében is jelentős szerepet vállal. Tanítványaival bekapcsolódik a helyi, megyei és országos versenyekbe. Az 1910/11-es tanévben a Bendegúz Akadémia Országos levelezős versenyen tanítványa 1. és 3. helyezést ért el két kategóriában. Felkarolja azokat a gyermekeket, akik hátrányos helyzetűek, segíti a szülőknek a szociális gondok megoldásában.

Sinkovics Mihályné óvodapedagógus

Az óvodás gyermekeknek szentelt 39 év alatt szentesi, csabacsüdi, majd szarvasi óvodákban dolgozott. A SZI-RÉN óvodában töltött 9 év után 16 évig vezette a Zöld-pázsit úti óvodát. 2007-ben a három Önkormányzati óvoda függetlenített vezetője lett. Munkája során arra törekedett, hogy az óvodai élet örömet, élményt, játékos ismeretszerzést jelentsen a gyermekeknek. Elhivatottsága, szakmai tudása, kitartása példamutató lehet minden óvodapedagógus számára. 2011. június 1-én szakszervezeti munkájáért Békés-csában átvehette az Eötvös József-emlékérem arany fokozatát.

Dr. Sonkolyné Bagi Katalin általános iskolai tanár

A szegedi Juhász Gyula Tanárképző Főiskolán végzett biológia-testnevelés szakos tanárként. A szarvasi 2. Számú Általános Iskolában kezdte munkáját. Lelkes munkakedvvel kezdett tanítani és mindez a lelkesedés, töretlenség, következetesség és igényesség jellemezte és máig is jellemzi szakmai munkáját. A Diáksport Bizottság elnökeként nagy szerepet vállalt abban, hogy nem csak az iskola, hanem a város fiataljaival is megszerettesse a sportot, a mozgást. Megérdemelten vette át 2008-ban a Békés Megye Diáksportjáért kitüntetést. Közösségi munkája elismeréseként korábban az Eötvös József-emlékérem bronz, ezüst és arany fokozatát is átvehette.

Szebegyinszki Erzsébet

A Szlovák Általános Iskola, Óvoda és Diákotthonában kezdte meg pedagógusi hivatását, ahol 1993 óta vezetői feladatokat is ellátott. Személyiségével, elkötelezett pedagógiai példamutatásával hatékonyan formálta a diákotthoni tanári közösséget. A tanulók (különösen a hátrányos helyzetű, lemaradó és felzárkóztatást igénylő gyerekek) harmonikus fejlesztését a szülői háttér tudatos irányításával, formálásával igyekezett elérni. Az intézményben töltött 36 év alatt gyakran vállalt vezető szerepet a nemzetiségi konferenciák, továbbképzések, bemutató tanítások, szakmai látogatások megszervezésében és lebonyolításában is.

Szarvas Város Szociális Díja

Mihaleczné Kovács Mária

Kiemelkedő tevékenységet folytatott a sajátos, illetve nehéz élethelyzetben levő egyének, csoportok és közösségek érdekében városunkban, és koordinál jelenleg is szociális fejlesztéseket tartalmazó, illetve biztosító projekteket. Munkájával jelentősen hozzájárult Szarvas Város és a kistérség szociális ellátása színvonalának emeléséhez. A hatékonyabb és magasabb szintű ellátást szem előtt tartva tevékenykedett a szociális alap és szakszolgáltató ellátás megszervezésében. A szociális szervezet kialakítása mellett kiemelt figyelemmel kísérte az aktuális pályázati lehetőségeket. Így a „Küzdök a munka világából történő kirekesztődés ellen” pályázat és „az Esély munkával és tanulással a Körös-szögben” ugyancsak az ő irányítása által valósult meg. Emellett a pályázatban a szociálisan hátrányos helyzetű személyek képzését is megvalósították.

Tóth Tamásné családgondozó

Családgondozói beosztásban végzi feladatait. Szakmai tevékenységét mindig kiemelkedő pontossággal, hivatástudattal és felelősségérzettel végezte és végzi. Ezáltal nem csak munkatársai, de az ügyfelek bizalmát és elégedettségét is kivívta. Munkakörén túl betölti az „Emberöltő” Alapítvány elnöki tisztét, amely pozícióban szintén a város szociális jólétét segíti. A „TANODA” pályázat szakmai vezetésén keresztül a hátrányos helyzetű gyermekek oktatását segíti, emellett számos pályázat megvalósítója, közreműködője. Különösen szívügyének tartja a határon túli magyarsággal történő kapcsolattartást, illetve az ott élők segítségét. A város segítségére szoruló lakosai számára rendszeresen szervezi az étel- és élelmiszer-adományozást.

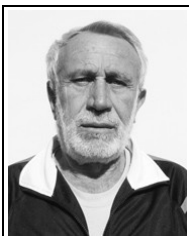
A Nagycsaládosok Szarvasi Egyesülete

A Nagycsaládosok Szarvasi Egyesülete 1991-ben alakult meg Dankó Pál vezetésével. A megalakításban alig 30 család vett részt, a mai egyesület pedig már 160 tagcsaládot számlál. Elnöke: Homonnai Tiborné. Az Egyesület fő tevékenysége: a nagycsaládosok sajátos érdekeinek képviselete és szolgálata. Feladatai (többek közt): tanulmányutak, táborok szervezése és lebo-

nyolítása; hátrányos helyzetű csoportok társadalmi esélyegyenlőségének elősegítése; adományok felkutatása és eljuttatása a rászoruló családok számára. Gyermekek- és ifjúságvédelem, érdekképviselés; drogprevenciós tevékenység, szabadidős, kulturális- és sportprogramok szervezése; a gyerekek, különösen a halmozottan hátrányos helyzetű és/vagy roma gyerekek iskolai sikerességének elősegítése.

Takács Tamás Emlékdíj

Szirony Pál tanár, sportvezető

E díjat a Sportlétesítmények Magyarországi Szövetsége adományozza a sportlétesítmények vezetése és működtetése terén végzett kiemelkedő tevékenységért. Szirony Pál 1998-tól 2011-ig irányította a szarvasi sportlétesítményeket: a sportpályát, a Petőfi utcai sportcsarnokot, a játszótereket és a strandröplabda-pályát. Fő tevékenysége mellett részt vett a Magyar-magyar sportszótár szerkesztésében, a sportlétesítmény-standard elkészítésében.

Egykori sportvezetők és sportolók jutalmazása Szarvason végzett sportmunkájukért

*Dr. Szántosi Antal és Kovács Péter sportvezetők, Sinka Pálné Vajgel Mária és Frankó Katalin kosárlabdázó, Pataki György kézilabdaedző, Veszter Géza kézilabdázó és játékvezető, Filyó Pál és Nagy Ferenc labdarúgók.
(Hiányzik a képről Frankóné Borgulya Katalin kosárlabdázó)*

Az Év Tourinformátora

Dr. Glózik Klára irodavezető, egyetemi adjunktus

A díj a Magyar Turizmus Zrt. és a Tourinform Szövetség közös díja. 2004 óta minden évben a tourinform irodák munkatársainak szavazata alapján dől el, ki kapja meg. Glózik Klára történelem-orosz-német szakos tanári, tourinformátori, idegenforgalmi szakmenedzseri képesítést, 2011-ben doktori (PhD.) címet szerzett. 2000-2005 között a szarvasi Tourinform Iroda vezetője. 2006-tól tanít a Tessedik Sámuel Főiskola szarvasi karán (jelenleg SZIE-Gazdasági Karán). 2007 januárjától 2008 júliusáig a Thermál Consulting Kft.-ben területi irodavezető, ill. a Békés Megyei Tourinform iroda munkatársa. 2008-tól a Békés Megyei Vállalkozásfejlesztési Alapítvány ügyvezetője, valamint a Békés Megyei Tourinform Iroda vezetője. 2011. szeptember 1-jétől egyetemi adjunktus, turizmussal kapcsolatos tárgyakat tanít.

Az Év Önkéntese

Klenk József egyházközségi felügyelő

Évek óta végez önkéntes tevékenységet az evangélikus egyházközség felügyelőjeként. 13 éven át szervezett jótékonyági bálakat, amelyek bevételeit elsősorban hazai rászorulóknak juttatták el. A jótékonyági akciók keretében anyagi támogatást nyújtottak a beregszászi színháznak és a magyar főiskolának, tárgyi ajándékkal segítették a szentegyházi intézményeket. 2011-ben közel 15 ezer étel kiosztásában segédkezett. Szervező munkáját ismerte el ezzel a címmel a Magyarországi Evangélikus Egyház.

Szarvas Város Baráti Körének díjai

Szarvas Városért Emlékplakett ezüst fokozata

Dr. Štefan Daňo főkonzul

A jogi és politológus diplomával rendelkező, magyarul, angolul, németül és oroszul tárgyaló diplomata a Szlovák Köztársaság Külügyminisztériuma munkatársaként a békéscsabai Főkonzulátus főkonzuli pozícióit tölti be

immár második ciklusban. Főkonzuli tevékenysége alatt a dél-alföldi tájegység művészeti, kulturális és oktatási élete sokszínűbbé vált, hiszen számtalan alkalommal került sor neves művészek alkotásainak kiállítására, író-olvasó találkozók, színházak bemutatkozására, rangos hangversenyekre, iskolai cserekapcsolatokra, melyek az együttélést és megértést szolgálták. Az elmúlt évek alatt kitartóan és nagy figyelemmel segítette a szlovák nyelv

átörökítését. Támogatásával az iskolai szlovák oktatás interaktív táblákkal, audio-vizuális eszközökkel, sok-sok könyvvel, elektronikus segédanyaggal, „Iskola a természetben” programokkal gazdagodott. Felelősségérzettel és segítőkészséggel kíséri figyelemmel a szarvasi és Szarvas környéki szlovákság mindennapjait és a helyi Szlovák Önkormányzat, valamint a Szlovák Kulturális Kör tevékenységét.

Závoda Ferenc vállalkozó

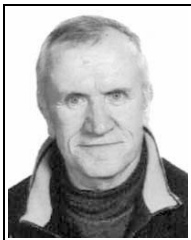
1998–2006 között városi képviselő (szlovák nemzetiségű), 2006-tól megyei képviselő. A Szarvasi Gazdák Nemzetiségi Hagyományörző Egyesületének elnöke. Nevéhez fűződik az 1998-tól rendezett Aratónap életre hívása, annak Kárpát-medencei Nemzetiségi Nappá bővítése. Szintén az ő ötlete nyomán valósult meg az idén

már 5. alkalommal sorra kerülő Őszi Idénynitő Disznótor. A Szilvanapon és Szarvas Város Napja rendezvényén már 14 éve tart hagyományörző bemutatót. A Szarvasi Gazdák Hagyományörző Egyesülete számos civil szervezettel épített ki kapcsolatot, több hazai és nemzetközi gasztronómiai versenyen (Erdély, Szerbia, Karcag és a környező települések) ért el a Závoda Ferenc vezette csapat jelentős sikereket. Több, mint 20 évre nyúlik vissza aktív társadalmi munkája az Ezüstszőlői Közösségi Ház sorsáért, megóvásáért, rendbetételéért.

Szarvas Városért Emlékplakett bronz fokozata

Fábri János edző, vállalkozó

1945-ben született Szarvason, 1964-ben érettségizett. 1967–70-ig a Volán Közlekedési Vállalatnál előadó. 1970–1991-ig a DATE Mezőgazdasági Főiskola Karán gépjármű előadó, majd tanszéki technikus. 1991-től vállalkozó. Sporttevékenysége: erőemelés (Power Lifting). Magyar, európa- és világbajnokságok rendszeres résztvevője. 1984–1991-ig nyolc alkalommal

magyar bajnok, 2000–2008-ig masters magyar bajnok. Jelentősebb eredményei: profi nyílt EB, 6. helyezés, 1991; VB, 2. helyezés, 1997; magyar bajnokság abszolút kategória, 1. helyezés, 1998; magyar bajnokság 1. helyezés, 1999; EB, 1. hely, 2005; EB, 1. hely, 2006; VB, 2. hely, 2007; EB, 1. hely, 2008; nyílt magyar bajnok 2003–2005; masters magyar bajnok 2000–2008; EB I. hely, 2009; VB, 1. hely, 2009. 1991-ben Szarvas Város Sportjáért kitüntetést kapott, 2005–2008 között az Év Sportolója volt.

Kohut Andrásné intézményi főigazgató

Pályáját ruhaipari vállalatnál kezdte (1977–1980), mint üzemvezető helyettes, majd magánvállalkozó volt. 1987-től az akkor még 611. sz. Ipari Szakmunkásképző Intézet szarvasi kihelyezett tagozatán, majd folyamatosan jogutódaiban (1990-től Székely Mihály Szakképző Iskola és Diákotthon, 2007-től Szarvas Város Közoktatási Intézménye, Vajda Péter Intézmény) tevékenykedik folyamatosan. 1990-től vezeti az intézményt, 2008-tól főigazgató. A 2000-ben létrejött Székely Mihály Szakképzésért Alapítvány egyik létrehozója, kuratóriumi tagja, elnöke. Mint a gyakorlati gazdasági életben is jártas szakember, széleskörű kapcsolatokat épített ki városunk és a környező települések vállalkozóival, biztosítva ezzel a szakképzésben résztvevő diákok külső szakmai gyakorlati helyeit, valamint a szakképzés tárgyi feltételeinek javítását, korszerűsítését. Kollégáival együtt lehetővé teszi, hogy a diákok szakmai tapasztalataikat külföldön is bővíthessék. Az évek során számos testvériskolai kapcsolatot is kiépített. 2006-ban az Eötvös József emlékérem ezüst fokozatával tüntették ki.

Körösparti András ny. kirendeltségvezető

1944-ben született Mezőtúron. 1962-től nyugdíjazásáig a szarvasi TITÁSZ kirendeltség vezetője, kétszeres kiváló dolgozó. 1992-ben csatlakozott Szarvas Barátainak Köre tagságához, a Műszaki Csoport aktív tagja. Munkájára mindig számítani lehet, legyen az köri rendezvény vagy várost érintő feladat. Baráti köri tagságának két évtizede alatt a vízi színpadi rendezvények, civil napok, szilvanapok sikeres szervezésében fizikai erejének és kreatív ötleteinek nagy hasznát vette és veszi az egyesület.

Szatur Gézné ny. könyvtárvezető

1961–1980 között a Városi Könyvtár könyvtárosa, 1980-tól 1998-ig, nyugdíjba vonulásáig, a könyvtár vezetője volt. Vezetése alatt került sor 1987-ben a könyvtár korszerűsítésére, gyermekkönyvtár és zenei részleg létrehozására, a másoló eljárások bevezetésére. Elkészítette Szarvas helyismereti bibliográfiáját. 1990-ben kezdeményezésére jött létre a Szarvasi Bibliothéka Alapítvány, melynek nyugdíjazásáig ügyvivője, majd kuratóriumi tagja, 2011-től pedig kuratóriumának elnöke lett. 1998-ban megkapta Szarvas Város Önkormányzata Közművelődési Díját. Nyugdíjba vonulása után 2010 decemberéig a Szociális és Családvédelmi csoport munkatársa, mint hivatásos gondnok tevékenykedett.

Szarvasért Emléklap

Csikós Edina pénzügyi elemző

2004-ben érettségizett, 2008-ban újságíró, PR-menedzser szakképesítést szerzett. 2003-ban az országos tanulói versenyen 1. helyezett, 2006-tól 2008-ig szövegszerkesztésből évente országos 1. helyezett. 2005-ben gépirásból 3., 2006-ban 1. helyezett ifjúsági kategóriában, 2009-ben gépirásból junior 2. helyezett. 2008-tól 2011-ig Magyarország Szövegszerkesztő Bajnoka, 2010-ben Magyarországi Junior Gépíró Bajnoka. A 2005 és 2011 között négy alkalommal vett részt a gépíró és szövegszerkesztő világbajnokságokon a magyar csapat tagjaként. Angol és német nyelvű gépirásból is versenyez, internetes nemzetközi gépíróversenyen több nyelvből (pl. finn, holland) is indult. Nádor Jenő-díjas (2004), szövegszerkesztői mesterdiplomás (2009). A SzóVilág c. szakmai lap szerkesztőbizottsági tagja.

2011 legjobb szarvasi sportolói

A Szarvas és Vidéke olvasóinak szavazatai alapján ebben is megválasztották a város legjobb sportolóit.

Eredmények (lányok): 1. Nagy Noémi úszó, 2. Bíró Renáta aerobikos, 3. Pekár Edina sakkozó; (fiúk): 1. Nyemcsok Máté kajakozó, 2. Tinka Norbert úszó, 3. Kuli István kajakozó.

A város legnagyobb adófizetői

Tizedik alkalommal rendeztek fogadást Szarvas legnagyobb adófizetőinek tiszteletére. *Babák Mihály* polgármester köszöntötte a megjelenteket, akik vállalkozók, ill. a vállalkozások képviselői voltak. *Dr. Melis János* jegyző elmondta, hogy Szarvason 1761 vállalkozás 481 milliónyi adót fizetett be 2011-ben. Ezt az összeget a pályázatok önjelöltjeinek biztosítására fordították.

A város legnagyobb adófizetői:

GALLICOOP Zrt., PIONEER HI-BRED Zrt., WORKTRANS Kft., Szarvasi Vas-Fémipari Zrt., Alföldi-Hús Zrt., TESCO-Global Áruházak Zrt., E.ON Tiszántúli Áramhálózati Zrt., Szarvasi Általános Informatikai Kft., Békés Megyei Vízművek Zrt., Erste Bank Hungary Nyrt., KATECH Zrt., OTP Bank Nyrt., Raiffeisen Bank Zrt., Kereskedelmi és Hitelbank Zrt., ORYZA Kft., GOLDFOOD Kft., Szarvasi Agrár Zrt., Young-Hús Kft., SHELL Hungary Zrt., INTEGRÁL Zrt., E.ON Energiaszolgáltató Kft., ÉGÁZ-DÉGÁZ Földgázelosztó Zrt., BAREX Kft., Riceland-Magyarország Kft., Magyar Posta Zrt., Szarvasi Agrotech Kft., Biohungaricum Kft., Szarvasi Szakorvosi Kft., Szarvasi KOMÉP Kft., Liget Hotel Kft., Szerencsejáték Zrt., Szarvasi Medicago Kft., SZIRÉN Ruházati Kft., Haltáp Kft., Szarvas és Vidéke Körzeti Takarékszövetkezet, GEOMARK Kft., Spar Magyarország Kft., Pulyka Profit Kft., Szarvas Coop Zrt., Work-Metall Kft., Szűcs Egyéni Cég, Rózsási Kft., MOL Nyrt., Euro Gold Szarvas Kft., GDF Suez Energia Zrt., Szarvas Lux Kft., CERVAFOOD Kft., Immorent Oktatási Kft., MEZŐMAG Kft., Penny Market Kft., Szarvasi Unitrans Kft.

Fotó: Tatai László

Babák Mihály és Domján Balázs, a Gallicoop Zrt. termelési igazgatója

Hittel, erővel, töretlenül

65 perc Dr. Sárkány Angyalka doktornővel

Szarvas ismert és szeretett személyisége Dr. Sárkány Angyalka, nyugalmazott háziorvos. Jellegetes, sárga Trabantjával évtizedeken át gördült végig a város utcáin, a külterületeken, de nem volt ismeretlen azokon a helyeken sem, ahol szenvedélybetegeket gyógyítottak. Nyugdíjba vonulása után talán még többet dolgozott, mint előtte. Ügyeletet vállalt éjszakákra és pihenőnapokra, a Középhalmi Misszió munkatársaként segített a szenvedélybetegeknek. Az evangélikus egyház presbitere, a Misszió Alapítvány kuratóriumi elnöke volt. A Magyar Kékereszt és a Vöröskereszt önkénteseként fáradhatatlanul dolgozott. Soha nem hagyta, hogy a betegség végleg ledöntse lábáról. Újra és újra felépült, és segítette, gyógyította a rászoruló szenvedélybetegeket.

Munkájának értékét jelzik a kitüntetések is: 1959, Az Egészségügy Kiváló Dolgozója; 1961, Erdemes Orvos; 1978, Honvédelmi Érdemérem; 2008, Közegészségügyi Díj; 2009, Déli Egyházkerület Hűségérme; és a legnagyobb: 2010, Batthyány-Strattmann László Díj.

Kérésemre otthonában fogadott. Szívesen beszélt életéről, munkájáról.

Szüleim és gyermekkorom

1928. augusztus 12-én Budapesten születtem. Édesapám, Sárkány Pál szarvasi, édesanyám, Juhász Erzsébet szegedi születésű. Édesapám a vasútnál szolgált. Kláriszölösön laktak, Zombolyán volt az állomása. A trianoni békeszerződés beleszólt az életükbe. Olyan furcsa helyzet alakult ki, hogy Kláriszölös a szerbekhez, Zombolya a románokhoz került. Mind a szerbek mind a románok felszólították, tegye le az állampolgársági esküt. Azt mondta, ő egyiknek sem teszi le. Szerencsére a francia katonák egy vagonot bocsátottak rendelkezésükre. Fél nap alatt bepakoltak, és Magyarországra jöttek. Itt kezdődött újra az életük.

Édesapám Szarvason tisztviselő lett. Aztán megint volt egy törés életükben. Házat akartak építeni. Az építésre szánt összeget betette a bankba, de olyan infláció lett, hogy a pénz elértéktelenedett. Nem tudta az építkezést befejezni, ezért kölcsönt vett fel. Két évig csak a kamatokat törlesztette, a

tőkét nem tudta. Akkor kitalálta, édesanyám menjen *Balla Béla* kereskedőhöz dolgozni, hogy a kölcsönt vissza tudják fizetni.

A bolt a mai Dózsa u. – Benka u. sarkán. Az ajtóban az édesanya

– Ne félj, megtanulod a kereskedőséget! – biztatta. Tényleg megtanulta, még kereskedővizsgát is tett. Így sikerült az építkezést befejezni. Később eladtuk a házat, megvettük a Schlesinger-házat, amelyben üzlethelyiség is volt. Édesanyám boltos lett. 1946-ban újabb törés következett be a család életében. Édesapámat B-listázták, elvesztette

állását, 1947-ben elvették a boltunkat is. Nehéz anyagi helyzetbe kerültünk.

Az elemi után a polgári iskolába kerültem. A II. osztály elvégzése után könyörögtem szüleimnek, hogy a Vajda Péter Gimnáziumba mehessek át. Orvos szerettem volna lenni. Ebbe beleegyeztek, és különbözetivel a III. gimnáziumi osztályba kerültem. Akkor még nem koedukált, hanem csak fiú osztályok voltak, a lányok csak mint bejáró magántanulók tanulhattak. Minden órára tanári kísérettel mehettünk. Év végén vizsgát tettünk, és komoly tandíjat fizettünk. Hálásan gondolok a gimnáziumi tanáiraikra! Akik ismerték a helyzetemet, tanítványokat szereztek, így mint instruktorként hozzájárultam ennek a tandíjnak a kifizetéséhez. Ez a javamra vált, mert az érettségit kitűnő eredménnyel végeztem, nem kellett felvételiznem az orvosi egyetemre. Szorgalmamnak később is sokat köszönhettem.

Diplomaszerzés, családalapítás

1946-ban a Szegedi Orvostudományi Egyetem ösztöndíjasa lettem, de ezért sokat kellett tanulnom. Ez az erőfeszítés akkor is, később is előnyömre szolgált. 1950-ben megszereztem az orvosi diplomát. Szigorló évem idején édesapám komolyan megbetegedett, ezért az egyetem megengedte, hogy az úgynevezett cselédkönyves gyakorlatot a békéscsabai kórház belgyógyászatán tölthessem. Nagy gyakorlatot szereztem, mert az egyik alorvost behívták katonának, a főorvos mellett csak egy praktizáló alorvos volt, ezért engem bedobtak a „mélyvízbe”: másodalorvosként dolgoztam.

A szigorló év végétével, 1951. május 31-én férjhez mentem. Férjemmel, *Dr. Tóth Györggyel* 54 évig voltunk házасok. Négy gyermekünk született: *Éva*,

Erzsébet, Judit és György. Két unokánk van, Orsika és György. Gyuri velem lakik. Már dédmama is vagyok, mióta Orsikának Lilla nevű leánya megszületett. Sajnos 2006-ban férjemet egy szerencsétlen otthoni baleset következményeként elvesztettem. A diploma megszerzése után, 1952-ben a Szeged-Rókusai Kórházba kerültem. Belgyógyász szakorvos

szerettem volna lenni, azonban az akkori rendszer nem tette lehetővé, hogy szakosítsam magam. Az volt a „bűnöm”, hogy templomba jártam. De nem panaszkodom. Miért vádaskodjak, hiszen azok az emberek, akik megakadályozták, esetleg már nem is élnek!

A szegedi textilgyár üzemorvosa

A belgyógyászati gyakorlat után sebészeti, szülészeti és gyermekgyógyászati orvosgyakornokként dolgoztam, majd a fertőzőosztályra kerültem. 1954-ben a szegedi textilgyár üzemorvosa lettem. Úgy gondoltam, ha már üzemorvosi munkát kell végeznem, akkor le is szakvizsgázom. 1956-ban megszereztem az üzemorvosi szakvizsgát. Tíz évet töltöttem a textilgyári munkások közt.

A tanyavilágot nagyon szerettem!

Hívtak haza Szarvasra, ezért 1964-ben férjemmel együtt hazajöttünk. Férjem a városban körzeti orvosként, én pedig Örménykúton mint falusi orvos dolgoztam 1984-ig. Ez idő alatt a megkezdett belgyógyászati tanulmányaimat folytattam, ezért évente egy hónapot benntöltöttem a békéscsabai kórházban. 1968-ban szakvizsgáztam.

A tanyavilágot nagyon szerettem. Nagy, 10x14 kilométeres körzetem volt 3600 lakossal. Akkoriban főleg tanyák voltak többségben, oda kellett menni a betegekhez. Megtanultam motorkerékpározni majd autót vezetni, így tudtam ellátni a nagy körzetet. Télen a járhatatlan utakon, sárban és hóban is mennem kellett, a tsz-ek és az állami gazdaság lovaskocsit és Zetor traktort adtak segítségemre.

Az első négy év nagyon nehéz volt. Este vagy éjszaka petróleumlámpa mellett kellett ellátni a betegeket. Az ügyelet január elsejétől december 31-ig tartott. Ha el akartam menni valahova, a szomszéd körzeti orvos vállalta a helyettesítést. A három kisebb gyermekem Örménykúton velem lakott, a férjem járt ki hozzánk. Amikor a gyerekek nagyobbak lettek, segítettek a betegek ellátásában. Főleg a leg-

kisebb, Judit, aki később öt évet járt orvosi egyetemre. Sajnos betegsége miatt tanulmányait abba kellett hagynia. Éva lányom Szarvason járt gimnáziumba a nagymamától, a férjem is ott lakott. Ő könnyebben tudott elszabadulni hétvégeken, mert a városban meg volt szervezve az orvosi ügyelet.

A tanyasi betegeknél nagy hasznát láttam a belgyógyászati ismereteimnek, de a a többi szakot is gyakorolni kellett. A nőgyógyászati eseteket is el tudtam látni. Az első négy évben a tsz-ben dolgozóknak csak ambulanter (bejáróként) járt az ingyenes ellátás. Könyörögtek, ne küldjem őket kórházba. 1968 után megváltozott a helyzet, a tsz-tagok is megkapták az ingyenes kórházi ellátást.

Később az örménykúti körzet kettévált. Kardos község önállósodott, így a körzetem csak Csipkár-sortól északra, az endrődi határig tartott. A tanyasi emberek őszinték voltak. Ha fekvő emberhez hívtak, az biztosan indokolt volt. Nagy összetartást tapasztaltam közöttük. Az egyedülállókon, a bajba jutottakon segítettek. Nagyon szerettem őket.

A nyugdíjas évek és a Misszió

1984-ben, 55 évesen nyugdíjba kellett mennem, ekkor Kardosról Szarvasra költöztem. Először nyugdíjasként a SZÁT üzemorvosa lettem, majd rövidesen, 1984-től 1988-ig a szarvasi sürgősségi ügyeleten dolgoztam.

1984-ben *Nobik Erzsikével*, az evangélikus lelkésszel bekapcsolódtunk az evangélikus országos alkoholbetegeket mentő misszió munkájába. Szarvason rendszeresen összehívtuk az alkoholbetegeket, mert a kényszerelvonás helyett az egyházban humánusabbnak vélték az alkoholbeteg-mentést. Akik hetente hétfőként hozzánk jártak, azok mentesültek a békésszentandrási kényszer-elvonókúra alól. A reformátusok hasonló missziót indítottak, és velük közösen végeztük ezt a munkát. Lelkészek, orvosok, pedagógusok és

védőnők együtt küzdöttünk. 1992-ben az egyház visszakapta a középhalmi iskola épületét. Elhatároztuk, hogy alapítványt létesítünk. Célunk az alkoholbetegek gyógyítása, a családterápia és a megelőzés volt. 64 személyre létesítettünk bentlakásos konferenciahelyiséget. Az Egészségügyi Minisztériumtól egymilliós pályázatot nyertünk. Részben új eszközöket szereztünk be, részben pedig az akkor megszűnő állami gazdaságoktól árveréseken megvettük a konferenciákhoz szükséges berendezéseket és a bentlakáshoz szükséges konyhafelszereléseket.

A működő Misszió

1992-től napjainkig működik a Középhalmi Misszió Alapítványunk. Évente három ízben gyógyító konferenciákat tartunk. Nemcsak az alkoholbetegeket segítjük, hanem a dohányzásról leszokni akarókat és a depressziós betegeket is segítjük. Nyáron a csonka- és nagycsaládosok részére alkalmakat biztosítunk az összejövetelekre. Lelkészek, orvosok és pedagógusok segítségével igyekszünk az egészséges testi és lelki életre felkészíteni őket. Ez a mozgalom nemcsak Szarvasra, hanem az egész országra kiterjedően működik. Közeli kapcsolatban vagyunk Középhalom, Ószőlő, Érpárti szőlő, és Ezüstszőlő lakosaival, gyermekeivel. Ősszel az Idősek Hetén bentlakásos heti alkalmakat tartunk, ahol a magányos és kétségbeesett időseket igyekszünk lelkiileg, testileg gyógyítani.

A szenvedélybeteg-mentő munkában közösen vettünk részt a Középhalmi Misszió és a Református Kékkeresztes csoport tagjaival. Dömösön egy

alkoholbeteg gyógyító szanatórium létesült, ahol az orvosi munkát a keresztény orvosok csoportja látta el felváltva 2000-ig. Addig nem volt állandó orvos, ezért 15 évig ott is segitettem.

2002-ben megkaptam az aranydiplomát. Két hétre rá beteget vittem Dömszre, közben az ott dolgozó kolléganőmet combnyaktörés érte. Kérték, maradjak ott helyettesíteni. Nagyon jólesett, hogy 50 éves gyakorlat után még ott is tudok gyógyítani!

A „fertőző betegség”

Sok beteg szabadult a lelki válságától és az alkoholbetegségétől. Mivel az alkohol igen gyorsan pusztít, a Halottak Napján igen sok testvérünkre emlékezünk, akik idő előtt áldozatává váltak az alkoholfogyasztásnak. De sok vidéki és sok szarvasi testvérünk szabadult az alkohol rabságából. Ők eljönnek ezekre az alkalmainkra, és a „rabságban lévő sorstársaknak” hitelesen elmondják, hogyan lehet szabadulni az italtól. Egy példát említek: *Kotsch Lászlót* – megengedte, hogy a nevét közöljük – 5-6 évvel ezelőtt a családja hozta a Misszióba, mert sok leszoktatási módszert megpróbált, de mindig visszaesett az alkoholizmusba. Az első nap azonnal haza akart menni, mivel szegényesnek találta a misszióbeli szállásunkat. Ez azonban csak ürügy volt.

Közben megérkezett két szabadult betegünk, és elmondták az ő történetüket. Hatásukra köztünk maradt az előadásokon, egyre nyugodtabb lett, kezdett figyelni mind a lelkészek mind az orvosok beszédére. Észrevette, hogy nemcsak az alkoholfogyasztás oka a betegségének, hanem bizonyos lelki bajok is. Ezeket felismerte, igyekezett letenni őket. A konferencia végén a családdal távozott, tőlem azt kérdezte, mikor jöhet újra. Azóta minden konferencián részt vesz.

Látogatás Pécsváradon

Élete rendeződött. Pécsváradon megvett és átalakított egy vízimalmot turistaházzá. Nagyon szép az a hely. Tavasztól-őszig vendégeket fogadott, így jövedelemhez jutott. Három évvel ezelőtt a Misszió tagjait meghívta egy hétre. Ott tartottuk a konferenciás alkalmunkat, ahová meghívott Pécsváradról és környékéről alkoholbetege-

ket is. Tavaly egy betegünk, aki hajléktalanná vált, bekerült a konferenciára. Mikor vége lett, nem tudott hová menni. Kotsch László felállt, és meghívta,

jöjjön hozzá, dolgozzon nála. Két feltétele volt: az egyik, vele együtt részt vesz a bibliaolvasáson; a másik: alkoholt nem fogyaszt. Ez a férfi azóta ott van, és ő is megszabadult ettől a fertőző betegségtől.

Én ezt fertőző betegségnek tekintem. Régen Magyarországon a tüdővész, a Morbus Hungaricus volt az. Ezen már segítettek. Jelenleg járvány-szerűen terjed az alkoholizmus hazánkban. Csak gyógyszerrel megállítani nem lehet. Fontos, hogy a beteg belássa, mi az oka, annak, hogy ő ivott, és hogyan jutott idáig, s hogy a gyógyszereszedés mellett próbáljon más utat találni: Isten, Jézus Krisztus segítségével hinni. A szabadult beteg soha többé nem ihat alkoholt, mert visszaesik. A cukorbeteg nem ehethet cukrot, mert ez a veszteség lesz. Az alkoholizmus is hasonló állapot.

Küzdelem a betegségekkel

1970-ben Kardoson – éppen hófűvás volt – beteghez hívtak. Dutrán, egy Zetorhoz hasonló traktoron mentünk kb. 5 kilométernyire a Csipkár sorra. A vezetőt figyelmeztettem, kerülje ki a kátyúkat, de a hófűvásban nem látott, hol vannak. Felborultunk. A jobb lábam annyira megsérült, hogy a beteget alig tudtam ellátni. A jármű is tönkrement, így lovas szánkóval szállítottak haza. Begipszelt lábbal dolgoztam, mert a helyettesemet nem engedték haza a katonaságtól. Végül Kakasszékre kerültem térdműtőre. Egy hónapig a lábamat felemelni sem tudtam. Három hónapi kezelés után, ahol fürdőt és gyógytornát is kaptam, sikerült a két mankót egy botra cserélni.

Családi csendélet Trabanttal

Le akartak százalékoltatni, de én felmentem az Egészségügyi Miniszterhez, hogy rokkantsági nyugdíj helyett kérek egy Trabant Hycomatot. Egy hét alatt megkaptam, így munkába álltam, a fekvőbetegeket is el tudtam látni. A tanjai hívások miatt napi 100 kilométert tettem meg a Trabantommal, amely teherjáróként is nagyon megfelelt, és ezután Trabanttal közlekedtem 2009-ig.

1998-ban – már Szarvason – elestem. Egy békéscsabai idegsebész megoperált gerincsérvvel, de egyre rosszabbul tudtam járni. A lábam és a karjaim megbénultak. Két hétig feküdtem az idegosztályon, mikor egy speciális vizsgálattal kimutatták, hogy agyhártya-daganatom van. Szegeden Dr. Barzó tanársegéd megműtött, majd kezdődött a talpraállás szigorú tornákkal. Három hónapig a szarvasi ápolási osztályon feküdtem, mikor hazamentem, már nem vittek, hanem járókerettel sikerült közlekednem. Négy hónap múl-

va a Trabant Hycomat segítségével ismét munkába álltam, így a Középfalmi Misszió munkájában tovább dolgozhattam.

2009-ben betegségem kiújult. Újból kezdődött a fájdalom, a végtagok bénulása, ismét a szegedi idegsebészeti klinikára mentem. Csakhogy az egészségügyi ellátás megváltozott – azt mondták, jöjjenek későbbi időpontban. De én vitatkoztam a főorvossal, említettem, hogy 11 évvel ezelőtt Dr. Barzó tanársegéd operált. Erre kinyílt az ajtó, megjelent Dr. Barzó „tanársegéd”, aki azóta a klinika professzora lett. Azonnal felvett, és két nap múlva eltávolították a kiújult agyhártyadaganatot. Hat nap múlva már hazajöhettem. A Békéscsabai Rehabilitációs Intézetben tanítottak újra járni, a saját lábamon hagytam el a kórházat.

2010-ben – életműdíjként – Réthelyi Miklós minisztertől vehettem át életem legnagyobb kitüntetését, a Batthyány-Strattmann László Díjat.

Megint belevetettem magam a munkába, de alighanem túlzásba vittem. A súlyos alkohol-betegek elvonási tünetei miatt éjjel-nappali ügyeletet kellett tartanom. Ezt nem bírta a szív-

vem, egy időre ismét kórházba kerültem. Kórházba menetelem előtt összehívtam a Misszió kuratóriumát, és 2010 májusában végleg átadtam a vezetést valamint a tényleges munkát a fiataloknak. A kapcsolatot azonban telefonon ma is tartom velük, így is tudok tanácsokat adni a volt munkatársaimnak és a betegeknek is. Ha nagyobb összejöveteleket, ünnepségeket tartanak, meghívnak és eljönnek értem. Az utolsó Trabantom is befáradt a munkába, 2010-ben a roncsrepre szállítottuk. Kiszámoltam: az évek során 1 869 000 kilométert autóztam.

A díjátadáson az unokával

Nyolc évtizedet megéltem, sok beteget láttam el vagy segítettem a gyógyulásban. Ma már elsősorban emlékeimben, gondolatban vagyok velük.

Szarvas, 2012. január 10.

Az interjút készítette: K. Szarka Judit

Dr. Hanyecz Katalin

Fejlesztések a Szarvasi Arborétumban

Az Arborétum munkatársai 2010-ben pályázattal 150 millió Ft-ot nyertek az Arborétum fejlesztésére. A 150 milliós projekt munkái 2011 decemberére lezárultak. Eredményei az alábbiakban foglalhatók össze.

Az öntözőrendszer kiépítése

Az Arborétum Magyarország legmelegebb és legszárazabb részén helyezkedik el. A tenyészidőszak csapadékmérlege 200-250 mm körül mozog, amelynek eloszlása a nyári záporokhoz és zivatarokhoz kötött. Gyakori a szárazság és a légköri aszály. Az öntözőrendszer kiépítésének célja e szélsőséges időjárási viszonyok mérséklése volt.

A földben haladó gerincezetékek a nagyobb tisztásokat közelítik meg, a szárnyvezetékek pedig a facsoportokig haladnak, ahol különböző méretű szórófejeket és vízkonnektorokat helyeztek el. Megtörtént a régi, elavult

szivattyúk cseréje és az öntözést irányító automatika kiépítése.

A szabályozott vízadagolás során elsősorban éjszakai párasítás zajlik, de lehetőség nyílt az újonnan telepített növények ápolása során az egyedi vízpótlásra is. Az öntöző berendezés 11 hektáron működik.

A ráfordított nettó költség: harmincmillió forint.

A belvízelvezető rendszer felújítása

Az Arborétum területe – egykori ártér – téli és kora tavaszi csapadék felhalmozódása miatt időnként belvízzel veszélyeztetett. A szárazság és az aszály mellett a területen több hónapon át megmaradó pangó víz is sújthatja a növényállományt.

A 2000-es belvíz jelentős károkat okozott a Pepi-kert belső, értékes részein, ezért kiépült egy olyan vízelvezető rendszer, amely a talajfelszínen elterülő csapadék holtágba vezetését segíti.

A belvízelvezető rendszer egyik része a feltöltődés miatt felújításra szorult, így jelen pályázati forrásból mintegy 700 m hosszon szintbeállítás, drénezés és tereprendezés valósult meg.

A ráfordított nettó költség: egymillió forint.

A partvédelmi mű felújítása

A Kákafoki-holtág mentén húzódó partvédelmi mű 1985-86-ban épült, és csaknem egy km-en keresztül kíséri az Arborétumot. Az idők folyamán – a szilárdabb (beton és vas) szerkezeti elemek kivételével – a partvédelmi mű vízszint feletti részei a beszakadt ágak, fatörzsek és a kiépítés óta eltelt hosszú időszak miatt megrongálódtak.

A felújítás során a növényzet legszükségesebb visszaszorítása, a kerítéselemek teljes lebontása, majd cseréje történt meg. Az elkészült kerítés új, világosabb színt kapott, amely jól harmonizál a mögötte elterülő

fás környezettel, egyben stabil védelmet ad a kertnek.

A ráfordított nettó költség: hétmillió forint.

Az üvegház felújítása

Az elsősorban oktatást és kutatást szolgáló üvegház felújítása során energia-takarékos elemek beépítésére, valamint a balesetveszélyes állapot megszüntetésére került sor. Cél: védett növények szaporítására alkalmas helyszín megteremtése, valamint az esetleges környezeti katasztrófák során a biztonságosan szabályozott élőhely kialakítása, így a túlélési feltételek megfelelő biztosítása. A munkálatok során a főhajó szigetelése, vakolása és tetőcseréje, a mellékhajók teljes átépítése zajlott. A belső szerkezeti elemek közül a villamoshálózat, az öntözés-párásítás, valamint a szaporító- és nevelőterület felújítása történt meg.

A ráfordított nettó költség: hatvankilencmillió forint.

A kert- és élőhelyfejlesztés

Az Arborétum védett részén, 45 hektáron folyt az a fejlesztési munka, amely a kert ifjítására, térszerkezetének helyreállítására, valamint különböző élőhelyek kialakítására törekedett. A beavatkozást a kertetörténeti kutatás, a geodéziai felmérés és a fejlesztési koncepció alapozta meg.

A konkrét munkálatok között a lábon álló száraz faegyedek kitermelése, cserjeirtás, bozótolás, aprítékolás, az apríték sétatutakra terítése, kaszálás és ültetés szerepelt. Az idős, balesetveszélyes ágak eltávolítása főként alpinista technikával történt.

A ráfordított nettó költség: tizenkétfélmillió forint.

Feltérképeztük és számítógépre vittük a kert teljes növényállományát. Az adatokat – szükség szerint – folyamatosan módosítjuk.

A teljes projekt nettó költsége 141 millió forint volt.

* * *

A további fejlesztésekre újabb 150 milliós pályázatot nyújtunk be. Terveink közt szerepel az üvegház további fejlesztése, a külső kerítés felújítása, a vadvédelem kiépítése és a kevésbé esztétikus épületek lebontása vagy átépítése.

Távlati célunk: „madárbarát és illatos” kert kialakítása.

Színháztörténet

A művészet hivatása, hogy pótolja az életet, melyet nélkülözünk.
Wagner

Dr. Molitorisz Pál
Kis szarvasi színháztörténet

A XVII. században az újratelepített Szarvas jobbágyközség volt. A szűk értelmiségi réteget a papok, tanítók, jegyzők alkották, nem volt jelentős számú az iparos társadalom sem; polgárságról tehát e korszakban alig beszélhetünk. A lakosság számának növekedésével a műveltség, a kultúra színvonala fokozatosan emelkedett. A gyorsan növekvő lélekszámú település több tanult embert kívánt. Kedvező hatása volt a tankötelezettség szigorú betartásának, az írástudatlanság visszaszorításának is.

A műveltség terén igazi lendületet a mezőberényi evangélikus gimnázium 1834. évben történő Szarvasra telepítése jelentette, de fontos szerepet játszott az is, hogy Réthy Lipót 1847-ben Szarvason nyomdát alapított, mely Békés megye első nyomdája volt.

A művelődés célját szolgálták a XIX. század közepétől a gomba módra szaporodó egyletek. Pl. a *Szarvasi Kaszinó* (1845), a *Szarvasi Olvasóegylet* (1850), majd az *Iparosok Népköre*, illetőleg az *Iparos Ifjak Önképző Köre*, a *Gazdák Polgári Köre*, a helyi *Tanítóegylet* (1893), a *Fészek Asztal Társaság* (1905), melynek díszelnöke Benka Gyula volt, az 1906-ban alakult *Szarvasi Leányegyesület*, vagy az 1908-ban létrejött *Szabad Lyceum*, melynek kezdeményezője, vezetője Krecsmarik Endre tanítóképzői tanár volt.

Zsilinszky Mihály gimnáziumi tanár az újratelepített Szarvas másfél évszázados évfordulójára írt monográfiájában 1872-ben megemlíti, hogy „... virágzásnak örvend Szarvason a hangászat. Túlzás nélkül mondhatni, hogy az alföldi városok között alig van egy is, mely e tekintetben versenyezhetne Szarvassal.” Megemlíti többek közt a zene művelése terén kiemelkedő Chován családot, mely 1816 óta ad tehetségeket a városnak. „A zongora annyira elterjedt, hogy alig van műveltebb ház, melyben zongorát ne lehetne találni. A zene iránti hajlamot előmozdítja az 1860 óta fennálló zenede (zeneiskola – A szerk.), másrészt a dalárda.”¹

A dalművészet fejlesztésére 1862-ben Benka Gyula kezdeményezésére és elnöksége mellett alakult meg a *Szarvasi Férfi Dalkar*, mely gyakran felépített ünnepségeket, estélyeken, társas összejöveteleken.

A műveltség, a kultúra emelkedése terén jelentős állomás volt Szarvas

¹ Zsilinszky Mihály *Szarvas város történelme és jelen viszonyainak leírása*, Pest, 1872, 136-137. p.

első hetilapjának megjelenése. A *Szarvasi Újság* című hetilap 1877. január 1-jén indult, s ezt követően a településnek 1948-ig mindig volt hetilapja, néha kettő, három is. A nyomtatott betű nemcsak a híryanagyok terjedését, a lakosság tájékoztatását, hanem a kultúra emelkedését is elősegítette. A helyi sajtóban gyakran jelentek meg művészeti tárgyú cikkek. Részben a helyi sajtó hasábjain folyt a hírverés, a közönségszervezés a színelőadások szervezése során, s az előadásokat követően pedig a sajtó részletes értékeléseket, elemzéseket közölt.

Megállapíthatjuk, hogy a XIX. század második felében – már az önkényuralom korában, de különösen a kiegyezést követően – településünkön is lezajlottak azok a kedvező folyamatok, melyek megteremtették a működvelő színjátszás feltételeit, s létrehozták a lakosság széles köreiben a színházlátogatás közönségigényét.

A szarvasi működvelő színjátszás

Az első szarvasi működvelő színelőadást 1845-ben tartották.² Konkrétabb

Pokomándy Sándor

adataink az önkényuralom korszakából származnak. A művelődni, s egyben szórakozni vágyó szarvasi közönség még a kiegyezés előtt – önszerveződés eredményeként – működvelő szintársulatot hozott létre. „A 1860-as években rendszeres működvelő szintársulat alakult Szarvason.” – írja dr. Nádor Jenő gimnáziumi tanár 1922-ben. „...a közönség tömegesen tódult az előadásokra. A tiszta jövedelem jótékony célokra szolgált. Az előadások rendezője: Pokomándy Sándor³ volt. A társulat 1864-től 1866-ig állott fenn, s számos előadást tartott.” Nádor felsorolja a működvelő társulat színészeinek neveit is. A családnéveket elemezve megállapíthatjuk, hogy a társulatban szinte kizárólag a város értelmiségi, polgári családjai képviselték magukat.⁴

² Gál Zsuzsanna *Fejezetek a Békés megyei színjátszás történetéből*, Békéscsaba, 2002. 44. p.

³ Pokomándy Sándor (1821–1884), szarvasi postamester, a szabadságharc idején hírszolgálatot végzett. Sírja az Ótemető katolikus parcellájában van.

⁴ Dr. Neumann Jenő *Szarvas nagyközség története*, Szarvas, 1922. 207. p.

Orosz Iván kézikönyvének címlapja, Toman János linóleummetszeteivel

A XIX. és a XX. század fordulója körüli évekből csak a helyi sajtóból származó töredékes adataink vannak. 1901-ben arról értesülhetünk, hogy „mind több előkelő tót gazdát és mesterembert lehet látni a színházlátogató közönség között... ez az iparos ifjak gyakori műkedvelő előadásainak tulajdonítható”.⁵ A gimnázium önképző köre Plautus *Caprivit* c. vígjátékának (1899), az *Iparos Ifjak Önképző Köre* egy népszínművének (1899), illetve Csiky Gergely *Vasember* c. (1901) drámájának és *Mukányi* c. vígjátékának (1902) előadásáról van tudomásunk. Az utóbbi darabot a *Helyi Tanító Egyesület* vitte színre.

Szarvason a műkedvelő előadások újraéledése, fénykora a két háború közötti időszakra, a húszas évek második felére és a harmincas évekre esett. Hasonló jelenség figyelhető meg ebben az időszakban országosan, sőt még az utódállamok magyarlakta területein is. Ekkor már szinte minden társadalmi réteg képviseltette magát, mind a résztvevők, mind a közönség soraiban. Jellemző e korszakra, hogy csupán Szarvason két, a műkedvelő színjelölésokról szóló kézikönyvet is kiadtak.⁶

A műkedvelő előadások divatja közvetlen előzményének tekinthetjük az iskolai ünnepségek, a különböző városi, egyesületi rendezvények műsorait, melyeken a zene- és énekszámokon, szavalatokon túl olykor rövid jeleneteket is előadtak.

Főleg az ifjúsági önképző körök jártak élen abban, hogy egy-egy színdarab betanulásával, bemutatásával maguknak nemes szórakozást, közönségüknek pedig lelki felüdülést nyújtsanak. Előadásait általában nagyobb ünnepnapok alkalmával rendezték, rendszerint táncmulatsággal egybekötve. Az előadások többnyire népes közönség előtt zajlottak. Nagy vonzerőt gyakorolt az is, hogy a hozzátartozók, rokonok, ismerős lányok és fiúk szerepeltek a „világot jelentő” deszkákon.

Az előadásokat szervező egyesületek többnyire a következők voltak: a

⁵ *Szarvasi Újság*, 1901. március 17.

⁶ *Mit adjunk elő? Jelenetek, párbeszéd, monológok, szavalókórusok, ifjúsági egyesületek számára*, kiadja: Erős Sándor, Szarvas, 1934.; Orosz Iván: *Műkedvelő előadás vidéken*, Szarvas, 1936.

A Szarvasi Műkedvelő Gárda
1931. április 6-án rendezett műkedvelő
előadásának

MŰSORA:

Színre kerül a

HADIFOGOLY

színmű 3 felvonásban. Írta: Kiss Mihály.
Sugó: Toman János. Ügyelő: Oncsik György.

Szereplők:

őzv. Kovácsné Jómódu ur. asszony	Pecsenye Ilonka
Dr. Kovács László tartalékos hu-	Kiss Mihály
szár hadnagy	Lustyik Juckó
Morvai Ilonka Laci araja	Bánkó Pál
Csetneky Sándor fiatal földbírtokos	Kovács Bózsike
Vágó Béláné hadizvegy	Szebegynszki Bózsike
Julis szobaleány	Hanó Zsuzsika
Katica cselédleány	
Nikolaj Szevevolodoff kozák	
kapitány	Lakos Lajos
Alekszej Nikolajevics nacsalmik	Szloszjar János
Szonja gazdag árva leány	Darida Juckó
Iván Sztrelcow fiatal bojár	Oncsik György
Jegor fogolyfelügyelő altiszt	Somogyi Mihály
Szergely öreg udvaros	Győrfi Ferenc
Olga a felesége	Gerhát Annuska
Orosz katonák	Brusznyczki Pál
I. I.	Kiszely Pál
II. II.	

Történik az I. felvonás 1914-ben a mozgósítás napján
őzv. Kovácsné aradi házában. II. felvonás 1918 ta-
vaszán Jarošlavij Volga parti orosz városban, Szonja
lakásán. A III. felvonás 1918 őszén Aradon, őzv. Ko-
vácsné házában.

Műsor megváltás 80 fillér, mely
mindenkire nézve kötelező.

Műsor rendező, Szarvas

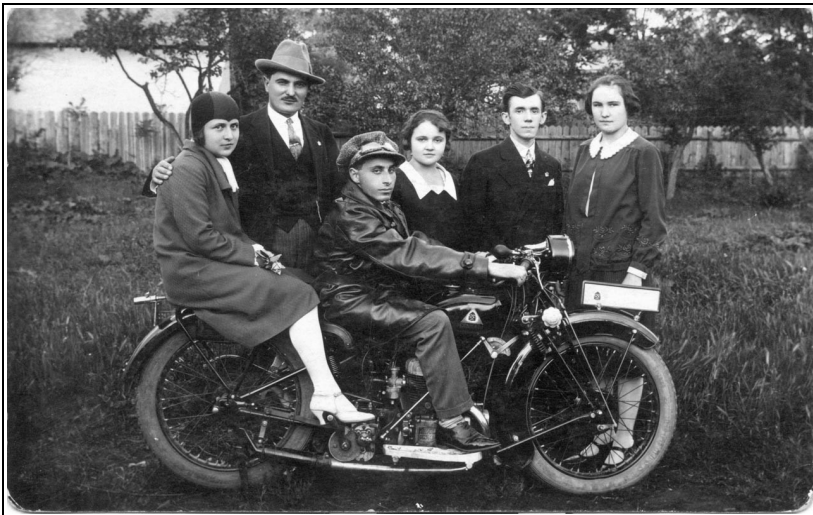
Szarvasi Iparos Ifjak Önképző Köre, a Kereskedőalkalmazottak Egyesülete, a Gazdaiűfűság Önképző Köre (1929-től), az Iparosasszonyok és Leányok Egye-
sülete, a Levente Egyesület, a Hadirok-
kantak Szövetsége, a Frontharcos
Szövetség, a Katolikus Legény Egylet, a
Polgári Kör, a Nyugdíjasok Egyesülete,
stb. A működőképes, öntevékeny
egyesületek nagy számából a civil tár-
sadalom jelentős szervezettségére kö-
vetkeztethetünk.

Az előadásokat a *Szent István Ott-
honban* (Kossuth u. 18.), a *Luther Ár-
vaházban* (Fő Téri Általános Iskola), a
Gazdák és Iparosok Szövetsége (GISZ)
székházának nagytermében, melyet *Ví-
gadónak* is neveztek (az időközben le-
bontott épületkomplexum a Szabadság
u. 15. szám alatt állt, a termét 1929-ben
jelentősen bővítették), az *Ipartestület-*

ben, az *Árpád Szálloda* dísztermében, és a *Nyári Színkörben* tartották. Szar-
vasi műkedvelő csoportok gyakran felléptek a környező településeken is.

*A Hadifogoly szórólapja és előadói 1931-ben, középen a szerző és
rendező Kiss Mihály*

A Motor c. vígjáték alkalmával készült felvétel 1929-ből (kalapban Kiss Mihály rendező, főszereplő, a motoron Oncsik György)

A műkedvelő színészek bátor fellépést és biztos megjelenést sajátítottak el, emellett akaratlanul is fejlesztették az irodalmi magyar nyelvtudásukat. Ízlésük, szókincsük finomodott, látókörük szélesedett, egyben közismertté, népszerűvé váltak. A hálás közönség többnyire tisztában volt azzal, hogy a műkedvelőktől nem várhat teljes értékű színészi munkát, de a közvetlenség bája, a szorgalom igyekezete bőven kárpótolta őket.

A rendező meghatározó szerepét többnyire tanító, újságíró, tisztviselő, olykor iparos töltötte be. A színlapokon rendezőként, és a darabok betanítóiként találkozhatunk *Orosz Iván* költő, szerkesztő, *Toman János* grafikus, festőművész, *Kiss Mihály* szabómester, *Pataki János*, *Podani István* tanítók, *Litauszky István* gazdálkodó, *Kondacs Andor* színész-rendező, *Jeszenszky József* szerkesztő, *Takács István*, a szarvasi Unió nevű vállalkozás igazgatója neveivel. A zenekarokat egyebek között *Gazsó György* és *Szederkényi Nándor* zenetanárok vezették, gyakran szerepelt a műkedvelő zenés előadásokon a *Kakuci* és a *Falussy* szalonzenekar. A Szarvasi Dalkar gyakran közreműködött műkedvelő előadásokon, sőt önálló műkedvelő előadásokat is tartott Rohoska Géza igazgató-tanító, karnagy rendezésében.

Döntő jelentőségű volt a színdarabok megválasztása. A rendezőnek jól kellett ismerni a helyi viszonyokat, a közönség összetételét, igényét, kulturális színvonalát, kívánságait. Az opera műfaja pl. többnyire számításba sem jöhetett, de a könnyebb daljátékokat, vígjátékokat, operettek s főleg népszín-

műveket nagy sikerrel rendeztek. A könnyebb súlyú, főleg a szórakoztatást szolgáló darabok mellett előadták pl. Mikszáth *A Noszty fiú esete Tóth Marival* c. regényének színpadi változatát, Petőfi János vitézét, a *Ludas Matyit*, Móricz *Nem élhetek muzsikaszó nélkül*, vagy Gárdonyi *Bor* c. darabját.⁷ Gyakran mutatták be helyi szerzők műveit is.⁸ Ilyenkor a görög tragédiák előadásához hasonlóan előfordult, hogy a szerző volt a rendező, és a főszereplő is egy személyben.

Jó szem kellett a színészek kiválasztásához. A legszerencsésebb az volt, ha a kiválasztott személyhez a szerep közel állt.

Sokszor művészi magaslatra emelkedett a műkedvelői előadás egy-egy juhász,

A Parasztbáró plakátja és előadói 1930-ban, középen, „civilben” Kiss Mihály

⁷ Dr. Lovász György *Fejezetek Szarvas kulturális életéből*, Szarvas, 2001, 131. p.

⁸ Pl. Kiss Mihály szabómester *Parasztbáró* és a *Hadifogoly* c., Galambos Dezső kereskedő *Meztelenek* és a *Vasárnap* c., Bartos Pál ev. lelkész *Ez az, Katica!* és a *Kitaszított* c. színművei, Ruzicskay György festőművész *Nehéz az embernek egyedül lenni* c. Jánovszky György igazgató-tanító *Íme, a kis Saul* megírt c. Borgulya Endre orgonista-tanító az *Örvény szélén* c. színműve bemutatásáról van tudomásunk.

csizmadia, vagy szarvasi öregasszony alakításakor, mert a színész közelről ismerte az általa megformált személy egyéniségét, jellemét. Már a próbákat is a közönség érdeklődése kísérte, többnyire 5-6 hét alatt felkészültek az előadásra. Komoly nehézséget jelentett a szereplők ruházata, tanulmányozni kellett a kort, amelyben a színdarab játszódik, s be kellett szerezni a megfelelő öltözetet. A színfalakat olykor nem kisebb személyiség, mint *Ruzicskay György* festőművész készítette. A maszkírozást többnyire a helyi fodrászok végezték.

A Szarvasi Dalkar 1928-ban (első sorban balról harmadik Rohoska Géza karnagy, negyedik dr. Tóth Pál elnök, országgyűlési képviselő)

Ha a szarvasi sajtó műkedvelő előadásokról szóló recenzióit tanulmányozzuk, megállapíthatjuk, hogy többnyire népesek, sikeresek voltak e rendezvények. Az előadásokat követő táncmulatságokon pedig – melyek jó „árukapcsolásnak” bizonyultak – a színpadot a zenészek foglalták el, a padokat kihordták a teremből, csak az idősebbek részére állítottak a sarokba asztalokat, székeket, hogy kedélyes borozgatás mellett kényelmesen tölthessék az időt. A figyelmes rendezőség gondot fordított arra is, hogy egyetlen lány se áruljon petrezselymet.

A táncmulatság előtt vagy annak szünetében a rendező egyesület elnöke, esetleg a színdarab rendezője megköszönte a szereplők igyekezetét, fáradozását, valamint a közönség támogatását, pártolását. A műkedvelő „színtársulatokról” szerencsére sok fényképfelvétel maradt fenn. Többnyire a jelmezes főpróbán készültek a fotók, melyek megörökítették a szereplőket és segítőiket; a rendező pedig középen foglalt helyet, kezében az előadás

plakátjával.

A műkedvelő előadások divatja kiterjedt a tanyavilágra is. Pl. a *Csabai úti Olvasókör* műkedvelői a harmincas évek közepén több előadást tartottak a *Szekera Pál* tanyája udvarán felállított sátorban.⁹ 1935-ben pedig a Vigadóban is felléptek egy népszínművel *Janurik Máttyás* tanító és *Pribelszky János* kovácsmester rendezésében.¹⁰

A Csabai úti Olvasókör színjátszó csoportja 1934-ben („civilben” középen Pribelszky János és Janurik Máttyás rendezők, elől hegedűvel Gráfik Pál adatközlő)

A műkedvelő színielőadások folytatódtak 1945 után is, a rendező szervek és a műsorra tűzött színdarabok azonban jelentősen megváltoztak. A kolíciós korszakban pl. az *SZDP Nőmozgalmi Szervezete* mutatta be Fodor József *Érettségi* c. vígjátékát, vagy a *Kisgazda Párt* és az *SZDP* ifjúsága közösen Darvas József *Szakadék* c. drámáját.

Új színfoltként jelent meg a palettán ebben az időben a gimnázium színjátszó csoportja. „A kezdet kezdetén szavalatokkal, monológokkal, jelenetekkel, melodramákkal, egyfelvonásosokkal, ének- és táncszámokkal léptünk a közönség elé... Hamarosan olyan igény alakult ki, hogy tarka műsorok helyett egész estét betöltő színdarab előadással szerepeljünk.” – írja az előadásokat szervező Margócsy Gyula gimnáziumi tanár 1963-ban. Jelenős sikert arattak *Molière*, *Csiky Gergely*, *Katona József*, *Móricz Zsigmond*, *Ibsen*, *Vörösmarty*, *Dér Endre* és *Rozov* darabjaival.¹¹ Margócsy Gyula vezette a '60-as években a felnőttek *Irodalmi Színpadát* is.¹²

A kétévenként tartott *Justh Zsigmond*¹³ *Színjátszó Napok*at először 1969-ben szervezték meg, még ebben az évben alakult meg a *Szlovák Színjátszó Kör* is.¹⁴

⁹ Gráfik Pál (szül. 1911-ben) közlései

¹⁰ *Szarvasi Közöny*, 1935. június 9.

¹¹ *Szarvasi járás-város szabad negyedszázada*, szerk.: Dr. Tóth Lajos, Szarvas, 1970. 107-108. p.

¹² *A szarvasi állami Vajda Péter Általános Gimnázium évkönyve 1960–61 tanévre*, Szarvas, 1961, összeállította: dr. Gábris József igazgató, 20. p.

¹³ Justh Zsigmond (1863-1894) író szentetornyai birtokán paraszt műkedvelőkkel maga rendezte népszínműveket és klasszikus drámákat mutatott be 1893-ban.

¹⁴ Gál Zsuzsannától idézett mű 47. p.

Nagy kár, hogy az elmúlt évtizedekben a műkedvelő színjátszás eltűnt városunk kulturális életének palettájáról, a felgyorsult, megváltozott világ inkább kedvez az elektronikus médiának. A tartalmas, bensőséges, pezsgő társadalmi életet is jelentő amatőr színjátszás pedig kiszorult, feledésbe merült. Vajon feltámad-e valaha?

A hivatásos színjátszás Szarvason

A hazai színházi élet egyik jelentős bázisa a főnemesség volt. Városunk hivatásos színházi élete a gyulai „*Wenckheim Theaternek*” a szarvasi Bolza-kastélyban 1828-ban tartott előadásával kezdődött. Kisfaludy Károly *Mátyás déák* c. darabját mutatták be.¹⁵ Az előadás minden bizonnyal csak a grófi család és társaságuk szórakozását szolgálta.

A szabadságharc előtti időkben *Demjén Mihály* társulata kereste fel színészeivel Békés megyét. A világosi fegyverletétel után jelentős nemzeti és kulturális feladatot betöltve egyebek között Szarvason is megfordult. 1853-ban pedig *Láng Boldizsár* színigazgató lépett fel társulatával településünkön.¹⁶

A vándor társulatok a kiegészítés körüli években jelenhettek meg gyakrabban Szarvason.¹⁷ Az 1871. évi XVIII. Törvénycikk, a községi törvény az önkormányzatok számára lehetővé tette szakbizottságok, úgynevezett színházi bizottságok megalakítását. E bizottságok tárgyaltak a pályázatra jelentkező szintársulatokkal, sőt ők jelölték ki repertoárjukból a színdarabokat.¹⁸

Az előadásokra az 1801-ben épült Bárány-szálló szűk „nagytermében”, majd a szálloda udvarán lévő kocsiszínben, később az udvarban épült színházépületben, az *Arénában* került sor. Gyakran tűzték műsorukra a színigazgatók *Szigligeti Ede*, *Csepreghy Ferenc*, *Gaál József*, *Szigeti József*, *Tóth Ede* stb. darabjait. Színre kerültek az értékesebb alkotások közül *Csiky Gergely*, *Bródy Sándor*, *Molnár Ferenc*, *Szomori Dezső*, *Lehár Ferenc*, *Huszka Jenő*, *Kálmán Imre*, *Kacsóh Pongrác* és *Jókai Mór* művei is.

Gyermekként fellépett Szarvason 1880 körül az Endrődön született *Rózsasáhegyi Kálmán* is, nevelőapja *Rózsasáhegyi Ödön* szintársulatával. ... *már hatéves koromban játszottam, színlapot árultam, összeszedtem a kellékeket, székeket, padokat, lócákat cipeltem, lámpát pucoltam, színpadot söpörtem, és sokat, nagyon sokat koplaltam...* – írja *Rózsasáhegyi* erre az időre vissza-

¹⁵ *Magyar színháztörténet*, Bp., 1990, 33. p.

¹⁶ Gál Zsuzsannától idézett mű 20., ill. 23. p.

¹⁷ Foltán Zsuzsanna *Volt egyszer egy színház*, *Szarvasi Krónika*, 1989, 92. p.

¹⁸ A nagyközség közgyűlése által 1901-ben megválasztott színügyi bizottság tagjainak nevét – csupa közismert közéleti férfiú – a *Szarvas és Vidéke* c. hetilap 1901. október 27-i száma tartalmazza.

emlékezve.¹⁹

Thália szekerén *Tóth János*, *Pázmán Mihály* igazgatók jártak Szarvason társulataikkal, majd a századforduló éveiben *Micsey F. György* kecskeméti, *Rakodczay Pál* szatmári, *Somogyi Károly* nagyváradai, *Pesti Ihász Lajos* szabadkai direktorok társulatait fogadta Szarvas. Településünk a színházlátogató közönség érdeklődése szempontjából jelentősnek számított, az alföldi színi kerületek szervezésekor Szarvast mindenkor figyelembe vették (1892, 1910).

*Krecsányi Ignác
(1844–1923) színész, igaz-
gató és Krecsányi Sarolta
(1849–1908) színésznő*

A XIX. század utolsó évtizedeinek élénk szarvasi színházi életéről „*egy öreg szarvasi*” aláírással visszaemlékezést olvashatunk a szarvasi sajtóban: „*Augusztus végén jött rendszeren a színtársulat, és 6-8 hétig játszott Szarvason, majdnem mindig zsúfolt ház előtt, mert az akkori idők legjobb társulatai jöttek ide. Krecsányi Ignác színtársulata, melyben olyan művészek játszottak, hogy hamarosan a budapesti színházakhoz, legtöbbjük a Nemzeti Színházhoz került. A sok közül hirtelen eszembe jut Vadnay Vilma, Somlóné Cserváry Ilona, Krecsányi Sarolta, Latabár Kálmán, Németh Jóska stb. Sok-sok rokonszenv tüntetés helye volt az Aréna, hisz az akkori aranyifjúságnak is megvoltak a kiválasztottai, s hamarosan pártokra szakadt a színházba járó közönség.*”²⁰

Amint nyár végén megérkeztek a színészek, s elkezdődött a szezon, Szarvason felpezsdült az élet. Az igazgatók többnyire az Árpád Szállóban béreltek szállást, a színészek szarvasi családoknál szálltak meg. *Vértess Károly* győri színigazgató házat vásárolt magának Szarvason, s ott lakott családjával a szezon alatt. Naponta egy előadást tartottak, este 8 órakor, vasárnap kettőt, ekkor az első előadás 4-kor kezdődött. Egy-egy darab rendszerint két alkalommal került a közönség elé, nagy siker esetén többször is. Az előadások után a színészek az Árpád-szálló kerthelyiségében, a szaleltiben

¹⁹ Márton Gábor *Rózsahegy Kálmán*, Bp., 1996. 23, 25. p.

²⁰ *Szarvasi Közlöny*, 1935. december 8.

pihenték ki az előadás izgalmaival – vidám cigányzene mellett. Itt fogadhatták a gratulációkat, a színésznők pedig itt utasíthatták vissza, vagy bátoríthatták hódolóikat.²¹ A színházi szezon tartamára szarvasi lapszerkesztők időszaki színházi újságot adtak ki a közönség részletes tájékoztatása céljából.²²

Élénk színházi élet jellemezte Szarvast az első világháború éveiben és a két világháború között is. *Csáky Antal* társulata 1921-ben mutatta be a *Bánk bánt*, 1924-ben *Somogyi Kálmán* színtársulata érkezett Szarvasra. A húszas években rendszeresen szerepelt Szarvason *Kiss Árpád* társulata valamint *Alapi Nándor* és *Szentiványi Kálmán* kamaraszínháza. 1928-ban a nálunk időző *Országos Művész Színház* egyebek között szarvasi szerző, *Galambos Dezső* rémdrámáját mutatta be. 1929-ben *Fedák Sárít* láthatta a közönség, ugyanebben az évben mutatta be jutalomjátékát *Rajz János*. A válság éveiben a vándortársulatok is nagy nehézséggel küzdöttek. Igényes darabokkal léptek színre (*Tolsztoj, Molière, Wilde, Ibsen, Goethe* stb.), s jóformán üres széksorok előtt voltak kénytelenek játszani. A harmincas évek végén, a negyvenes években a már említettekén kívül a *Király Színpad, Gulyás Menyhért* és *Károlyi* színtársulatai hódították meg a szarvasi közönséget.

A hatvanas évektől többek között a békéscsabai *Jókai Színház*, a szolnoki *Szigligeti Színház* és a *Déryné Népszínház* előadásai nyújtottak élményt a szarvasi közönségnek az 1964-ben épült Művelődési Központ színpadán, melynek termében a városi mozi is működik. Megfogyatkoztak az előadások, de jelentősen megfogyatkozott az érdeklődő közönség is. A mai nemzedék már nem számolhat be annyi nagyszerű színházi élménnyel, mint az Aréna, vagy Nyári Színpad közönsége. Változik a világ, sokszor nem előnyére, a vándorszínész világ a régi formájában bizony a múlté ma már.

Színházépületek Szarvason

Az első előadásokat az 1801-ben épült *Fogadó a Báránynak* nevű szálló kiürített kocsisíkjében tartották. Szarvason két, kifejezetten színielőadások céljából létesült épület volt: az Aréna és a Nyári Színpad.

Az „egy öreg szarvasi” visszaemlékezései szerint az Arénát az 1870-es évek végén emelte *Jánovszky* építész a Bárány-szálló udvarának a *Ponyiczky György-* és *Valent Pál*-féle ház felőli oldalán.²³ Ábrázolás nem maradt fenn róla. A faserkeztetű épület teteje 1888. január 12-én a vastag hóréteg súlya

²¹ Foltán Zsuzsannától idézett mű 97. p.

²² Színházi újságokról *Békés megye sajtóbibliográfiája* közöl adatokat (Békéscsaba, 1974.) 375, 376, 390 és 392. sorszám alatt. A bibliográfiában közölt színházi lapokon túlmenően adataink vannak a *Szarvasi Színházi Újság* (1903. aug. 30, 31.), és a *Szarvasi Színházi Lap* (1903. szept. 4, 9, 10, 11, 16.) lapszámairól.

²³ A fogadó udvarának nyugati részén, jelenleg a szakrendelő intézet új épülete áll itt.

alatt beomlott. Az öltöző, a karzat, a páholyok, a padozat használhatatlanná vált. Az épület tulajdonosa, a közbirtokosság *Popják György*, neves szarvasi építőmestert bízta meg az épület helyreállításával. Ősre az épület kijávítása megtörtént, Thália népe, valamint a szarvasi közönség ismét birtokba vehette színházát.

Az Aréna szűknek bizonyult, a nagyközség képviselő testülete 1897-ben az Árpád szálló udvarán, a nagyközség „beltelkén” új színházépület létesítéséről döntött. A Nyári Színkör *Gábori József* budapesti építész tervei alapján már 1898-ban elkészült, kivitelezői a szarvasi *Bányász* testvérek voltak. A faanyagot *Grimm Mór*²⁴ fakereskedő szállította. A 800 személyt befogadó épületről részletes leírást olvashatunk *Foltán Zsuzsanna* jegyzetében idézett írásában. Az színházról több fotó és festmény maradt fenn.²⁵ A sok, zajos sikert látott épület fél évszázadon át szolgálta a közönséget, 1952-ben bontották le.

*A Nyári Színkör homlokzata 1950-ben valamint belső részlete 1952-ben
(Cs. Pataj Mihály akvarellje)*

A Cervinus Teátrum

A Színház 2000 januárjában kezdte meg működését a Szarvasi Vajda Péter Művelődési Központban Weöres Sándor Regionális Színház néven. Külső szakmai szolgáltatóként *Pataki András* és Gergely László töltötte be a művészeti vezetői, rendezői feladatokat. Az első éveket a produkciós színházi forma jellemezte, ekkor Weöres Sándor nevét és szellemét követték, a Színház állandó szakmai és technikai stábbal működött, de állandó társulattal nem rendelkezett. Egy-másfél hónapot tartózkodott Szarvason, ezután

²⁴ Grimm Mór tagja volt a képviselő testületnek, 1902–1904 között a nagyközség bírói tisztségét töltötte be, fűrésztelepe az önkormányzati üdülő telkén, fatelepe pedig az Ifjúsági Ház (jelenleg a könyvtár van itt elhelyezve) helyén volt.

²⁵ Dr. Palov József *Képek Szarvas múltjából*, Szarvas, 1972, 64-66. számú képek.

tájékolásra indultak a hasonló adottságú, színházzal nem rendelkező települések művelődési házaiba. Külföldön is felléptek, Székelyudvarhelyen több előadást tartottak. A Színház 2001. január 1-jétől Szarvas Város Önkormányzata rendelete értelmében közhasznú társasági formában működik (*Regionális Színház Nonprofit Kht. Szarvas*). Az ügyvezető igazgató *Csasztvan András*, művészeti vezető Gergely László lett.

Az első években főleg klasszikus darabokat mutattak be. Évi 5–7 előadást tartottak Szarvason, (csak példálózva: Sík Sándor: *István király*, John Fowles: *A lepkegyűjtő*, Molière: *Tartuffe*, Lorca: *Yerma*, Szophoklész: *Antigoné*, Shakespeare: *Sok hűhó semmiért*, Steinbeck: *Egerek és emberek*, Nyíró: *Jézusfaragó ember*, Csehov: *Sirály stb.*) gyakran telt ház előtt.

A képviselő-testület 2003 augusztusában a Kht. professzionális szlovák színházi programjának elindításáról határozott, így 2004-től a magyarországi szlovák nemzetiség számára önálló színházként is működik. Ettől kezdve a Teátrum magyarországi szlovák nemzetiség számára is mutat be szlováknyelvű előadásokat; életérzéseiket, hagyományaikat, zenéi világukat ápolják és jelenítik meg. Már a nyitó

előadásuk, a *Passió-játék* is különleges ötvözése volt a népi ének-, hang- és színészi játék elemeinek. Működési területük a hazai szlovákság által lakott településeken kívül a határon túlra is kiterjed. 2008-ban a színház felvette a *Cervinus Teátrum* nevet.

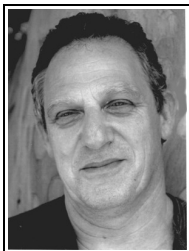

2010-ben a művelődési intézmények átszervezésekor összeférhetetlenség miatt Csasztvan András leköszönt igazgatói tisztéről. 2010. április 1-jétől az ügyvezető igazgatói feladatokat *Szenes János* látja el, Gergely László művészeti igazgatóként dolgozik.

A Színház – mely új, meghatározó színfoltot jelent a város kulturális életében, országos szinten is egyedülálló kezdeményezés – nemcsak a Művelődési Központban, hanem a Granáriumban, a Fő Téri Általános Iskola dísztermében, illetve a Szlovák Klubházban is tartott előadásokat.

Több éves működésük során eddig 15 nagyszínházi bemutatót és számos zenés-irodalmi estet tartottak. Annak ellenére, hogy előadásait a kőszínházi formától eltérően nem tudják folyamatos repertoárral játszani, utazásaik és vendégfellépéseik révén igen jelentős előadásszámot értek el.

Örvendetes és bizakodásra ad alapot, hogy közel 12 éves fennállásuk alatt egyre jelentősebb szakmai sikereket értek el. 2008 februárjában elnyerték

Daniela Kapitanova *Temetőkönyv* c. darabjával – Gergely László rendezésében – az ARCUSFEST Nemzetiségi Színházi Találkozó fődíját, majd 2009 márciusában Tolnai Ottó *Bayer-aszpirin* c. darabjával a legjobb rendezés díját. Nagy sikerrel adták elő pl. Eve Ensler *Vagina monológok*, vagy a Tessedik Sámuelről szóló *A Hold útja elkísér* c. táncszínházi előadást, melyben a Tessedik Táncegyüttes is közreműködött.

2008-ban Budapesten kezdeményezésükre megalakult a *Magyarországi Nemzetiségi Színházi Szövetség*, szarvasi székhellyel. A Színház alapító tagja a *Magyar Teátrumi Társaságnak*.

2011 nyaratól a Színház a *Cervinus Művészeti Fesztiválra* várja vendégeit az újonnan létesült *Vízisínházba*, mely a természet és az emberkéz által alkotott megkapó szépségű környezetben várja a közönségét.

Megjegyzés

A cikk eredeti szövege a *Szarvas és Vidéke* 2004. július 29., augusztus 5., és 12. számaiban, valamint a *Körös-napok* rendezvénytársaság (2004. július 23–25.) színelőadásainak műsorfüzetében jelent meg. A most közölt szöveg ennek javított és kiegészített változata.

*Kapitanova: Temetőkönyv. Samko Tale: Benkő Géza.
Rendező: Gergely László*

Dr. Molitorisz Pál

A régi szarvasi színházi közönség

Emléktöredékek

A XIX. század második felében – már az önkényuralom korában, de különösen a kiegyezést követően – településünkön is lezajlottak azok a kedvező folyamatok, melyek megteremtették a műkedvelő színjátszás feltételeit. „Az 1860-as években rendszeres műkedvelő színtársulat alakult Szarvason, melyhez hasonló sem azelőtt, sem azután nem volt” - írja dr. Nádor Jenő gimnáziumi tanár 1922-ben. A műkedvelő színjátszás térhódítása kedvezett az egyidejűleg megjelent hivatásos vándorszínészetnek is. Megteremtette a lakosság széles köreibben a színházlátogatás közönségigényét.

A Széchenyi Könyvtár kéziratárában lelhető fel egy levél, mely jól érzékelteti a szarvasi lakosság színházszeretetét. Olvassunk bele!

Tisztelt Egressy Úr!

Az alföld síkjain fekszik egy városocska mellynek neve Szarvas, e város a kissebbek közt az, mellyről nagyítás nélkül mondhatni, hogy a művészeteknek úgy, mint minden szépnek s jónak leglelkesebb fölkarolója volt mindenkor; (...) e város közönsége az kielőtt csak említeni kell egy művész nevét, azonnal kitör belőle annak látni ohajtása – így történt, hogy egy bizonyos társas körben fölemlítém Egressy urat, egyszersmind hogy a lejövetelre megnyerni ohajtanám, azonnal lelkes kitöréssel csatolták ohajtásaikat az enyimhez, s fölkértek, hogy mielőbb keresném meg soraimmal, én tehát semmit nem mulaszték ünnepélyesen fölkérni kegyedet, hogy szerencsétlesen bennünket néhány előadásra megnyerhetni. Én most Nyíri vezérlete alatt 21 egyénből álló társulattal vagyok Szarvason, kik közt bármely darab is becsülettel kiosztható – azért ha szerencsénk lehet mind e fölemlített lelkes közönség, mind részünkről megnyerhetni, kérném az elő adandó darabokat mielőbb elküldeni "cs.k. postán", hogy eleve tétethessek némi készületeket, ohajtanám pedig hogy e hó 20–21-én lehetne szerencsénk, minthogy a farsangi vigalmak épp akkor végződnek, s így 28-ra az előadás háborítatlanul történhetik. Az utazás nagyon könnyű, Pesttől Mezőtúrig vaspályán, onnan 2 – legfeljebb 3 óra járás Szarvas tengelyen, ha bizonyos megérkezését tudandjuk, Túrroli beszállításáról gondoskodni fogunk. Választát pedig bármily határozata mellett mielőbb a legszívesebben kérem, mint hogy további itt maradásunkat csakis jövetelétől függesztjük föl; ezek után maradok Szarvason Febri 12-ik 1860

Kovács József

A levél címzettje *Egressy Gábor* (Sajólászlófalva, 1808–Pest, 1866). A drámai színész neve méltán lelhető fel a lexikonokban. A szülői háztól fiatalon megszökött, színésznek állt. Első ízben Rozsnyón lépett színpadra. Kisebbségi társulatoknál működött, majd 1828-tól a kassai színtársulat tagja volt. 1835-ben a budai Várszínházban játszó társulathoz szerződött. 1837-ben a tanulás vágyától hajtva gyalog Bécsbe ment, s két évet töltött itt.

A Nemzeti Színház első együttesének egyik legjelentősebb egyénisége, rendezője. Korának legműveltebb magyar színésze, a színészet első magyar elméletírója, a magyar Shakespeare-kultusz

elindítója. Shakespeare több művét lefordította. Kapcsolatot tartott az íróvilággal. Tagja volt Vörösmarty Mihály Csiga-vendéglőbeli körének, 1844-ben barátságot kötött Petőfivel; a Kisfaludy Társaság tagjai közé választotta.

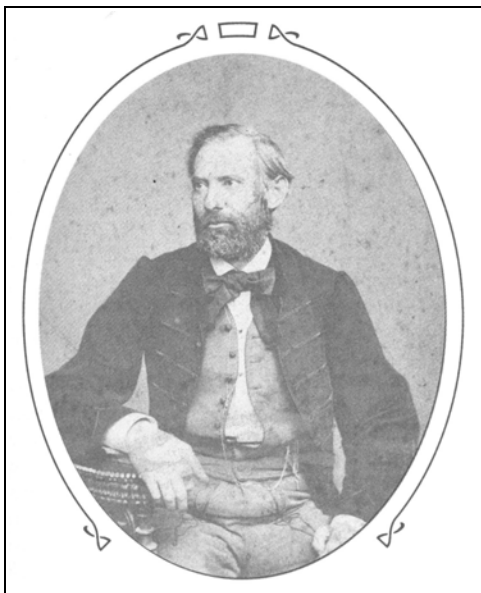
Elkísérte Kossuth Lajost népfelkelést szervező útjára, 1848. március 15-én ő szavazta el a Nemzeti Színház közönségének a *Nemzeti dalt*. A szabadságharc kitörésekor nemzetőrnek állt, majd két hónapig Szeged kormánybiztosa volt. Világos után Törökországba emigrált, távollétében halálra ítélték. 1851-ben amnesztiát kapott, 1854-től újra fellépett a Nemzeti Színházban. 1860-ban ő alapította meg az első színházi újságot Magyar Színházi Lap címmel, amelynek szerkesztője volt. 1865-ban az akkor megnyílt Színitanoda tanára lett. 1866-ban színpadon érte szélütés, mely a halálát okozta.

A levélben említett *Nyíri Györgyről* már szükséztűbbak a források. Debrecenben született, részt vett a szabadságharcban. 1853-tól „másodosztályú társulatok” direktoraként járta az országot.

De ki a levél titokzatos írója? Róla *Saly Noémi* Krúdy-hősök életét feltáró munkájából tájékozódhatunk.

Vasvári Kovács József Pakson született 1832. február 17-én, apja megyei orvos, 12 gyermekkel bajlódott. Hősünk kamaszgyerekként tüzer volt a szabadságharcban, 1850-ben színésznek szegődött. „*Már kora ifjúságában vágyódott a színi pályára, s első ízben – mint műkedvelő – Duna-Földváron lépett színpadra, a bátyja által írott Véletlen halál c. népszínműben*” – tudósít a

Színészek Lapja. A nyughatatlan vérű ifjú vándorszínész ezután sokfelé megfordult. Zsánerszerepeket játszott, főként cigányokat és részeges kántorokat alakított népszínművekben. „*Roppant szeretett feltűnni, és erre minden alkalmat megragadott*” – írja róla Kassai Vidor Emlékezéseiben. 1892-ben vonult nyugalomba, előtte 18 évet töltött a Kerepesi úton, a Pesti Népszínházban, szerepköre változatlan: zsánerfigurák, mellékalakok. 1890-ben a Népszínház tisztességgel megünnevelte 40 éves színészi jubileumát.

Halála előtt néhány évvel belebolondult a Népszínház egyik kardalosnőjébe, az esküvő napja is ki volt már tűzve, de a „*menyasszonya éppen jókor, a lakodalom előtt megszökött*”.

„*A gondviselés szűken mérte ki neki a földi pihenés határait, csak fél esztendeig szívhatta a jó verpeléti szűzdohányt, melyet ügyes praktikákkal csempésztetett be a színészek menedékházába*” – írja a Magyarország. A „*hatalmas termetű, erőtlő, egészségtől duzzadó, páratlan jókedvű*” színész 53 évesen, váratlanul halt meg a nagysurányi (Nyitra vármegye) szí-

nészmenedékházban 1885. március 31-én.

Idősebb korára mint a „nemzet funerátora” lett közismert. Ha nevezetes ember halt meg, mindig ott volt, ő vitte a keresztet, fejfát. Ott térdepelt a korporsó előtt magyaros gyászban, ünnepélyes komolysággal. Kossuth temetésén is közreműködött, Krúdyt idézzük: „*Az őszszakállú Vasvári Kovács viszi a fejfát, miközben hangosan sír. Sírás közben megcsukló öreghangon mondogatja, hogy többé senkit sem temet Kossuth után.*” Egy hírlapi búcsúztatóból tudhatjuk, hogy hősünk „*...a temetési szertartások méla akkordjai után szerette a pohárkoccintások vidám neszét. Az agg funerátor még élete utolsó éveiben is a legkedélyesebb mulató cimborá volt, ki a társaság örömeit reggelig tudta fűszerezni kedélyes színészaneidotokkal.*”

Felhasznált irodalom

Saly Noémi *Pesti csodabogarak*, Bp., 2005

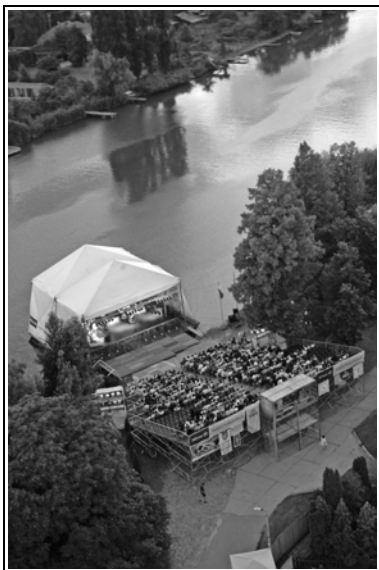
Megjelent a Szarvas és Vidéke 2012/4. számában

Dr. Molitorisz Pál
A szarvasi Víziszínpad története
(2004–2009)

Bevezető

Takács Miklós Szarvas Város Barátai Körének elnökségi tagja, egyben a Kör budapesti csoportjának vezetője ötlete alapján rendezett a Baráti Kör első ízben 2004. július 23–25. között színielőadásokat a Körös vize felett a szarvasi Szent István parkban.

Különösen tiszteletre méltó teljesítmény volt, hogy az előkészítők és megvalósítók korántsem színházi szakemberek voltak. A produkciók sikeres megszervezésében, megrendezésében a civil kezdeményezés volt a meghatározó. Fel kellett becsülni a közönség igényét, milyen jellegű művészeti produkciókat látna szívesen. Meg kellett kötni a műsorirodákkal a szerződéseket. Különböző engedélyeket is be kellett szerezni (pl. építési engedélyt, környezetvédelmi engedélyt, ideiglenes víziszínpad létesítési engedélyt).¹

A Víziszínpad (Bakula légifotója)

Meg kellett szervezni az előadásokat; reklámozni, terjeszteni a belépőjegyeket, s biztosítani mindazokat a technikai feltételeket, melyek nagyobb számú néző jelenléte folytán szükségessé válnak (büfé, WC stb.).

A szervezők szép kivitelű, színes színlappal² is tájékoztatták a közönséget mindjárt az első évadban, mely az előadások ismertetésén túl tartalmazta Szenes János *Prológusát*, valamint dr. Molitorisz Pál *Kis szarvasi színháztörténetét*.

A lelkesedés, a fegyelmezett, önfeláldozó munka meghozta gyümölcsét,

¹ A következő években egy 1000 személyes lelátó építésére került sor. Az építési engedély száma pl. 2006-ban I. 10594-2/2206. A környezetvédelmi engedélyt 2005-ben I. 17660/2005. számon adta ki a város jegyzője. Ideiglenes víziszínpad létesítési engedély: I.13720-4/2005.

² A 12 oldalas színlap a MemoArt Reklám és Dekor Stúdióban készült.

évekig gyönyörködhetett városunk lakossága a *Víziszínpad* rendezvényeiben, melynek jellegzetes építménye ezután nyaranta hozzátartozott a Szent István parkot szegélyező Körös-part látványához.

Az évadok a Baráti Kör és alapítványa, a „Szarvasért” Alapítvány tagjainak sokoldalú, olykor embert próbáló munkájával valósultak meg, a Kör nagyszámú tagsága részvételével. Már a kezdettől fogva szerződések alapján támogatók széles táborra, jogi és természetes személyek, civil szervezetek segítettek elő az ünnepi rendezvénysorozat sikerét anyagiakkal vagy munkával.³ Jelentős összeggel támogatta az előadásokat költségvetését Takács Miklós, az ötletgazda, majd *dr. Dezső István* is.

Hathatós segítséget nyújtott a maga eszközeivel a Rendőrség, a Polgárőrség és a Tűzoltóság is.

Takács Miklós emlékezése

A Víziszínpad ötletgazdája, szervezője és legfőbb támogatója így vall a kezdetekről:

„Már 2002-ben, a város újraterülepítésének 280. évfordulóján felvettem a víziszínpad tervét. 2003-tól a letelepedési szerződés aláírásának napján ünnepeljük a Város Napját. Ekkor a Baráti Kör elhatározta, hogy Civil Nap szervezésével tesszük tartalmasabbá a Város Napját, s azt is, hogy 2004-ben már egy sokkal jelentősebb rendezvényt fogunk szervezni. Akkor ismét felvettem, hogy négy katonai pontonon színpadot állítsunk fel a Holt-Körös vizén, s itt rendezzünk előadásokat.

Három helyszín is felmerült: a Polgármester Úr javasolta a Víziszínház jelenlegi, Petőfi utcai telkeit, de ott sok földmunkát kellett volna végezni; Hetényi István a „történelmi Magyarország közepét” javasolta, de ez több okból sem volt alkalmas, és hiányzott az infrastruktúra is; én a Szent István

Honvédségi pontonhordozó munkában

parkot láttam a legjobbnak. Alacsony a part, a terület a város szívében van, sokan jöhetnek ide gyalog is, rendelkezésre állt az önkormányzati üdülő és a kollégium. Továbbá jól körbe volt kerítve, könnyen volt lezárható. E helyszín mellett döntöttünk.

³ A támogatók felsorolása a *Szarvasi* 7 2004. július 30. számában olvasható.

Jó kapcsolat alakult ki a Főiskola rektorával dr. Patay Istvánnal, elektromos áramot adott térítés nélkül, rendelkezésünkre bocsátotta a Bolza-kas-tély kertjét is.

Megvásároltam a pontonokat, melyeket Budapest Hárosról dr. Gyalog Sándor érdekelt-ségebe tartozó vállalko-zás négy db. kamionnal ingyen a Work Metall Kft. telephelyére szállí-totta. A pontonokat használhatóvá tettük, a szentesi 38. II. Rákóczi Ferenc Műszaki Ezred

szakemberei jöttek át, ők irányították e munkát. Majd a Honvédségtől kértem egy pontonhordozó járművet, s a szarvasi rendőrség biztosítása mellett leszállítottuk a pontonokat a Körös-partra; ez egynapos munka volt. Lerak-tuk, összeszereltük.

Mravik Mihály, a Work Metall Kft. egyik tulajdonosa vállalta a vázszer-kezet elkészítését. A honvédségtől vásároltam üzemanyag-szállításra használt vascsöveket, nekem volt 600 m² repülőgépvásznakam, ezt a nyíregyházi repülőtéren impregnáló műanyag felülettel látták el. A Szirén támogatásként megvarrta sátorelemeket.

Az Épker Kft. darujával kezdtük a felépítményt felállítani, ott volt Mra-vik Miska csapata, ott dolgoztak az én cégem, az Aerotechnika Rt. dolgozói is. A magaslati munkákat a tűzoltók végezték. Munka közben nagy vihar ke-rekedett. A vászon már rajta volt a vázon, 100 km-es szél tépte, a jégeső ko-pogott a tűzoltók sisakján, az impregnált anyag foltos lett tőle. A szél elsodorta az úszóépítményt, az önkormányzati üdülő csónakháza előtti mó-lóhoz csapta, a rossz állapotú stég összetört. De az építmény kiállta a pró-bát, s a vihar után a helyére vontattuk.

A városnak volt a sportpályán lelátója, melyet a lovas találkozóra sze-reztek be, ezt kiegészítettük bérelt lelátóelemekkel. Egy hét állt rendelkezé-sünkre a 720 fős lelátó leszállítására, összeállítására. 2006-ban 1000 személyesre fejlesztettük a nézőteret.

Az Integrál Zrt. a hidat építette, állványelemekből elkészítették a lelátó mögötti irányítótornyot, kiépítették az elektromos rendszert. A KOMÉP Kft. mulcsot hozott ki, s az egész terepet felszórták.

A Baráti Kör tagjai megtisztogatták a lelátót, az kitakarították az önkor-mányzati üdülőt. Sok feladatot végzett dr. Dezső István elnök, Uhljár Zita,

Szenes Ildikó, Fodor Mariann, Pekárné Margitka és sokan mások. A támogatókat Mihaleczné Marika, az éjszakai őrzést Medvegy Pali szervezte meg. A Kör állította ki a jegyszedőket, a takarítókat is.

A Művelődési Központ a tulajdonában lévő színpadot felállította a pontonokra. Segítettek a jegyárusításban, a színháztechnikai dolgokban, ők végezték saját eszközeikkel a hangosítást is. A Bolza sétány felől, a bejáratnál egy nagy vászonzafalat létesítettünk, hogy ne lehessen belátni.

Elkezdődött a reklámhadjárat. A MemoArt tulajdonosa, Hovorka Bandi készítette az összes reklámanyagot.

Mindig ott voltak a polgárőrök, a rendőrök, a tűzoltók, Pósa Árpád őrző-védő emberei is. Dr. Verasztó Ildikó volt mindvégig a „színházi orvos”, a mentők is folyamatosan ott voltak. Az első évad valamennyi programját én kötöttem le, később ez is közös munka volt.

Egy évad 4–6 millió Ft-ba került. Az első évben nehezen jöttek be a nézők. Minden erőfeszítés ellenére veszteséges volt a vállalkozás. A Baráti Kör pénzzel is hozzájárult: különböző bevételeiből részben fedezte a veszteségeket. Jelentős támogatás adtam én is: megvásároltam a pontonokat, a vascsöveket, ponyvát adtam, szállítási költségeket fizettem stb. Az első évad előadásainak lekötésekor az ár 10%-át támogatásként befizettem.

Az önkormányzat térítésmentesen rendelkezésünkre bocsátotta a területet és az üdülőt. A KOMÉP a második évadtól a költségek egy részét ki-számlázta a Baráti Körnek, néha nekem. A Tourinform Iroda ingyen segítette rendezvényeinket. A Polgármester az előadások és az évadok végén az önkormányzati üdülő udvarán fogadást adott.

Az üdülőt működtetni akartuk, de nagyon rossz állapotban volt. Az önkormányzat elé terjesztettem egy javaslatot a felújítására. Kétszer is személyesen készítettem üzleti tervet az önkormányzat részére. Egy trafóállomást is kellett volna telepíteni, a diszkövezést is meg kellett volna oldani.

Voltak nehéz pillanatok is: pl. amikor mindjárt az első előadásnál kide-

rült, hogy a Charley néni hanganyagát „otthonfelejtették”. Lázas intézkedéssorozat indult el. Egy budapesti színházban tárolt hanganyaghoz való hozzájutáshoz rendőrré, színházi emberre, lakatosra, s az elektromos biztosítást hatástalanító szakemberre volt szükség, hogy a zárt épületbe bejussanak. Motoros futár szállította a hanganyagot, Kecskeméttől a szarvasi Rendőrkapitányság által biztosított rendőri felvezetéssel.

Szentpéteri Csilla előadása előtt percekkel zongoracserét kellett végrehajtani. Ez sem volt könnyebb, a helyszínen lévő tűzoltók segítségével a színpadon lévő zongorát szétszedtük, leemeltük, s hirtelenjében előkerített fuvarozó elszállította. Egyidejűleg intézkedni kellett a Zeneiskola kinyitásáról, a másik zongora szétszereléséről, helyszínre szállításáról, összerakásáról, zongorahangoló helyszínre hívásáról, a hangszer színpadra helyezéséről és behangolásáról. Mint kiderült a Művészeti Alapiskolát tévesen úgy tájékoztatták, hogy a műsor play back lesz, s bármilyen zongora megfelel. Mondhatom, meleg perceket éltünk át.

Végül fontosnak tartom megjegyezni, hogy korábban is szívesen működtem közre a város érdekében. Repülőnapokat szerveztem, katonazenekart hoztam városi ünnepségekre, támogattam az Arató Napokat, tűzijátékok anyagi alapját teremtettem meg. Kezdeményeztem a Baráti Kör elismerésének adományozását, ennek a költségeit is támogattam. A Víziszínpad kétségtelenül a legnagyobb szabású tevékenységünk volt. Vonzódtam a témához, sokat jártam színházba, kihívásnak tekintettem, szívesen vágtam bele. Kötődöm Szarvas városhoz, itt születtem, itt gyerekeskedtem, itt élnek a rokonom, barátaim, örömmel támogattam a kulturális tevékenységeket. Nincsenek és korábban sem voltak közéleti, politikai ambícióim.”

Az első évad – a helyi sajtó tükrében

Technikai bravúr volt pontonokon a hatalmas sátor felállítása. Erről a helyi sajtó is képes beszámolót közölni. Először a tetőelemekre kellett felhúzni a sátorponyvát, majd az előre felállított magas oszlopokra kellett felhelyezni egy daru és a közreműködők nem kis erőfeszítésével a hatalmas

fehér ponyvával borított tetőszerkezetet. „Eddigre már kétféle víz mos-ta a pontonokat, alulról a Körös vize, felülről pedig az építők izzadsága... Az építés idején izgalmas pillanatokat okozott a városon végigsöprő, méte-res hullámokat vető szélvihar, mely belekapott a félig összeállított ponyvák-ba. A leszakadó zuháré után Takács Miklós megkönnyebbült sóhajtással konstata-lta, hogy az építmény kiállta az időjárás próbáját” – írta a Szarvas és Vidéke riportere.

Az ünnepélyes megnyitó (balról): Dr. Dezső István, Szenes János, Uhljár Zita, Szenes Ildikó, Takács Miklós, Mihaleczné Kovács Mária, Dr. Molitorisz Pál, Babák Mihály

A Víziszínpad ünnepélyes megnyitására 2004. július 23-án 21 órakor került sor. Ismét a korabeli sajtó tudósításából idézünk:⁴ „A város lakóit is izgalommal töltötte el a Víziszínpad előadását megelőző készülődés, nem nehéz hát elképzelni, mit érezhettek a rendezvény szervezői pénteken este, mikor a már felállított díszletek elé állva köszönthették a nézőket. Uhljár Zita, a Kör ügyvezető elnöke köszöntötte meg a szervezők, rendezők nevében azt a segítséget és aggodást, amire szükségük volt ahhoz, hogy Takács Miklós elképzelését valóra váltsák... Szenes János a Regionális Színház Kft. Ellenőrző Bizottságának elnöke köszöntötte Szarvas új szabadtéri színházát, majd dr. Molitorisz Pál városi főügyész, ismert helytörténész villantott fel néhány ké-

pet a város színháztörténetéből... a Víziszínpad jelképes kulcsát Babák Mihály vette át Takács Miklóstól, aki elmondta, hogy örül, ha maradandó élményt tud szerezni a szarvasiaknak... Szarvason már-már hozzászoktunk a hétköznapi csodákhoz – mondta a kulcsot átvevő Polgár-

⁴ Szarvas és Vidéke, 2004. július 29. KZs tudósítása

mester, a színháznak van múltja és bízik a jövőjében is.

A „Szarvasért” Alapítvány kuratóriumának elnöke Mihaleczné Kovács Mária emlékezett arra, hogy a Kör kezdeményezésére ünnepelték meg először Szarvas napját, melynek sikerén felbuzdulva kezdték el az idej programok szervezését is...

...majd a zsúfolásig megtelt nézőtér előtt felgördült a képzeletbeli függöny és a Charley nénye c. darabban életre kelt a szarvasi Vízisínpad.”

Az első évad még a sajtó érdeklődésének középpontjában állt. Szenes János tekintette át, és értékelte a vízisínpadi előadásokat a *Fények... és árnyékok* c. részletekre is figyelmet fordító cikkében. Most ebből idézünk:⁵

„Hatalmas fába vágta a fejszéjét Szarvas Város Barátainak Köre még az év elején, amikor meghirdette a Körös Napok rendezvénysorozatát. ...tavasz végére már 30 fős elit rendezőgárdáról lehetett hallani, egyezmények születtek több civil szerveződés között, majd óriási készülődés után megvalósult Takács Miklós régi álma, a Vízisínpad Szarvason. ...a megnyitót megelőző koncentrált erőfeszítéseknek köszönhetően a közönséget egy varázslatos háttérrel rendelkező szabadtéri színpadkép fogadta.

Az első napon a Ruttkai Éva színház által színre vitt Charley nénye kelleme, derűs órákat adott a nézőteret megtöltő közönségnek... Az est házaszszoanya Uhljár Zita mosolygósan vezényelte le a színházi előadást.

A következő estét a Budapesti Operettszínház fémjelezte a Csárdáskirálynővel, a legnagyobb sztárok: Jankovics József, Bozsó József, Szóka Júlia és mások felvonultatásával. Így a közönség másodjára is vörösre

tapsolhatta a tenyerét. A harmadik színházi napon a délutáni órákra ismét zsúfolásig megtelt a Vízisínpad nézőtere, egymás után peregtek a könnyűzenei produkciók, amelyek a Szarvas Bandtól indítva Liska János Máté Péter emlékkoncertjén át a Nox együttes koncertjéig íveltek. A műsorvezetésben itt Gombár Hajnalka rendkívül ügyesen debütált.

A harmadik színházi estét Szentpéteri Csilla zongoraművész és Deseő Csaba együttesének koncertje koronázta egy izlées lézershow kíséretében. Szentpéteri Csilla nemcsak nagyszerűen zongorázta végig komolyzenei ihletésű átiratait, meglepő könnyedséggel és

szellemességgel
Szentpéteri Csilla
és Takács Miklós
konferálta az

⁵ Szarvasi 7, 2004. augusztus 6.

egész estét. A koncertet tűzijáték fényei tették még emlékezetesebbé...

A Körös Napok nagy közönségsikerrel zárultak... Dicséret illeti a bekapcsolódott civil szervezeteket, a szponzorokat, támogatókat. Kiemelten kell szólni a KOMÉP Kft. munkájáról, a Körösszegi Kht. ténykedéseiről. Ugyanígy kiemelkedő szerepet játszott a Regionális Színház Kht. Csasztnan András és Gergely László irányításával, nem feledkezhetünk meg a védelmet-őrzést biztosító önkéntesekről, polgárőrökről, Csasztnan Béla és Mocskonyi Gábor technikusai működéséről...

S idézzünk az „árnyékos oldalból” is:

„Sajnos volt némi zűrzavar és kisszerű dilettantizmus az előadások meghirdetése körül... A színvonalasan elkészült jegyek és

szép színes plakátok nem kerültek időben és regionális jelleggel kihelyezésre.

...az úgynevezett elit rendezőgárdából nagyon sokan kiszálltak, magára hagyva a „vezérkart”, az egyébként rengeteget dolgozó Takács Miklóst, Uhljár Zitát és munkatársait.

...elkezdett dolgozni a technika kis- és nagyördöge. A nagyérdemű legnagyobb ámulatára pénteken a Charley nénje úgy indult, hogy három-négy betétdalt zene nélkül nótáztattak végig a színművészek. A zene körüli malőrök másnap is folytatódtak... Mindezekkel együtt a Körös Napokra szükség volt az 1930-as években, szükség volt ezen a nyáron, és kellenek a jövőben is a város idegenforgalmának fellendítése érdekében. A fellendítés pedig csak szakemberekkel képzelhető el.”

Az első évről a megyei sajtó is beszámolt.⁶

Vízisínpad 2005–2009

A következő években a nyári Körös Napoknak szerves részévé váltak a Vízisínpad előadásai. Nem homályosították el népszerűségét, látogatottságát, közkedveltségét a nagy nyári rendezvények, pl. a 2005-ben a III. Lovas Világtalálkozó. A Vízisínpad rendszeres műsorait hamarosan megkedvelte a szarvasi közönség. A szabadtéri, a Körös vize felett megvalósuló színpadi előadások vonzereje, varázsa, romantikája előnyt jelentett a zárt térben tartott előadásokkal szemben.

⁶ Lipták Judit *Vízi színpad is a civilek összefogásából*, Békés Megyei Hírlap, 2004. július 21.

Teltházás előadásokkal szórakoztatta közönségét 2005-ben is a Víziszínpad. Ezt az évadot is Babák Mihály polgármester nyitotta meg. A Republik együttes koncertjére ezer jegy kelt el, s a közönség jelentős hányada a beléptető kapukon kívül szorulva hallgatta végig a jelentős késéssel megkezdett előadást.⁷ A Fővárosi Operettszínház művészei is méltán arattak babérokat Johann Strauss fülbemászó dallamaival, vagy az Állami Népi Együttes is megérdemelt sikerrel lépett a vízén ringatózó „világot jelentő deszkákra”.⁸

A Magyar Állami Népi Együttes és a Galga Zenekar

Az eltelt évek alatt az előadások szervesen beépültek a város kulturális eseményei sorába. 2006-ban intézményesedtek az előadások körülményei, pl. az Önkormányzat határozatot hozott a rendezvények támogatásáról és a használt közterületek biztosításá-

⁷ Szarvasi 7, 2005. július 22.

⁸ Szarvas és Vidéke, 2005. július 28.

ról.⁹ Az Önkormányzat, valamint a Baráti Kör ill. a „Szarvasért” Alapítvány között Közművelődési megállapodás is létrejött (2006. március 31.), majd a megállapodás köre a feladatmegoszlást illetően bővült, kiterjedt a Szarvasi Szlovák Önkormányzatra, a Tessedik Sámuel Főiskolára, a Regionális Színház Kht.-re, a Vajda Péter Művelődési Központra és a KOMÉP Városgazdálkodási Kft.-re (2006.június 30.).

A Baráti Kör közreműködő tagjai körében kialakult a munkamegosztás, egyre több tapasztalatot szereztek, egyre nagyobb hozzáértéssel végezték az előkészítést, a szervezés munkáját.

A 2006-os évad az előadások számát tekintve csúcsteljesítménye volt a Víziszínpad történetének. Nyolc előadást tartottak július 15. és augusztus 18. között, elsősorban a könnyűzene különböző műfajait művelő együttesek léptek fel, de láthatott a közönség két musicalt és egy operettet is.

*Szarvasi fúvósok a
Víziszínpadon
2006. június 30.*

Az előadások visszhangtalanul zajlottak le. A helyi sajtóban – ellentétben a régi szarvasi színházi előadásokról szóló beszámolókkal – alig-alig találkozhattunk értékelő írásokkal. Nem olvashattunk az előadásokról képes beszámolókat, kritikákat. Maguk a szervezők sem tekintették át, értékelték az évadokat a sajtó nyilvánosságának bevonásával, nem számoltak be a „nagy kalandról”, a színházcsinálásról. Érdekes lehetett volna az előadások megszületése körülményeinek, a háttér munka nehézségeinek stb. rövid közzététele, ez már a reklám része is lett volna. A helyi sajtó tevékenysége egy idő után a műsorok közzétételére korlátozódott, olykor a műsorokról szóló rövid előzetes ismertetésekkel.

Ritka kivételként említhetjük a Next 2006. július 30-i fellépését lelkesen ünneplő cikket, ezt is a különböző településekről jelenlévő nézők jegyezték.¹⁰ Zavaró körülményekről is beszámoltak írásukban, mely szerint a Next együttesre „felsőbb körök” a lázító jelzőt ragasztották, egy elragadtatott, s táncra perdülő nézőt brutálisan távolítottak el a helyszínről, végül 25 perc

⁹ 150 és 152/2006. (III.30) sz. képviselő-testületi határozatok

¹⁰ *Szarvasi* 7, 2006. augusztus 11.

után lakossági bejelentésre a műsort leállították, mert túl hangosnak találták.

Szarvas Város Barátainak Köre által 2007-ben kiadott *25 év Szarvasért* c. illusztris jubileumi kötet sem tartalmazza a Víziszínpad krónikáját, bár a kötet borítóján a Víziszínpadról készült légi felvételek láthatók.¹¹

Az egyre népszerűbb Víziszínpad 2006. július 29-i előadását (Huszka: *Lili bárónő*) a hirtelen támadt vihar az első percekben megakadályozta. A Vajda Péter Művelődési Központ rekonstrukciójának befejezése után ősszel, az újjászületett színházteremben nézhette meg a közönség.¹²

2006. augusztus 20-án a Szent István Nap alkalmával az Önkormányzat rendezvényeinek egy része is a Víziszínpadon zajlott le a Vajda Péter Művelődési Központ rendezésében.¹³

Epilógus

2007-ben látszólag még minden rendben, a szokásos módon zajlott. A Víziszínpadon ebben az évben is jelentős számú produkciót láthattunk, három könnyűzenei műsort, egy musicalt, egy operettet és egy táncjátékot. Ebben az évben az évad befejeztével Takács Miklós kikapcsolódott a színházi szervezőmunkából, lemondott a Baráti Körben viselt tisztségeiről is.

2008-ban és 2009-ben a Baráti Kör stábja még két évadot megszervezett, engedve a már kialakult hagyomány kényszerítő erejének. *Körös Napok 2008 ill. 2009, Szarvasi Nyári Művészeti Fesztivál* néven hirdették a színházi előadásokat (*Körös-parti szabadtéri színpadi programok*).¹⁴ A 2008-as évad szervezője *Mihaleczné Kovács Mária* volt.¹⁵

A színpad a pontonokról a Holt-Körös partjára került. Változás következett be a „rendezőség” összetételében is, Szarvas Város Barátainak Köre és a Regionális Színház Kht. mellett belépett Szarvas Város Önkormányzata és a Szarvasi Szlovák Önkormányzat.¹⁶ Az utolsó víziszínpadi előadáson 2009. július 18-án St. Martin és az EtnoRom közös koncertje volt. A július 25-ére meghirdetett Operettgála – mely vacsorával lett volna egybekötve, s az előadás után „vigasságot” terveztek *Mótyán Tibor* zenekarával – már anyagiak és az érdeklődés hiánya miatt elmaradt.¹⁷ Az Operettgálát ősszel a Művelődési Házban megtartották.

¹¹ Koszti Pál *25 év Szarvasért*, h. n. é. n., a szerző előadása szerint nem jutott forrásanyagokhoz a Víziszínpaddal kapcsolatban.

¹² *Szarvasi* 7, 2006. augusztus 4.

¹³ *Szarvasi* 7, 2006. augusztus 18.

¹⁴ *Szarvas és Vidéke*, 2008. július 17.

¹⁵ Uhljár Zita közlése

¹⁶ *Szarvasi* 7, 2008. július 11.

¹⁷ Uhljár Zita közlése

Ezzel befejeződött a Vízisínpad hat évadra terjedő története. Sok emlékeztető, szívet-lelket gyönyörködtető előadást láttunk, hallhattunk a Körös-parton. Különleges ízt adott a vízisínpadi előadásoknak, hogy civil kezdeményezésre jött létre, elsődlegesen civil szervezet valósította meg ezt a sokoldalú ismeretek igénylő rendezvénysorozatot. A szervezőket lelkesedésük segítette a feltornyosuló nehézségeken. Igazi hőskorszak volt! Uhljár Zita így emlékezett ezen időkre: „...*sorra jelennek meg a képek és érzések, gyönyörű: Istenem, micsoda érzés, micsoda energia volt! Maga volt a csoda. Az első évad után azon gondolkodtam, Te jó isten! Hogy mertünk ebbe belevágni!*”

A vízisínpadi előadásokról a Körös TV, ill. *dr. Bagi László* rendszeresen készített felvételeket, melyekből részleteket mutattak be. A felvételekért sem a fellépő színházak, együttesek, sem a rendezők nem kértek jogdíjat. A közönség emlékezetében idővel a legszebb, legnagyobb élmény is elhalványul. Mégsem a múlandóságnak dolgoztak a szervezők. Ez a hat évad, a sok emlékeztető előadás megteremtette, feltámasztotta városunkban a közönség igényét a szabadtéri, a Körös-parti színházi előadások iránt.

A Vízisínpad hat évadja közvetlen előzménye a pár száz méterre megvalósult új Vízisínház létesítésének, melyre büszke minden szarvasi polgár, különösen méltán büszke lehet az a maroknyi lelkes csapat, akik 2004-ben színházat álmodtak a Holt-Körös hullámai fölé.

Köszönetet mondunk Takács Miklósnak és Uhljár Zitának a cikk megírásához nyújtott segítségükért; Bakula Jánosnak pedig a rendelkezésünkre bocsátott fotókért.

A Víziszínpad műsorai

2004

Július 23. (péntek)
Charley nénye – zenés diákcsíny
Ruttkai Éva Színház

Július 24. (szombat)
Kálmán Imre: Csárdáskirálynő
Budapesti Operettszínház

Július 25. (vasárnap)
Szentpéteri Csilla koncertje
és Deseő Csaba együttese

2005

Július 16. (szombat)
A Republic együttes koncertje

Július 21. (csütörtök)
Johann Strauss: Cigánybáró –

Július 22. (péntek)
A Magyar Állami Népi Együttes műsora
Kísér a Galga-zenekar

2006

Július 15. (szombat)
Neoton együttes koncertje

Július 21. (péntek)
Edvin Marton koncertje

Július 23. (vasárnap)
A musical csillagai – gálaelőadás

Július 28. (péntek)
Dés–Gesztő–Békés: A dzsungel könyve

Július 29. (szombat)
Huszka–Martos–Bródy: Lili bárónő
(elmaradt)

Augusztus 13. (vasárnap)
Next együttes – nosztalgia blues, rock

Augusztus 13. (vasárnap)
Sid-, Karthago- és Bikini-koncert

Augusztus 18. (péntek)
TransylMania együttes – etno-rock Barótról

2007

Július 21. (szombat)
Fenyő Miklós koncertje

Július 22. (vasárnap)
A Next zenekar koncertje

Július 27. (péntek)
St. Martin lemezbemutató koncertje

Július 28. (szombat)
Hair – musical (McDermott-Ragni)

Augusztus 3. (péntek)
Kálmán Imre: Marica grófnő –

Augusztus 4. (szombat)
Csipkerózsika – táncjáték
Budapest Táncegyüttes

2008

Július 24. (csütörtök)
Continental koncert

Július 27. (vasárnap)
Mágnás Miska – operett
Blaha Lujza Színház

Augusztus 2. (péntek)
A kolozsvári bíró – zenés mesejáték

Augusztus 9. (szombat)
Musical-parádé
Sasvári Sándor és Gallusz Nikolett

2009

Július 18. (szombat)
St. Martin és az EtnoRom közös koncertje

Július 25. (szombat)
Operettgála (elmaradt)

2. sz. melléklet

*Válogatás a Víziszínpad
plakátjaiból, belépőjegyeiből*

2006. JÚLIUS 15. SZOMBAT 21⁰⁰
SZARVAS, SZENT ISTVÁN PARK, VÍZISZÍNPAD

**NEOTON
KONCERT**

Jegyek elővételben 1 000 Ft-ért, a helyszínen 1 200 Ft-ért válthatók.

A koncertet közösen rendezik: Szarvas Városi Községi Hivatala, Jászvölgyi Hagyományok Múzeuma, Szarvasi Városi Községi Hivatala, Szarvasi Városi Községi Hivatala.

Jegyek elővételben kaphatók Szarvason a Fő téren a Panoráma kávézó teraszán.
További információk: Közösségi Ház (Lengyel-palota) Tel.: 66/210-064

TRANSYLMANIA

2006. AUGUSZTUS 18. PÉNTEK 21⁰⁰
SZARVAS, SZENT ISTVÁN PARK, VÍZISZÍNPAD

**TRANSYLMANIA
KONCERT**

Belépőjegy: 800 Ft.

A koncertet közösen rendezik: Szarvas Városi Községi Hivatala, Jászvölgyi Hagyományok Múzeuma, Szarvasi Városi Községi Hivatala, Szarvasi Városi Községi Hivatala.

Jegyek elővételben kaphatók Szarvason a Fő téren a Panoráma kávézó teraszán.
További információk: Közösségi Ház (Lengyel-palota) Tel.: 66/210-064

**„VÍZ PARTI TWIST
PARTY”**

**FENYŐ MIKLÓS KONCERTJE
A SZENT ISTVÁN PARKBAN
IDEJE: 2007. JÚLIUS 21. 21. ÓRA
JEGYEK KAPHATÓK A VAJDA PETER
MŰVELODÉSI HÁZBAN ESA
HELYSZÍNN.
ÁRA: 1500 FT**

Brandon Thomas - Aldobólyi - Szenes:
CHARLEY NÉNJE
 zenés diákcsoy 3 felvonásban
 2004. július 23. péntek 21.00 óra

☐ 1500 Ft.
☐ 1900 Ft.
☒ TISZTELETJEGY

Az Ön jegye az "X"-et jelölt szektorba érvényes

A jegy ára 15% Áfa-t tartalmaz. Az előadás a Szarvasi Regionális Színház Rt. (5340 Szarvas, Kossuth L. út. 3., Adósz.: 21009011204) szervezésében kerül előadásra.

REPUBLIC
 KONCERT
 BELEPŐJEGY

2005. JÚLIUS 16. (SZOMBAT) 21⁰⁰
SZARVAS
 SZENT ISTVÁN PARK, VÍZSZÍNPAD

REPUBLIC
 2005. JÚLIUS 16. 21.00 óra
 Szarvasi Regionális Színház Rt.
 Szent István Park, Szarvas

REPUBLIC
 2005. JÚLIUS 16. 21.00 óra
 Szarvasi Regionális Színház Rt.
 Szent István Park, Szarvas

Szarvasi Körös Napok
St.Martin és az EtnoRom
 közös koncertje
„Latin szenvedély”

Helyszín: Szent István park – vízi színpad
 2009. július 18. szombat 20⁰⁰ (előadás: július 19. vasárnap, 19 óra)

TISZTELETJEGY Sorszám: 01147

Színház született

Az ötlettől a megvalósulásig

A 2011. év helyi szenzációja volt a Vízi Színház megépítése és átadása. Már a tervei is vitákat szültek, lelkesedés és ellenérzések kísérték. Nyomós érvek szóltak ellene: jelentősen átalakítja az évszázados városképet; idegen elemként kerül a Holt-Körös partjára; a város költségvetéséből jelentős összeget von el az önerő; rövid az idő a megépítésére, gond lesz a fenntartásával és az üzemeltetésével – hogy csak a legnyomósabb érveket említsük. A mellette érvelők azt hangoztatták, hogy ekkora beruházást elszalasztani vétek lenne; előnyére válik a városképnek; jelentős idegenforgalmi vonzereje lesz.

A bizakodóknak lett igazuk: a színház felépült, időre átadták, és az első évad „zajos” sikert hozott. Létrejöttének bonyolult feladatait Csasztvan András, a Művelődési Ház igazgatója fogta össze: ma divatos szóval ő volt a projektmenedzser, ténylegesen ő volt a MINDEN. Vele ültünk le beszélgetni irodájában. András nagyon felkészült az interjúra: tények, adatok sorjázta jegyzeteiben, fontos dokumentumokat készített elő, s a polcára mutat-

va mondta:

– Ez a kétpolcnyi iratgyűjtő dosszié mind a Vízi Színház létrejöttének dokumentumait tartalmazza.

A riporternek könnyű dolga volt: csak ülni, figyelni és rögzíteni kellett Csasztvan András szavait. Azzal a kijelentéssel kezdte beszámolóját, hogy ahány ember megszólal majd ebben a témában, mindegyik másképp fog emlékezni a történetekre. Bizonyára így lesz, de mi őt tartjuk leghitelesebbnek, hiszen mindig ott volt, ahol a fontos történések zajlottak, és ahol „az ég zengett”.

* * *

Az ötlet és a pályázat

– A korábban négy évadot megért Víziszínpad mobil lelátókkal működött – tökéletesen. De ellene szólt, hogy évente ötmillió forintba került a bérleti díja, a felépítése és bontása, és gondot jelentett a tárolása is. Ezért már akkor felvetődött egy stabil lelátórendszer felépítésének gondolata.

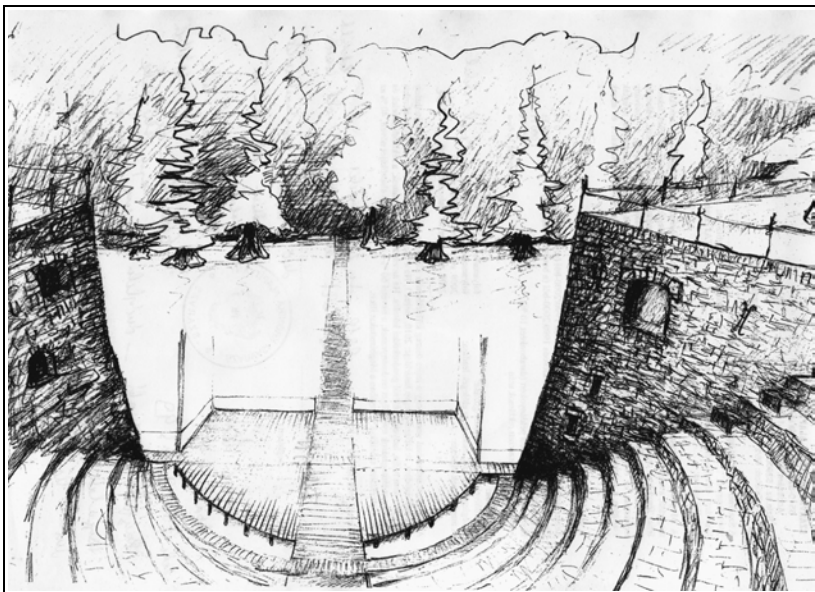
Kerestük a megfelelő helyszínt a Körös-parton: azt a helyet, ahol elfér a nézőtér és a színpad is; ahol a partszakasz adottságai olyanok, hogy ki lehet alakítani egy amfiteátrum-szerű nézőteret. Több helyszín is felvetődött: a régi Magyarország közepe, a Szent István park és a Petőfi utca végén lévő szabad terület. Végül – *Szuhaj Györggyel együtt* – a régi fahíd melletti terü-

letet javasoltuk. Itt a legmagasabb a partszakasz, elfér a nézőtér és a színpad is, könnyen megközelíthető, és mellette szólt az ott lévő gyaloghíd is.

Szuhaj György

Ha a több mint 300 milliós beruházás költségeit nézzük, fölvetődhet a kérdés, megérte-e, hogy stabil játszótér építsünk. Majd ezt eldönti az utókor. Szuhaj György, *Szenes János* és jómagam 2007 őszén ültünk le *Babák Mihály* polgármesterrel beszélgetni, magunkkal vittük a helyszín ötletét és Szuhaj György rajzait. Közlöttük, hogy van egy olyan pályázat – „Versenyképes turisztikai termék attrakció és fejlesztés” néven futott –, amelybe ez beilleszthető. Ez a pályázat a meglévő rendszerek fejlesztését követelte meg. Elég nehéz volt megmagyarázni, hogy a korábban más helyszínen, más rendszerrel működő Víziszínpad technikai fejlesztése hogyan kapcsolódik az új létesítményhez. Mások, akik erre pályáztak, egyszeri vásárlással teljesítették ezt a követelményt, mi voltunk az egyetlenek, akik beruházásra pályáztunk, ez is bonyolította a helyzetet.

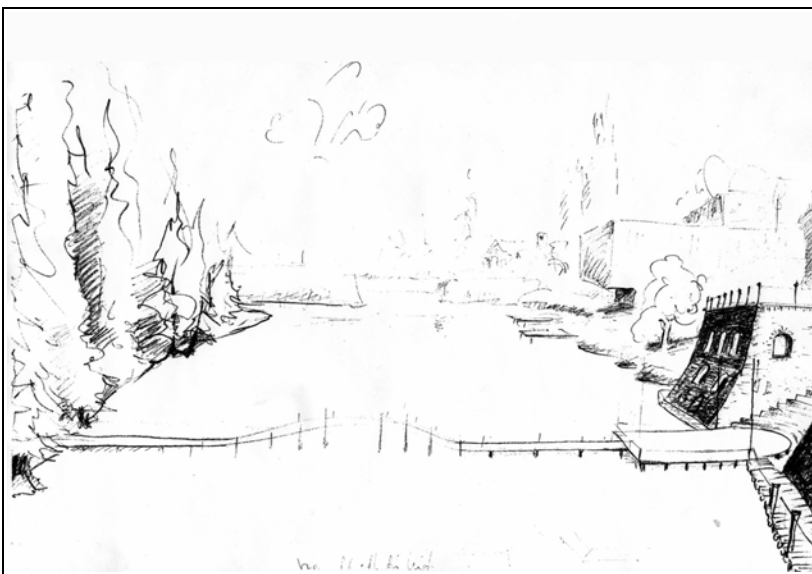
Szuhaj György látványterve

Szuhaj György a Vajda Péter Gimnázium művésztanára. Őt kértük fel – a szó szoros értelmében az utolsó pillanatban – a látványtervek elkészítésére. A tervek alkotója utólag a következőket fűzte rajzaihoz:

Az első két rajz a víziszínpadhoz – Vízi Színházhoz – 2007. november

26-án 20 óra 16-tól 20 óra 56-ig készült. Görög színház jellegű elrendezéssel: félkör alaprajz, a színpad a nézőtérbe nyúlik, a híd a színpad közepébe érkezik, a bástyák éle megtörik, bontott Grexa-téglából, eredeti terepmagasságba süllyesztve.

Ha összehasonlítjuk a látványtervet a megvalósult létesítménnyel, megállapíthatjuk, hogy az alapvető szerkezeti elemek megvalósultak (két bástya, ívelt nézőtér, vízi színpad, téglaburkolat), de a részletekben jelentős változás történt. A színházépület gótikus-eklektikus elemekből áll; a színpad teljesen a víz fölé került; a híd nem a színpadra fut; a burkolat frissen égetett téglából készült. (Ez utóbbi változtatás okaira választ kaphatnak a következő interjúból. *A szerkesztő megjegyzése.*)

A következő, kissé bonyolult című lehetőségre pályáztunk: *Körös-szögi Kistérség kulturális és szellemi értékeire épülő rendezvényeihez turisztikai célú infrastrukturális háttér fejlesztése, C-komponens.* Erre a pályázati lehetőségre a város három pályázatot nyújtott be. *Az új fahíd megépítése az Erzsébet-ligettől az Arborétumig tartó, a hozzá kapcsolódó gyalogos sétánnyal; A Múzeum épületének komplex átalakítása, korszerűsítése; A templom tér és a Víziszínpad végleges kialakítása Szarvason* alcímeket kapta a pályázatunk. A város vezetősége, hogy ne gyengítse a pályázatok nyeresi esélyeit, úgy döntött: két pályázatot Szarvas Város Önkormányzata, egyet pedig – a Víziszínpad kialakítását – a Regionális Színház Nonprofit Kft. nyújtja be, önkormányzati önerő ígervénnyel.

Janurik György

A pályázatok elkészítésében egy budapesti cég, az Advocata Kft. működött közre. A Víziszipad pályázatának elkészítésére 2008. március 4. volt a határidő, ezért nagyon rövid idő állt rendelkezésünkre, hogy a pályázat összes feltételének eleget tegyünk, a megfelelő dokumentumokat előkészítsük. A tervdokumentációk elkészítésével a *Janurik György* vezette Szarvasterv Kft.-t bíztuk meg. A tervezést *Nagy Sándor Gábor* végezte, a pályázat komplex tartalmi részét én írtam meg. A teljes pályázatot az Advocata öntötte megfelelő formába. Március 4-én a pályázatot beadtuk, némi hiánypótlás után, április 24-én befogadták. A pályázat nyert, erről 2008. november 3-án kaptunk értesítést.

Ettől az időponttól a szerződéskötésig, 2009. március 30-ig rengeteg feltételnek kellett eleget tenni. Többek közt a kiviteli tervdokumentációkat kellett elkészíteni, lebontva az anyagköltségeig mindent. A feszített határidő teljesítését az is nehezítette, hogy menet közben testületi, lakossági véleményeket is figyelembe kellett venni. Például: ötféle homlokzati terv készült, ez azután magával vont egész sor módosítást. Nagyon kemény időszak volt, és ez a feszített tempó végigkísérte a teljes építkezést is.

2009. március 30-án írták alá Szegeden a szerződést, 2010. november 15-ét jelölték meg a pályázati projekt teljes megvalósítása határidejének. Ez a szakasz is több elemből állt. Ezek közül az egyik a létesítmény fizikai megvalósulása, a beüzemelés módja; de ehhez kapcsolódott egy középfokú angol nyelvtanfolyam az üzemeltetés majdani résztvevői számára; társítani kellett hozzá egy turisztikai termékcsaládot, amelynek minden elemét három nyelven kellett megalkotni. Közben nagy volt a változtatási kedv. A liget felőli homlokzatot mással is megterveztettem, így nagy volt a dilemma, melyik valósuljon meg. Végül az első változat épült meg. Aztán tervellenőrök elé került a teljes anyag, ez újabb másfél hónapot vett igénybe. A jogi kötelezettségek teljesítését *Bencsik Anita*, a Polgármesteri Hivatal projekt-csoport vezetője koordinálta. 14-féle szakhatósági engedélyt kellett beszerezni csak ahhoz, hogy az építési engedélyt kiadhassa az Önkormányzat. Csak a vízjogi engedélyt három hatóság engedélyezhette; a parkolók kialakításához külön tervdokumentációt készítettünk. Példaként említem, hogy az új híd feljárója nem a hidhoz, hanem a parkolókhöz tartozott, ez is bonyolította a helyzetet, amikor az engedélyeket be kellett szereznünk. De számos ilyen nehézséget hidaltunk át.

Amikor minden engedélyt beszereztünk, megindulhatott a közbeszerzési eljárás. A TERMÁLBER nevű békéscsabai cég nyerte el a közbeszerzési szakértői feladatot és a teljes beruházás műszaki ellenőrzésének jogát. Fontos volt, hogy egy kézben legyen, mert összhangban kellett legyen a beruhá-

zás elszámolhatóságával. Majdnem minden sikerült, de a telekügynek ma sincs vége. Három telek, két tulajdonos, az állam és az önkormányzat – ez jellemzi a pillanatnyi helyzetet. Az egyeztetések zajlanak.

Az energiahasználat sem volt egyszerű. Összehasonlításként mondom: a Művelődési Központ villanyáram-igénye 3x180 amper, ennek az objektumnak pedig, ha minden egyidejűleg működik, 3x400 amper. Ez azt jelentette, hogy Petőfi utca elektromos hálózatfejlesztését is meg kell oldani. Az EON 14 hónapra vállalta a munkát, ezért mindvégig ideiglenes áramlekötéssel dolgoztunk. A hálózatfejlesztés költsége több mint ötmillió forint. Találtunk egy olyan földgázvezetékét az önkormányzati telek és a Körös alatt, amely a Földhivatalban nem volt bejegyezve. A hatóságok szerint – balesetveszély miatt – ez nem maradhatott az eredeti helyén. Az áthelyezése nyolcmillió forintba került. Ezek engedélyeztetési procedúrái hónapokat vettek igénybe.

Munkaszervezés és pályáztatás

Projektcsoportunk a következőképp állt fel: Szegeden egy *Egri József* nevű fiatalemberhez tartoztunk, Szarvason a városvezetés döntése értelmében én lettem a projektmenedzser, a műszaki feladatokkal Bencsik Anita majd *Darida Tamás*, utána *Kovács Norbert* foglalkozott, gazdasági ügyintéző *Nyemcsok Mihályné*, marketinges pedig *Glózik Klára*. A Termálber részéről *Szabó Mihály* koordinálta a közbeszerzési pályázatokat, majd a műszaki ellenőrzést.

Először az építésre vonatkozó pályázatot hirdettük meg – első nekifutásra eredménytelenül. Második alkalommal meghívásos pályázati rendszerben lehetett nyertest hirdetni: a szarvasi Integrál Zrt. lett a kivitelező. Ugyancsak ők kapták meg a gyaloghíd építésének jogát is. Ez szerencsés döntés volt, mert így nem két cég munkáját kellett összehangolni az egymással párhuzamosan zajló építkezésen.

A második fázisban a hang- és fénytechnikai rendszer közbeszerzési eljárását hirdettük meg. A két érvényes pályázó közül a Stúdiótech kedvezőbb árajánlatával lett a befutó. Sikeres munkát végeztek, a hang tökéletesen hallható a nézőtér minden pontján, és jó a világítás is.

Szűjártó Péter készítette az épület előtti parkosítás tervét. A kivitelezést a Város- és Környezetvédő Egyesület szervezte meg *dr. Váradi Lászlóné* irányításával, társadalmi összefogással. Eredetileg 2010. november 15-ig kellett volna befejezni a beruházást, de a közbejött műszaki és egyéb nehézségek miatt módosítani kellett 2011. március 31-re a befejezés időpontját. A 2010/11-es tél hozta a Körös minden eddiginél magasabb vízállását. Ennek okairól pletykák is terjedtek el, de a lényeg az, hogy hamarabb jött a belvíz, mint azt várták, és megtelt a meder, ezért másfél hónapra abba kellett hagy-

ni a munkát. Újabb határidő-módosítást kértünk 2011. május 31-ig. Ez már szinte veszélyeztette a 2011-es évad kezdetét, ezzel az uniós pályázat elszámolását is. Ezért „bekeményítettem”. Azt mondtam a kivitelezőknek, hogy 2011. június 3-án, ha a fene fenét eszik is, a Csík Zenekar itt fog koncertezni. Az igaz, hogy csak ideiglenes használati engedéllyel rendelkezünk, de a legfontosabb szakhatósági engedélyeink megvoltak, a koncert lezajlott – telt házzal.

Az évad is sikeres lett, mégis el kell mondanom: csak próbaüzemnek tekintettem. Három hónap kellett még ahhoz, hogy minden szükséges engedély meglegyen, és a használatbavételi engedély jogerőre emelkedjen. Papír..., papír..., papír... A polcomon látható irathalmazmal megegyező mennyiségű irat halmozódott fel a Polgármesteri Hivatal Pénzügyi Osztályán valamint a projektcsoport irodájában is. A lényeg: a produkciók sikerrel lezajlottak.

A működtetés megszervezése

Már 2010 novemberében tudtuk, hogy el kell indítani a működtetéssel kapcsolatos folyamatokat. Az eredeti cél az volt, hogy 2011. február végére, március elejére kész programmal menjünk a budapesti Utazás Kiállításra, hogy a 2011-es évad napra lebontott programját a látogatók kezébe adhasuk, és feltelepíthessük az internetre, a Víziszínpad honlapjára. Sok zűrös utána két üzleti terv született. Az egyik szerint a szarvasi Regionális Nonprofit Kft. a Művelődési Központtal közösen működtetné. Ez a terv figyelembe vette az energia, a humán erőforrások költségeit, a működtetés marketing részét, az előadások szervezési munkáit.

Babák Mihály

A másik elképzelés a város vezetésétől, személy szerint *Babák Mihály*tól érkezett: szondáztassuk meg a környékbeli – a békéscsabai, a kecskeméti és a szolnoki – közsínházakat, nem akarják-e üzemeltetni a Vízi Színházat. A békéscsabai Jókai Színházban volt erre fogadókészség. *Fekete Péter* igazgató felvállalta a működtetést úgy, hogy a városnak nem kellett anyagilag hozzájárulni. Merész tervet terjesztett elő, de tudta, mit akar. Az ő javaslatára kapta az épület a Szarvasi Vízi Színház nevet, noha felvetődött többféle elnevezés is. Az volt az indoka, hogy a városnak is jó, ha a nevével válik ismertté az új, különleges színház. Azt viszont mi tudtuk, hogy a Baráti Körre kell bízni a házigazda és a közönségszervezői szerepet. Az ilyen irányú munkájuk a korábbi Víziszínpad működtetésekor eredményre vezetett. Ezt Fekete Péter is megértette.

Fekete Péter

Az Igazgató merész terve volt, hogy minden este legyen műsor a színpadon. Amikor előterjesztette, a helyiek kételkedtek a sikerében. Ő azonban *Vers a víz felett* címmel meg is valósította ezt a tervet – a siker teljes volt. Naponta jött a közönség verset hallgatni; több tucat, esetenként több száz néző ült a színház nézőterén.

Az északi bástyát vendéglátóhelynek szántuk, amelyre pályázatot írtunk ki. Két pályázó közül – a Turul és a Delta Union – az utóbbi nyerte el az üzemeltetés jogát.

2012-ben már berendezett vendéglátóhely várja a közönséget.

A Jókai Színháznál 2012. január 1-jétől tulajdonosváltás történt, a színház Békéscsaba városához került. Nekünk biztosítani kellett a működtetést, nem tudtunk várni a szerződéskötéssel, ezért Szarvas Város Önkormányzata az újabb öt évre szóló megállapodást a Jókai Színház=szakmai irányítása mellett a Magyar Teátrum Nonprofit Kft.-vel kötötte meg. A műszaki üzemeltetés továbbra is a Jókai Színház kezében marad, de több vidéki – a szolnoki, a kecskeméti és talán a székesfehérvári – színház is bejelentette, hogy egy-egy produkcióval szerepelne a Vízi Színház színpadán. Ezzel csak nyer a színház közönsége. Végül is az egész működtetés mögött ugyanaz a csapat lesz, mint amelyik a 2011-es sikeres évadot lebonyolította.

Benkő László felvétele

Korábban elhangzottak nevek, akiknek jelentős szerepük volt a Vízi Színház létrejöttében. Ebben a csapatmunkában szerepe volt *Besenczy Zoltán* alpolgármesternek és *Kozák Imrénének*. Ők voltak

kezdetben a beruházás felelősei a Képviselő-testület részéről. Később *Hetényi István* is bekapcsolódott ebbe a munkába. Miután *Hodálík Pál* főalású alpolgármester lett, az ő kezébe kerültek a város beruházási ügyei.

A beszélgetés elején már említettem, hogy ahányan a Vízi Színház születésére emlékezni fognak, annyiféle történetet hallhatunk, olvashatunk. Ez az én történetem.

Lejegyezte:

Dr. Kutas Ferenc

Az első kapavágástól a Csík Zenekar koncertjéig

Egy fejezet a Vízi Színház történetéből

„Először az építésre vonatkozó pályázatot hirdettük meg – első nekifutásra eredménytelenül. Második alkalommal meghívásos pályázati rendszerben lehetett nyertest hirdetni: a szarvasi Integrál Zrt. lett a kivitelező. Ugyancsak ők kapták meg a gyaloghíd építésének jogát is” – mondta Csasztyan András, a Vízi Színház projektmenedzsere interjújában a kivitelezés kezdeteiről.

Ezekről az eseményekről, a kivitelezés szépségeiről, gondjairól, nehézségeiről kérdeztük meg Bódi Jánost, az Integrál Zrt. elnök-vezérigazgatóját.

* * *

- Úgy tudom, először a híd megépítésének jogát nyerte el.

– Igen, így volt. Először a fahídra hirdettek közbeszerzési eljárást 2010 januárjában. Ennek keretében valódi verseny folyt. Két körben zajlott az eljárás. Az első körben olyan feltételeket szabtak, amelyek teljesítését az Integrál nem tudta vállalni. Egy békési cég viszont magas árajánlatot tett, ezt az Önkormányzat nem fogadta el. A második körben felkértek, hogy én is pályázzak. Ezt örömmel tettem meg. A versenyt minimális pontszámmal az Integrál nyerte a békési cég előtt. Alacsonyabb árajánlatot tettünk, de nem az ár volt a döntő, hanem a kivitelezési és jótállási határidő.

A fahíd kivitelezése egyszerű ügy volt, a pénzügyi forrás rendelkezésre állt. Megépítése műszakilag nem jelentett különleges feladatot. Szerkezet-építő mérnök vagyok, a fahídépítések szakembere. A munkától nem félttem, a cégünket képesnek tartottam a kivitelezésre. Így is történt: 2011. március 30-án adtuk át az elkészült hidat. Mivel több összetevője volt a munkának, pontos árat nem tudok mondani: nettó 75 millió körüli összegbe került a fahíd. Az ár korrekt volt, szolid nyereséget is jelentett a cégnek.

Néhány műszaki érdekességet el tudok mondani. 25 cölöpöt vertünk le, egy balatonfüzfői cölöpverő csapatot tudtam megnyerni. Pörgetett, kör keresztmetszetű vasbeton cölöpöket vertek le, ezeket Majosházán készítették. Leverésük nem okozott különösebb problémát. Gondot az jelentette, hogy a statikus tervező úgy képzelte, hogy a téli időszakban, alacsony vízállás mellett készül a cölöpözés, és a cölöprácsokat monolit vasbetonrácsos szerkezettel tervezte megoldani. A cölöpöket 2010 augusztusában vertük le, időhiány miatt esélyünk sem volt arra, hogy megvárjuk a téli vízállást. Ezért vasbeton helyett acél cölöprácsokat alkalmaztunk, ezt tűzihorganyzott acél fektelemezből valósítottuk meg.

– Akkor ezzel a hiddal nem fordulhat elő, hogy a cölöpök elkorhadnak?

– Nem, a vasbeton nem korhad, de az acéllal és a vasbetonnal is előfordulhat, hogy korrodál a vas. Viszont tartósabb, mint a vörösfenyő. Bár a vörösfenyő élettartama 150 év, de csak akkor, ha állandóan víz alatt van. Mikor kihúzgáltuk a régi híd cölöpeit, a víz alatti rész teljesen ép volt, az a

80-100 cm korhadt, amelyik hol a vízben volt, hol a víz fölött.

A híd maga rétegelt, ragasztott faszerkezetre épült. Ezek a vízszintes és ívelt tartóelemek – gerendák – laminált rétegekből vannak összeragasztva, a járófelület impregnált tölgypalló. A tartóelemeket összekapcsoló szerkezet rozsdamentes fémből – koracélból – készült. A koracél ára „aranyár”, ezért a nagyobb tömegű fémek, például a már korábban említett cölöprácsok, fekteacélból készültek tűzi horganyzással. Ezt úgy is mondhatom, hogy ami a járófelület fölött van, az koracél, ami alatta, az tűzihorganyzott fekteacél.

A híd az Integrál hároméves garanciát vállalt. Ezen belül a kivitelező hibájából történő esetleges meghibásodásokért felelősséget vállaltunk, tehát kijavítjuk. De ha a tulajdonos nem végez rajta fenntartási munkákat, akkor a fahíd tönkremegy. Elég csak a nyaralók előtti mólókra gondolni. Ha nem védik meg impregnáló anyaggal, néhány év alatt elkorhad. Ha az új hidat nem fogják gondozni, 17 év múlva ezt is le kell bontani.

– *Az elmondottak szerint a híd építése már folyt, amikor a Vízi Színházra kiírták a közbeszerzési eljárást.*

– A Vízi Színház megvalósításának kezdete 2010 tavasza, amikor Szarvas Város Önkormányzata nyilvános közbeszerzési eljárást hirdetett a megvalósítására. Az első körben senki nem tett ajánlatot. A második körben 15 ajánlattevőt hívtak meg, közülük ketten tettek ajánlatot, egy budapesti cég és az Integrál. A Nemes és Társai Kft. ajánlata bruttó 462 685 000, az Integrálé 332 968 600 Ft volt. Ezután ültek le velem tárgyalni. Közölték, hogy a rendelkezésre álló forrás 20 millióval kevesebb. Szerettem volna műszaki könnyítéseket elérni, de ebbe a megrendelő nem egyezett bele. Úgy éreztem, életre szóló döntés elé kerültem. Nagyon szerettem volna a Vízi Színházat megépíteni, mert jó ötletnek tartottam a megvalósítását, személyesen is támogatni akartam valamilyen formában. Úgy döntöttem, hogy beugrok a mély vízbe, hiszen az Integrálnak van annyi tartaléka, hogy tudjak engedni. Közrejátzott az is, hogy időt álló létesítménynek tartottam, és

a nevem is hozzáfűződik majd a megvalósításához. Ma már azt mondom, felelőtlen döntés volt. 2010 májusában levittem az árat még 20 millióval, összességében 312 968 600 Ft bruttó összegért vállaltam. Ez közel 150 millióval volt kevesebb, mint a másik cég ajánlata. 2010. június 24-én megkötöttük a szerződést 2011. május 31-i megvalósítással. A megvalósítás után megállapítottam, hogy a Vízi Színház kivitelezése közel nettó 27 milliós veszteséget okozott.

– *Gondolom, a színház kivitelezése műszakilag sokrétűbb feladat volt, mint a hidépítés.*

– Természetesen. Itt is a cölöpözéssel kezdtük a munkát. Kétféle cölöpözéssel készült. Az egyik a színpadé: 15 hat és fél méteres, pörgetett vasbeton cölöpöt vertünk le. Ez gyakorlatilag soha nem fog elkorhadni. A lucfenyő-pallóból készült járófelület viszont állandó karbantartást igényel, mert hamar el fog romlani, ha nem nyúlnak hozzá. A Jókai Színház már e téltre impregnáltatta. Várhatóan így is időnként le kell majd cserélni, ha megindul a korhadási folyamat.

A két torony és a nézőtér alapozása mikro-cölöpökkel történt, ez egészen más technológia. Hat méter hosszú, 160 mm ármérőjű cölöpöket fűrtünk le, 151-et a két torony alatt, 72-t a nézőtér alatt. Ezekbe tettünk 3 betonacélt, spirálkengyelt, és kitöltöttük betonnal. A hídnál előre gyártott cölöpöket hasz-

náltunk, ezeket a helyszínen készítettük el. Ezután fogtunk hozzá a színház felépítéséhez. *Janurik György*, aki az egyik tervezője volt az épületnek, a falazatot Porotherm hőszigetelt téglából a burkolatot bontott téglából tervezte. Már a szerződés aláírásakor jeleztem, hogy ez utóbbit csak akkor vállalom, ha valaki biztosítja nekem a megfelelő mennyiségű, minőségi bizonyítvánnyal ellátott, homogén bontott téglát. 1200 m² falburkolatról volt szó. Előtte már körbejártam a szarvasi romacsapatokat, tudtak is volna adni, de mindenki csak egy keveset, talán 100 m²-nyit. Ez 12-féle, mind más minőségű, más gyártású, más méretű téglá lett volna, ezért nem vállaltam a beépítését. Kértem a megrendelőt, járuljon hozzá, hogy új téglát használjak. Ezt a kérést a Polgármester is támogatta. Éppen a lányától kaptunk olyan információt, hogy a Dunakanyar Holding Kft. Budapesten árul ilyen téglát.

Sokáig bizalmatlan voltam, nem ismertem a céget, közben nevet is váltott. Tárgyaltunk az árról, műbizonylatot kértem, próbadarabokat szállíttattam velük, végül is tőlük rendeltem meg. Hogy jó megoldás volt-e, azt csak az idő dönti el. Ilyen burkolatnak 20-30 évet ki kell bírni. Ennek a kemény télnek kiállta a próbáját. A teljes Vízi Színházra, így a burkolatra is 3 év garanciát vállaltunk. Ez a cég részt vett a burkolat felrakásában is, látszott, hogy nagy gyakorlatuk van. A déli bástya burkolatát ők készítették el. Egyébként ezeket a téglákat Fertőszéplakon gyártották hagyományos agyagból, hagyományos égetési módszerrel.

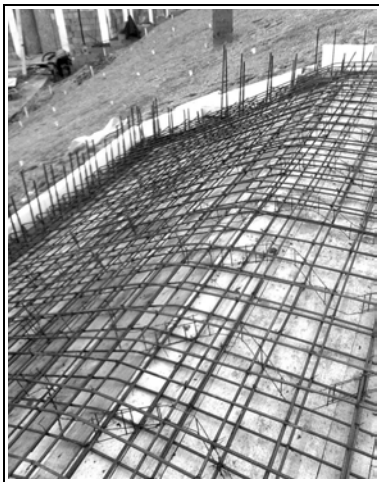
Az ülések kiválasztása körül is volt némi polémia. Ezek műanyag-film-bevonattal ellátott, csúszásmentes rétegelt lemezből készültek. Lengyel gyártmányú, osztrák cég hozta be táblákban, mi daraboltuk, a széleit mi kerékitettük le. Bízom az időállóságában, ebben sem okozott károkat a kemény tél. Sok panasz érkezett az egyébként terv szerint megvalósított ülésekre, elsősorban azért, mert nincs támlájuk, kényelmetlenek. Hosszú távú megoldás lehet, ha ráhúzható támlákkal látják el. Ezt az üzemeltető Jókai Színház igazgatója már a jövő évre tervezi, bérelhető megoldással, úgy, mint a párnák esetében.

Kutas Ferenc felvétele

– *Végig figyeltem az építkezést, hol a vízről, hol az utcáról. Mindig dolgoztak rajta, de 2011 tavaszán mintha rohammunka kezdődött volna.*

– 2010. június 21-én írtuk alá a szerződést. Júliusban kezdtük a munkát, közben megtaláltuk a gázvezetékét, ezért egy kis időre le kellett állnunk.

Augusztustól októberig folyt a bontás, alapozás. Ekkor az Integrál más munkákkal is le volt terhelve, nem folyt olyan intenzív munka. Decembertől márciusig folyt a szerkezetépítés, bár a Körös magas vízállása késleltette az építkezést, a nézőtérén több száz köbméter vasbetont építettünk be. Januárban ültünk le Csasztnan Andrással, és megbeszéltük, hogy június 3-án este itt a Csík Zenekar fel fog lépni. Ezt teljesítettük. A külső szemlélő valóban láthatott rohamunkát. Május elején megkérdeztem a építésvezetőt, hogy minden rendben van-e. Azt mondta, hogy minden rendben. Kimentem

megnézni, és akkor láttam, hogy itt baj lehet. Hogy ne legyen, az Integrál minden emberét kirendeltem. Május végén valóban 100 ember dolgozott a színházon. A Csík Zenekar pedig a megbeszélt időben fellépett.

– Amikor a házunkat építettem, a legnagyobb gondot a frissen hordott föld tömörítése okozta. Itt a betonozás előtt közvetlenül még hordták a feltöltésre a földet.

– Nekünk is gondot okozott, különösen akkor, amikor fagyos volt a föld. Amikor a föld kienged, a víz feljön, majd a föld kiszárad, az bizony mozgást eredményez. Itt azonban irgalmatlanul meg van vasalva a nézőtéri vasbeton lemez. Itt a felső övnek a húzott zónája miatt minimális elfordulás

történt, ennek következménye az a repedés, amely azért nagyon feltűnő, mert éppen a közlekedőfolyosón látható. Ez a mozgás májusra konszolidálódik, akkor kijavítjuk a repedést. Egyébként a használatba vételi engedélyben a hatóság

kötelezte az engedélyest a betonfelületek utólagos felületképzésére.

- *Történt-e az építkezés során érdekes, „színes” esemény?*
- Talán az, hogy amikor hordták a burkolótéglát, egy-egy gyártásból homogén színű téglák jöttek ki. A kívánság az volt, hogy a fal ne legyen homogén. Előfordult, hogy több raklapon is azonos színű téglák voltak, így a fal egyszínű lett, ezért le kellett bontanunk a burkolat egy részét.
- *Tetszik-e Önnek a Vízi Színház épülete?*
- Igen! A stilizált vár két bástyája, a köztük lévő színpadtér, a falburkolat mind látványos. Persze én személy szerint is büszke vagyok rá. Készül egy megyei reklámújság, engem is megkerestek. Nem kellett töprengenem, hogy melyik kép kerüljön bele az Integrál reklámjaként: a Vízi Színház képe lesz benne a ligetből fényképezve. Igaz, nem az én szellemi termékem, hanem a tervezőé, Janurik Györgyé, de én építettem fel. Akiket idehoztam, köztük *Demján Sándor* ismert üzletembert is, mindenkinek tetszett.
- *Az ünnepélyes megnyitón nem láttam a színpadon az ünnepeltek között.*
- Nem kaptam meghívást, pedig bátran állíthatom, ha nincs Bódi János és a mögötte álló Integrál, akkor nincs Vízi Színház. Olyan irreális áron vállaltam a megvalósítását, hogy ezt az áldozatot rajtam kívül senki nem hozta volna meg. Ezért fáj, hogy senki sem mondott még annyit sem, hogy köszönöm.

*Az interjút Dr. Kutas Ferenc,
az építkezés felvételeit Béni Csaba készítette.*

Benkő László felvétele

*Az első előadás: a Csík Zenekar koncertje
2011. június 3.*

Így épült a Vízi Színház

Ma már csak emlék...

A „régi” fahíd (1994 – 2010)

A Réthy-bástya (1840 k. – 2010)

**Csak akkor születtek nagy dolgok,
Ha bátrak voltak, akik mertek.**

(Ady Endre)

Kezdődik a híd alapozása

A Réthy-bástya hült helye

Folyik a cölöpverés

Zsaluzzák és szerelik az északi bástya lábazati összekötő fejgerendáját

Falazzák a bástyákat, és készül a nézőtéri szerelőbeton

Falazzák az északi bástyát

Készül a támfalak zsaluzása

Szerelik a nézőtér acél-armatúráját

*Készül a
nézőtéri felső
karéj
földfeltöltése*

*Folyik a felső
karéj
betonozása*

*Félig kész
állapotban a
Vízi Színház*

*Szerkezetkész
a színpad*

*Elkészült a
nézőtér*

*Helyére került
a fahíd első
egyenes
tartógerendája*

*A fahíd
egyenes
tartószerkezeti
szakasza*

*A híd egyenes
szakasza a
korlát-
elemekkel*

*A híd teljes
tartószerkezeti
váza*

Színház az egész világ...

A színház mindenekelőtt az élet. Ez az elengedhetetlen kiindulási pont, és igazából csak az érdekelhet bennünket, ami az élet része.

Peter Brook rendező

*A felvételeket Benkő László készítette,
a képaláírásokat Bődi János,
a „történetet” dr. Kutas Ferenc szerkesztette.*

Dr. Molitorisz Pál

A Vízi Színház és a gyaloghíd építésének képes krónikája

A telkek története

A Vízi Színház két telekre épült. A régi Vármegye utca, ma Petőfi utca 7. sz. alatti Réthy-ház telkére és a 9. szám alatti megyei szolgabírói lak, később a volt Robitsek Károly-féle gőzmalomhoz tartozó lakóház helyére. Ez utóbbi épületben lakott a Robitsek család. A két épület között a községi tulajdonban álló közlejáró helyezkedett el.

Az 1840-ben épült Réthy-házban működött egy évszázadon át az 1843-ban alapított ecetgyár. A Körös medre felé lejtő telket feltöltötték, s a Körös partján téglatámfalat létesítettek. Ezt nevezték népszerűen Réthy-bástyának. Az épületet 1950-ben államosították, ekkor szűnt meg az ecetgyártás is.

Robitsek Károly gőz- és fűrészmalma, a Mária-malom 1884 februárjában már működött. Egy újsághír szerint ekkor nyílt meg falai között az első szarvasi gőz- és kádfürdő „egy rég érzett hiányt pótolva”. Magas kéménye több régi levelezőlapon is látható. A malomépület jelenleg is áll. A Körös vízén úszott a *Konrád János* által működtetett, fából készült úszómedence, a „kas”, melyet kabinsorok vettek körül (ld. a korabeli kép jobboldali alsó része). Volt egy hasonló, nagyobb uszodája a gimnáziumnak is a Réthy- és a Bolza-bástya között.

A Robitsek-vállalkozás 1934-ben tönkrement, eladták egy öt személyből álló társaságnak, s tőlük vásárolta meg az épületet a malommal együtt 1941-ben *Vay Andor* és felesége. Ebben az épületben húzódott meg 1945-ben *gr. Bolza Pál*, miután kastélyát el kellett hagynia.

1948 januárjától 1949 őszéig a malmot *Körmöczy János* és veje bérelte. 1952-ben államosították, a Szarvasi Állami Gazdaság magtisztító üzemet létesített a malomépületben.

1979-től mindkét telek (a volt közlejáró kivételével) a Mezőgazdasági Főiskolai Kar, jelenleg jogutódja a Szent István Egyetem tulajdonában áll.

1

1. A Réthy-ház a Körös felől 1998-ban

2

2. A Réthy-ház kapuja
1998-ban az Akácos utcába
telepítették át

3. A Robitsek-ház, még a „bástya” építése előtt
Mészáros Jenő (sz. 1883) rajza

3

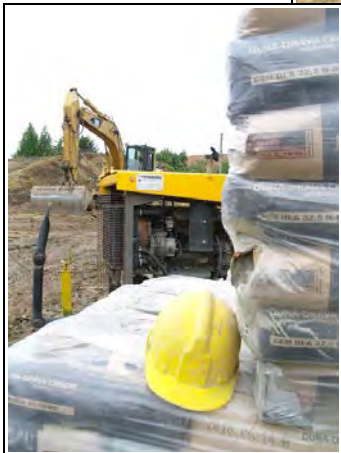
4

**4-5. Az első
kapavágások**
(2010. július 7.)

5

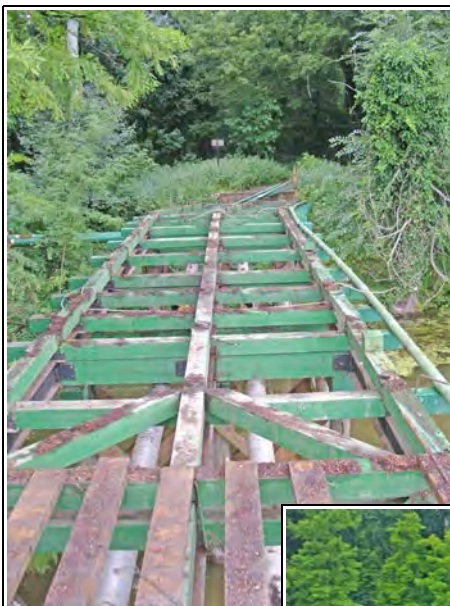
**6-7. Csendélet
cementtel, gépekkel**
(2010. július 7.)

6

7

8

8-9. A régi híd utolsó órái
(2010. július 7.)

9

10

10-11. Új híd születik
(2010. november 11.)

11

12

12-13. Téli borongásban...
(2011. január 6.)

13

14

14-15. ...és verőfényben
(2011. január 28.)

15

16

17

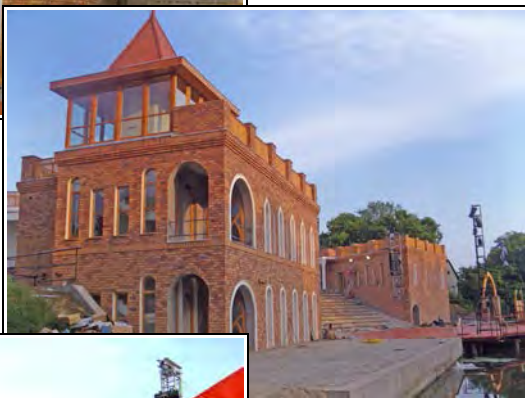
16-17. Az első tavasz
(2011. március 21.)

18

**18-19. Az utolsó
simítások**
(2011. június 1.)

19

20

**20-21. A Csík Zenekar
a Vízi Színházban**
(2011. június 3.)

21

Táj, híd, színház
(2011. június 5.)

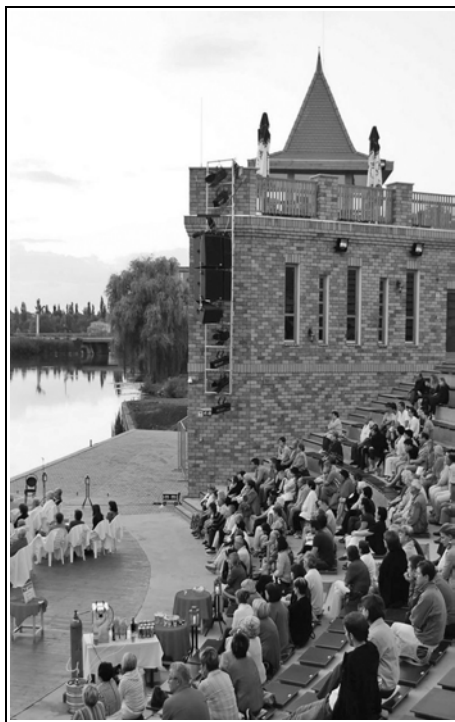

Kép és szöveg: Dr. Molitorisz Pál

Józsa Mihály **Az első nyári szezon**

A Szarvasi Vízi Színház mint nyári szabadtéri színházi játszóhely beindítása és üzemeltetése nem áll példa nélkül a megyében. A közel hatvanéves Jókai Színház szabadtéri színházi tapasztalatai is jelentősek, hiszen 1964-ben az akkor 10 éves Jókai Színház indította el az azóta önállósodott Gyulai Várszínházat is, igaz *Miszlai István* akkori igazgató komoly lobbitevékenységének és jelentős állami támogatásnak köszönhetően. Azért ami most, 2011-ben, egészen más gazdasági körülmények között történt, mégiscsak példa nélküli és kockázatos vállalkozás volt. Arról nem beszélve, hogy *Babák Mihály* polgármester felkérésétől a színház indulásáig szűk egy hónap állt rendelkezésünkre, ami már nem csak példa nélkül álló, hanem példátlan, és nemcsak kockázatos, hanem már-már a vakmerőség határát súrolja.

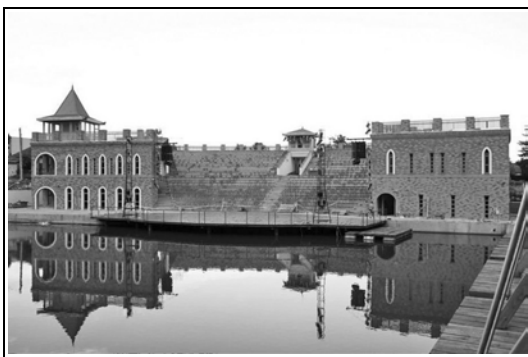
A felkéréstől a kihívásig

Az akkor még Békés Megyei Jókai Színház a kezdetektől aktív figyelemmel kísérte az új Szarvasi Vízi Színház létrejöttét. Szakmai tanácsokkal, javaslatokkal segítette az épületegyüttes, a színpad, a színháztechnikai gépészet tervezését, kivitelezését, felszerelését. Másik alapvető kapcsolódási pont, hogy a Jókai Színház, a Szarvasi Cervinus Teátrum és a szarvasi székhellyel működő Magyarországi Nemzetiségi Színházi Szövetség egyaránt tagja a Magyar Teátrumi Társaság nevű országos színházszakmai, érdekvédelmi egyesületnek. Kézenfekvő volt tehát, hogy Szarvas Város Önkormányzata az akkor még a Békés Megyei Önkormányzat fenntartásában lévő egyetlen olyan intézményt kéri fel a Vízi

Színház üzemeltetésére, amely technikai felszereltségével, szakmai felkészültségével, művészeti, szervezési, PR-marketing, adminisztratív és színháztechnikai szakembergárdájával alkalmas az új nyári színház biztonságos beindítására. Ráadásul a Jókai Színház, élén *Fekete Péter* igazgatóval a szarvasi önkormányzat anyagi támogatása nélkül, pusztán a várható jegybevételre és a lokálpatrióta szarvasi vállalkozók, vállalkozások önzetlen – főleg logisztikai jellegű (szállítás, étkezés, szállítás, média) szolgáltatások formájában nyújtott – támogatásaira támaszkodva vállalta a tapasztalatok nélküli, kockázatos első szezon lebonyolítását. Itt kell megjegyezni, hogy a szarvasi vállalkozók példa értékű összefogással, összesen közel ötmillió forintnyi értékű szolgáltatással támogatták a vízi színház ügyét.

Feltételek, célok, kockázatok, eredmények

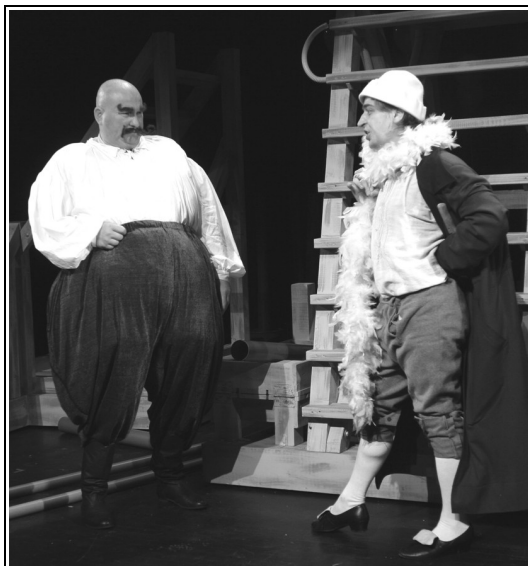
Ilyen feltételek és körülmények mellett vágott neki a Jókai Színház az üzemeltetésnek. A tárgyi alapfeltételek kitűnőek voltak. Adott egy földrajzilag jó helyen, gyönyörű környezetben elhelyezkedő, nagyszerűen megépített, színvonalasan felszerelt, nagy befogadóképességű, ki-

zárólagosan erre a célra kialakított nyári színház. Egyik oldalról a személyi feltételek is adottak voltak, hiszen a Jókai Színház létszámban és minőségben egyaránt megfelelő művészi és technikai személyzettel rendelkezik, akiknek a békéscsabai évad végeztével csökkentek a feladataik, bár a nyári szabadságolást is figyelembe kellett vennünk. A személyi feltételek másik, kockázatosabb oldala a közönség, hiszen a Szarvasi Vízi Színház nézőtere közel ezer férőhelyes, ezt kell estéről-estére megtölteni, ami egy nagy kőszínháznak, vagy egy régebb óta működő szabadtéri színháznak sem kis feladat, hiszen nyáron nincsenek bérletesek, eseti jegyvásárlókkal kell megtölteni a nézőteret. Kérdés volt az is, milyen összetételű lesz a közönség.

Az első perctől azt gondoltuk, hogy mint az ország más szabadtéri színházainak, nekünk sem elegendő a helyi lakosságra építenünk, bármilyen színházszerető polgárok éljenek is a városban. (Erre a szarvasiak aztán kis híján rácsófoltak, de erről később.) Itt jöttek a legnagyobb kockázatok, hiszen nem csak műsorral kellett megtöltenünk egy új színházat, hanem néző-

vel is, azaz alig egy hónap alatt be kellett vezetnünk a Vízi Színházat az amúgy is telített nyári színházi piacra, hogy legyen jegybevételünk, amiből finanszírozhatjuk a műsort. Itt segített a Jókai Színház egyik legfontosabb adottsága, a nagy tapasztalatokkal rendelkező szervezőgárda, akik megnézték a térképet, számba véve az elérhető távolságban lévő potenciálisan megszólítható területeket, felvették a kapcsolatot az e területen lévő jegyirodákkal, idegenforgalmi szervezetekkel és nem utolsósorban az egyre népszerűbb internetes jegyforgalmazókkal. Mindez nem lett volna elegendő Szarvas város közművelődési, idegenforgalmi és közönszervező szakemberei nélkül, akik a Szarvasra látogató turistákra vetették ki hálójukat. Itt lépett be a folyamatba a Jókai Színház tapasztalt marketing- és sajtócsoportja is, akiknek rövid idő alatt számtalan propagandaanyagot, műsorfüzetet, szórólapot, újságot kellett elkészíttetniük és eljuttatniuk a megfelelő helyekre.

A műsor összeállításánál, a kockázatok minimalizálása mellett, lehetőségeinkhez képest a maximális célokat tűztük magunk elé: a nyári szezon minden hétvégéjén legyen egy-egy nagyszínházi előadás; az előadások jó része a Jókai Színház futó produkcióiból kerüljön ki, egyrészt mert ez ad biztonságot, másrészt, mert már nem volt idő külső előadásokat vásárolni. Legyenek zenés darabok (*Csárdáskirálynő*, *Kapj el!*), gyermekszínházi, csala-

Döbrögi (Hodu József) és Lúdas Matyi (Szabó Lajos)

ládi előadás (*Lúdas Matyi*, *Tűzsonglőr Show*, *Cirkuszi Show*), és koncertek (*Színházavató gálaest*, *film- és színházi zenék*, *klasszikusok*), és legyen azért valamilyen országos hírértékű produkció is. És ami nagyon fontos, legyen kifejezetten a szarvasiaknak, a szarvasiakról szóló előadás is. Az országos hírértékű produkcióban segítséget kaptunk a helyi Vajda Péter Művelődési Központtól, akik saját napjaikra meghívtak egy *Szent István napi rock-opera és musical gálát*, az *ExperiDance Ezer-egyév* című előadását és

egy szilvanapi *Magna Cum Laude* koncertet, a helyi témájú előadásról pedig a szarvasi Cervinus Teátrum gondoskodott a *Tessedik*ről szóló zenés darab bemutatásával.

Kapj el! Szomor Dezső és Balogh Anna

Az első szezon üzemeltetésében a biztonságos működés mellett az volt a célunk, hogy rövid előkészületi idő mellett is, minél intenzívebb jelenléttel vezessük be a Szarvasi Vízi Színházat az elérhető környéken, és az országos szabadtéri színházi piacon. Hosszú előkészítő propaganda híján, az „eladott termék reklámozza önmagát” elvet alkalmaztuk, miszerint az előzetes hírek és hirdetések helyett az előadásaink nézettsége és a róluk

utólag megjelenő hírek, tudósítások, kritikák alapozzák meg a következő szezon hírverését. Az utóbbi célt maximálisan sikerült teljesíteni, hiszen csak az internetes megjelenéseink száma száz fölött volt, és akkor még az újságcikkekről, tévé- és rádiótudósításokról nem is beszéltünk. A nézőszámot illetően a hétvégi jegyes előadások szinte mind teltházasak voltak, a Csárdáskirálynőből pedig a meghirdetetten felül még egy előadást játszottunk, szintén teltházzal.

A kitűzött célokat az Szarvasi Vízi Színház megismertetése, a nézőszám, a jegyár-bevétel és a veszteségmentes üzemeltetés tekintetében reményeink és saját elvárásaink felett, maximálisan teljesítettük.

Vers a víz fölött

A *Vers a víz fölött* programsorozat elindításával a legfőbb célunk az volt, hogy a Szarvasi Vízi Színházban minden este történjen valami. Ezért találta ki a Jókai Színház vezetése a alacsony költségvetésű, kis művész- és technikai létszámot, kevés diszletet igénylő, és kis létszámú közönség előtt sem bukásnak minősülő zenés felolvasóestek sorozatát, melyben estéről-estére egy-két színészünk, énekesünk mellett a fiatal szarvasi zenészek, zenészpálánták is bemutatkozhattak. Külön öröm volt, hogy a házigazda szerepére minden egyes alkalomra sikerült megnyernünk egy-egy helyi közéleti személyiséget, ismert szarvasi polgárt.

– Lesz esténként húsz-harminc ember – mondtuk Fekete Péter igazgatóval, amikor a *Vers a víz fölött* programot terveztük, és a felvetést rögtön meg

is indokoltuk: – Nem baj, csak ne álljon üresen az új színház, minden este történjen valami! A díszlet is ennek megfelelően találtuk ki: a nagy vízszínpadon kis pódium, vele szemben húsz-harminc szék, bensőségesebbé téve, világítással is leszűkítve az egyébként hatalmas, amfiteátrum jellegű nézőteret.

Aztán elkezdődött. És tényleg történt valami minden este. Jöttek a szarvasiak, és rácáfoltak kishitű várakozásainkra. Jöttek, és pillanatok alatt elfoglalták a színpadra rakott székeket. Jöttek esténként legalább százan, de többször volt, hogy két-háromszázan is. Jöttek, és beültek az épített nézőtér ülőhelyeire, mintha valamelyik hétvégi, nagy zenés-színházi produkcióra, operettre, vagy koncertre érkeztek volna. Minden este történt valami. Mai, költészet nélküli világunkban azt is mondhatnánk, csoda történt: Szarvas városának polgárai, nyári vendégei pillanatok alatt szívükbe zárták a Vízi Színházat, s vele együtt a Vers a víz fölött rendezvényt is. Beiktatták az esti programjukba a vershallgatást. Negyven estén keresztül rendíthetetlenül jöttek, érdeklődtek, figyeltek, megköszönték. Fekete Péter igazgató és a színház művészei ezért úgy döntöttek, hogy megköszönik a szarvasiaknak azt a határtalan szeretetet és odafigyelést, amit a nyár folyamán kaptak. Így született meg egy ráadás-est a közös ünneplés jegyében augusztus 24-én, melyre több mint hétszáz ember gyűlt össze, és hallgatta a verseket a víz fölött.

A program alacsony költségvetésére való tekintettel és kezdeti kishitűségünk miatt a Vers a víz fölött program minden előadása ingyenes volt, illetve előadás után, kifelé menet úgynevezett támogatójegyet vehetett, aki akart, és aki ezt minden este megengedhette magának. Az így összegyűlt pénz nem fedezte ugyan a sorozat költségeit, de hozzájárult ahhoz.

A résztvevők áldozata és sikere

A szarvasi polgárok mellett az egész nyárért köszönet illeti a Jókai Színház művészeit és dolgozóit is, akik ugyan részben munkaidőben, részben némi javadalmazás mellett, de mégiscsak a nyári szünetükben, szabadságukat szétszabdalva vagy halasztva töltötték meg estéről estére a Szarvasi Vízi Színház színpadát, tették élővé az üresen is szép, de nélkülük és az általuk bevonzott közönség nélkül mégiscsak élettelen játszóhelyet. A szép és barátságos környezetben a résztvevők egy idő után talán egy kissé munkával töltött nyaralásként is fogták fel szarvasi jelenlétüket.

Itt kell megemlíteni a Jókai Színház mellett a Színitanház hallgatóit is, akik szinte egész nyáron Szarvason táboroztak, tanultak, színdarabot próbáltak, és közben „színházkommandósokként” végezték a jegyszedői, ültetői és reklámhordozói feladatokat.

Eredmények a sajtó és a nézőszámok tükrében

A Szarvasi Vízi Színház első nyári szezonya tehát részleteiben és összességében is sikeres volt, sőt fölülmulta várakozásainkat. Ezt támasztják alá a nézőszámok, a helyszínen elhangzott, az internetes honlap vendégkönyvébe beírt nézői vélemények és médiában megjelent híradások, tudósítások kritikák is.

Vegyük sorra a műsort néhány sajtóban megjelent méltatás felidézésével, fotókkal és a nézőszámokkal.

Nyitógála – 2011. június 25.

Csak akkor születtek nagy dolgok, amikor az emberek mertek nagyot álmodni! – talán így foglathatnánk össze mindazt, ami a Szarvasi Vízi Színház szombati átadását megelőzte. A sokéves ter-

vezés, munka meghozta gyümölcsét: az álmokból, ím, valóság lett, pontban este nyolc órakor megszólaltak a fanfárok, és a színpad megtelt étellel.

Nézőszám: 1000 fő.

Fazekas Mihály – Zalán Tibor: Lúdas Matyi – 2011. július 2.

A nem csupán gyerekeknek szóló átiratot a víziszínpad közönsége is hatalmas szeretettel fogadta. Zalán Tibor humoros fordulatokat sem nélkülöző szövege és ifj. Kucsera Géza játékos, dallamos zenéje fiatalnak és idősebbnek egyaránt remek szórakozást nyújtott szombat este.

Nézőszám: 961 fő.

Neil Simon – Marvin Hamlisch: Kapj el! – 2011. július 9.

A játék hősei Vernon, a befutott, sikeres slágerszerző, és Sonia, a kezdő dalszövegíró. Mindketten hivatásuk megszállottjai, nem könnyű emberek. Senki sem akar feladni önmagából egy picit sem. A korkülönbség, az ízlések, a temperamentumok különbözősége is mind-mind komoly feszültség forrása.

Nézőszám: 996 fő.

ExperiDance: Ezeregyév – 2011. július 15.

Az Ezeregy év táncprodukció a magyar történelmet dolgozza fel a honfoglalástól napjainkig. A Teremtő angyalaival, Lucifer pedig ördögeivel alakítja ebben az egész estét betöltő táncvízióban az arányokat. A jó és a rossz klaszszikus értelemben vett csatája a magyar történelem nagy metszéspontjaiban csúcsosodik ki.

Nézőszám: 996 fő.

Pozsgai Zsolt – Gulyás Levente: Tessedik – 2011. július 22, 23.

Az előadás a szarvasi Cervinus Teátrum ősbemutatója volt. Tessedik Sámuel hatalmas munkáját, életútjának konfliktusokkal teli küzdelmeit idézi fel a zenés dráma. Tessedik szarvasi működésének időszaka alatt fejlődött Szarvas olyan szintre, amelyről a jelentős várossá érés már elkezdődhetett.

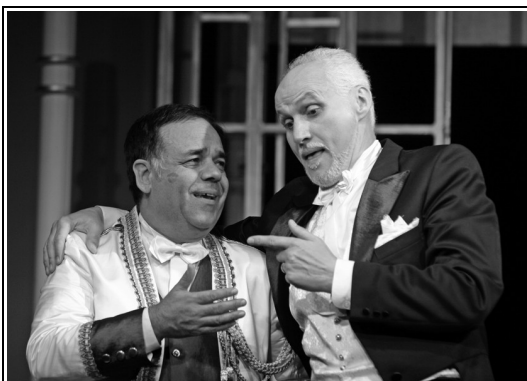
Nézőszám: 1436 fő.

Fúvóskonzert és harsonaparádé – 2011. július 30.

Sztárvendég: Török Ádám és Galyas László

Nézőszám: 748

Kálmán Imre: Csárdáskirálynő – 2011. augusztus 6, 7.

Csárdáskirálynő: Straub Dezső és Kulcsár Lajos

Zsóka Cecíliájának megjelenését hatalmas tapsvihár fogadta, amint a vízi színház jellegéhez formálva hajón érkezett a színre.

Nézőszám: 1920 fő.

Szent István napi rockopera és musical gála – 2011. augusztus 19.

Varga Miklós, Kecskés Tímea, Bodnár Vivien, Molnár Szilvia, Siménfalvy Ágota, Tóth Attila, Arany Tamás, Derzsi György és a Forgatag táncegyüttes

Nézőszám: 996 fő.

IX. Magyar Zsonglőrtalálkozó – augusztus 25-26.

Egy olyan létesítmény, mint a Szarvasi Vízi Színház, vonzza a látványosabbnál látványosabb előadó és művészeti ágak képviselőit. A Magyar Zsonglőr Egyesület a Jókai Színházzal közösen országos zsonglőrtalálkozót rendezett.

Nézőszám: 575 fő.

A Seregi Zoltán rendezésében színre vitt előadásból most sem hiányozhatott Straub Dezső hihetetlen humorral megáldott figurája, Simon Boglárka és Göth Péter zseniális szubrett-táncos komikus párosa, Iván-Gál Judit és Presits Tamás szenvedélyesen civódó kettőse. Játékuk a szarvasi nézők szívét is meghódította. Fodor

Magna Cum Laude szilvanapi koncert – 2011. szeptember 9.

A Magna Cum Laude minden magyar zenei fesztivál megkerülhetetlen résztvevője lett 1999 óta, amikor négy gyulai srác úgy döntött: álmodik egy merészet, és már kizárólag a saját zenéjét fogja játszani, ha tetszik, ha nem. A többségnek tetszik.

Nézőszám: 996 fő.

Vers a víz felett programsorozat – szinte mindennap

Nézőszám: 3300 fő.

A folytatás – 2012 nyara

A Békés Megyei Jókai Színház időközben – 2012. január elsejétől – Békéscsaba Megyei Jogú Város fenntartásába került, Békéscsabai Jókai Színház néven. Az ezt megelőző átmeneti időszakban vált esedékessé a Szarvasi Vízi Színház üzemeltetési szerződésének aláírása, ezért Szarvas Város Önkormányzata az újabb öt évre szóló megállapodást a Jókai Színház szakmai irányítása mellett a Magyar Teátrum Nonprofit Kft.-vel kötötte meg. A cég a Magyar Teátrumi Társaság Egyesület nevű országos színházszakmai szervezet gazdasági társasága, amely egyesületnek a Jókai Színház is tagja. Az ehhez kapcsolódó közszolgáltatási szerződést az önkormányzat határozata alapján a közelmúltban írta alá Babák Mihály polgármester és dr. Melis János jegyző. Hogy a következő, 2012-es nyári szezon legalább olyan sikeres lesz, mint az előző, arra garancia a két városvezető eltökéltsége, és az, hogy a szakmai felügyeletet továbbra is a Békéscsabai Jókai Színház látja el Fekete Péter igazgató irányításával.

Névjegy

Fekete Péter színházigazgató, egyesületi elnök, főszerkesztő

1963-ban született, 1981-ben érettségizett Szombathelyen.

Végzettségei: performer (cirkuszművészet, illúzió, 1987, München); színházi rendező (1994, Cardiff); művelődésszervező (1995, Szombathely); színházmenedzser MA (Kijev, 2010); színháztudomány MA (2010, Pannon Egyetem). **Tevékenysége, munkahelyei:** 1995–2002 tanár, európai színházi ügyek felelős vezetője, Cardiff; 2002–2004 oktatási és külkapcsolati igazgató – Nemzeti Színház, Budapest; 2005–2007. március 1. ügyvezető igazgató – Black Point Art; 2007. március 1. – június 1.

oktatási igazgató, 2007. június 1-jétől igazgató – Békés Megyei Jókai Színház; 2009: a Magyar Teátrum Színházi lap főszerkesztője; 2010: a Vidéki Színházigazgatók Egyesületének elnöke. Jelentős rendezői, illúzió- és effekttervező munkát végzett itthon és külföldön is.

Tabló

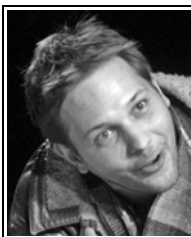
A Vers a víz fölött előadói

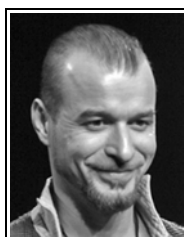
Bányai Ágota

Bartus Gyula

Czitor Attila

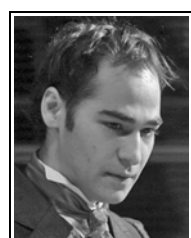
Csomós Lajos

Fehér Timea

Fodor Zsóka

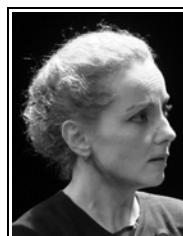
Gulyás Attila

Hodu József

Józsa Mihály

Kara Tünde

Katkó Ferenc

Komáromi Anett

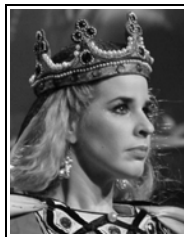
Kovács Edit

Kulcsár Lajos

Lapis Erika

Liszi Melinda

Nagy Erika

Nagy Róbert

Straub Dezső

Szabó Lajos

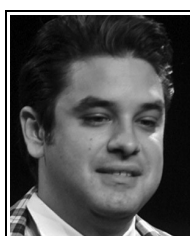
Szomor György

Tarsoly Krisztina

Tege Antal

Vadász Gábor

Vendégkönyv

2011. június 26. 19:50. ([E-mail](#), [krajcso](#))

Nagyon tetszett a nyitógála, és nagyon szép a színház. Köszönjük, hogy részt vehettünk ezen a „történelminek” is mondható eseményen. Remélem, hogy minden előadás ilyen nézőszámmal fog menni. Bízunk az időjárásban is, hogy nem lesznek esős hétvégék. Sok sikert kívánok a „Színháznak”!

2011. augusztus 24. 23:44. ([E-mail](#), [Szenteczki Anikó](#))

Sokkal-sokkal többet kaptunk színházi élménynél. Mintát emberségből, nagylelkűségből, izléses marketingből, összefogásból valamiért és nem valami ellen. Nevettem, sírtam, gondolkodva bandukoltam hazafelé a Vers a víz fölött ...előadásokról, és ahogy közeledett a nyár vége, egyre jobban sajnáltam, hogy elmúlnak ezek a hangulatos esték. Aztán egymás után kerültek le a polcra a régen olvasott kötetek...

Köszönöm! Igazgató Úrnak, a Társulatnak, a növendékeknek, akik nagyon sokat tettek azért, hogy jól érezzük magunkat; a színház létrehozóinak és nem utolsó sorban a házigazdáknak, akik – leküzdvé lámpalázukat – helytálltak az esték patrónusaiként. Sikerekben és a közönség szeretetében gazdag évadot kívánok!

Múltunkat idézve

Dr. Tímár Jánosné

A nagykönyvtár kincsei

7. rész

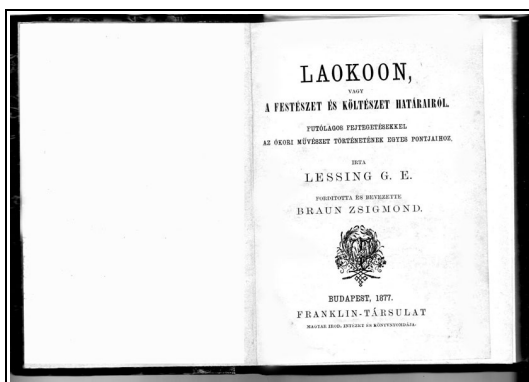
Sorozatunk a Vajda Péter Gimnázium országos hírű, zárt anyagú könyvtárának anyagát mutatja be. A 25. számban a bölcséleti és a pedagógiai szakirodalmat ismertette a szerző, e számunkban a nyelv- és irodalomtörténeti szakirodalmat tekinti át.

X. Nyelv- és irodalomtörténet

1. Általános művek. Összehasonlító nyelvészet; egyetemes irodalomtörténet; esztétika; retorika.

Bajza Józsefnek, Vörösmarty Mihály és Toldy Ferenc munkatársának korábban elindított folyóirata, a *Kritikai Lapok* is megtalálható a könyvtárban. *Budai Ézsaiás: Régi tudásvilág históriája ...* Debrecenben (1802) bizonyára sok érdekességet rejt magában.

Több retorikai és esztétikai tárgyú könyv van itt az 1700-as évekből – németül. Ismét egy szarvasi! *Greguss Ágost* 1846-49-ig tanított gimnáziumunkban, és már itt is az esztétikával foglalkozott, s Gerő írói néven publikálta művét. Ismert tudóssá csak később vált. *Rendszeres széptan* (1888) *A szépzészet alapvonalai és tanulmányai* két kötetben gazdagítja könyvtárunkat.

Lessing, német drámaíró, kritikus, esztéta, dramaturg, a felvilágosodás szellemi életének kiemelkedő alakja, a modern színházi kritika megteremtője. Ismert műve, a *Laokoon* 1877-ben jelent meg magyarul. 1910-ben jelent meg *Nietzsche A tragédia eredete* c. munkája. Wittenbergben adtak ki egy

elemi retorika tankönyvet 1647-ben, ugyanezen műnek merseburgi kiadása 1733-ból való. A már korábban is említett *Zsilinszky Mihálynak*, a gimnázium tanárának 1872-ben jelent meg *A széptan előcsarnoka* c. műve Pesten.

2. Görög és római nyelvészet és irodalomtörténet

a) Görög és római irodalomtörténet, archeológia, művészet, mitológia

Az antik művészettel kapcsolatban már 1794-ből való német nyelvű munka is található a könyvtár állományában. Görög regék, római régiségek, *Homérosz*, *Szophoklész* művei is olvashatók. Görög, illetve római irodalomtörténet latinul, németül, magyarul sorakozik a polcokon.

Figyelmet érdemel *Ponori Thewrewk Emil Római és görög pénzszerzés c. műve* 1868-ból, vagy *Vécsei Tamás Római családi jog c. műve* 1875-ből.

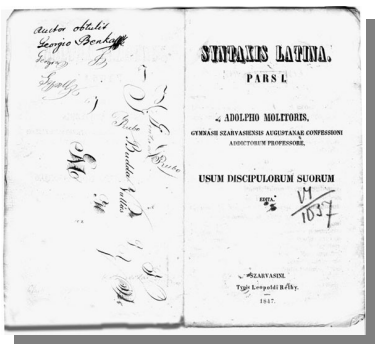
b) Görög nyelvtanok, iskolai könyvek, szótárak

Görög nyelvtanok 1748-ban megjelentek, de 1842-ben már magyarul is. (A görög – magyar szótár az idők folyamán elveszett.) Érdekes viszont egy görög – latin szótár 1572-ből, egy másik 1548-ból. *Kicska Dániel* (gimnáziumunk egykori tanára) *Vade mecum Curtius görög mondattanához c. műve* Aradon jelent meg 1866-ban. Van viszont épen maradt görög – magyar, magyar – görög szótár.

c) Latin nyelvtanok, iskolai könyvek, szótárak

Bod Péter híres református lelkész, egyházi és történetíró. *Pápai Páriz Ferenc*cel közösen írt latin – magyar, magyar – latin szótára 1801-ből igen jó állapotban maradt fenn.

Bél Mátyás, a 18. század legjelentékenyebb földrajzi írója, kora legnagyobb tudósa. Sajnos kéziratának jelentős része halála után szállítás közben a Dunába veszett. Nekünk 1777-ben kiadott latin nyelvtankönyve van meg. Budai Ézsaiás debreceni református tanár a legtöbbet tette a híres debreceni kollégiumért, néhány művét feltétlen meg kell említeni: *Diák nyelv kezdete példákban*, Debrecen 1823. Latin hangmértéktan, közmondásgyűjtemény a latin nyelv gyakorlásához, latin – német, német – latin szótár, stilisztika

tanárjelöltek számára – hogy csak főbb témáit említsük. Mindemellett a magyar nyelven való oktatást szorgalmazta akkor, amikor az oktatás latin nyelven folyt.

Zárja ezt a részt egy szarvasi tanár műve: *Molitorisz Adolph: Syntaxis latina* Szarvasini, 1847.

A könyv üres lapjára az egykori diák, Georgis Benka írt bejegyzéseket.

d) Görög írók, azok magyarázatai, fordításai

Aischylos, Aesopos eredetiben az 1700-as évek végén Lipcsében, Hallében jelentek meg, de a Gimnázium ezekből is vásárolt. Hogy betűrendben felsoroljuk, kiknek a művei találhatók eredeti nyelven: *Anakreon, Archilochos, Aristophanes* (párizsi kiadás is), *Arisztotelész, Demoszthenész, Diogenész, Euklidész, Euripidész, Hérodotosz, Homérosz, Pindaros, Platón, Plutarkhosz, Szophoklész, Thükididész; Xenofén* zárja a sort.

e) Római írók, azok magyarázatai, fordításai

Marcus Aurelius, Apuleius, Caesar nyitja a sort. *Cicerót* külön meg kell említeni, mert vagy róla, vagy tőle összesen 106 mű található a könyvtárban.

Igen tekintélyes a *Horatiushoz* kapcsolódó művek száma is. Szinte az egész római irodalom megtalálható: *Lucretius, Martialis, Ovidius, Phaedrus, Plautus, Propertius, Salustius, Seneca, Suetonius, Tacitus, Vergilius* és a többiek.

3. Modern nyelvészet és irodalomtörténet

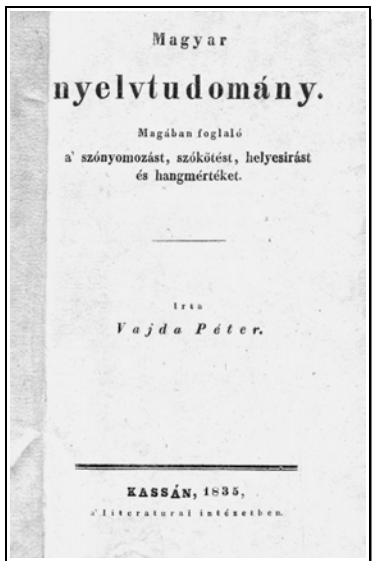
a) Magyar nyelvészet és annak segédtudományai

Ballagi (Bloch) Mór egykori szarvasi tanár négy művel is képviselteti magát: *Grammatik der ungarischen Sprache...* Pest, 1854., *A magyar nyelv*

teljes szótára, Pest 1868-73., *Magyar példabeszédek, közmondások és szó-járások gyűjteménye*, Szarvas, 1850. *Nyelvészeti nyomozások*, Budán, 1841.

Budenz József híres magyar nyelvész finn nyelvtana, az ugor nyelvek összehasonlító alaktana mellett egy különlegesség: *Máté evangéliuma* morka – mordvin nyelven (fordítás 1881-ből). A magyar szakos tanároknak ismerős Hunfalvy P., Klemm Antal, Gombocz Zoltán, Budenz József, Szarvas Gábor neve, tanulmányaik ott sorakoznak a polcokon.

Dr. Melich János nyelvésznek, Szarvas szülöttének hat műve is fellelhető a könyvtárban. A finnugor nyelvrokonság elfogadása, illetve elutasítása nem újkeletű, 1903-ból való egy könyv, melynek címe: *Szumirok és magyarok* (Somogyi E.) Igen ismert Szinnyi József tájszótára.

Vajda Péter (iskolánk névadója) sokoldalúságát bizonyítja, hogy írt nyelvészettel kapcsolatos műveket is: *Magyar nyelvtan*, Buda, 1840., *Magyar nyelvtudomány*, Kassa, 1835.

Vámbery Ármin, a nagy utazó műve: *Abuska, Csagajtörök szógyűjtemény*, Pest, 1862.

b) Német nyelvészet. Nyelvtanok, szótárak

A sokoldalú Ballagi (Bloch) Mór német – magyar zsebszótára és új teljes magyar és német szótára 1862-ből két példányban is megvolt, sajnos elvesztett. Érdekes, hogy szerkesztői nemcsak az irodalmi némettel foglalkoztak, hanem a szépeességek és az isztimérik

nyelvjárását is feldolgozták. Szakszótárakat is vásárolt a könyvtár.

c) Francia nyelvi könyvek

Érdekes és meglepő, hogy német – francia, angol – francia szótárak is vannak a magyar nyelvű gimnázium állományban.

d) Angol nyelvi könyvek

Jórészt németül megjelent szótárak és nyelvtankönyvek teszik ki a gyűjteményt.

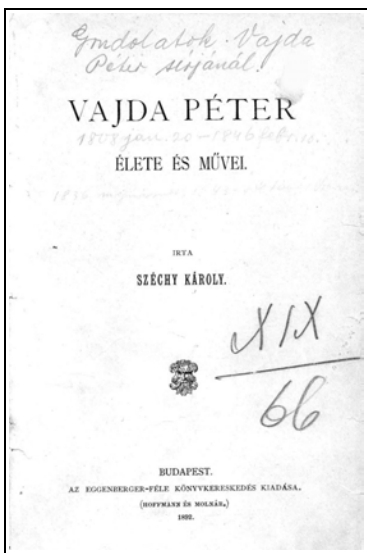
e) Olasz nyelvi könyvek

Szerény az olasz nyelvkönyvek száma, melyek franciául és németül jelentek meg az olaszul tanulók számára.

f) Egyéb nyelvi munkák. Polyglották (többnyelvű könyvek)

Szláv, román, illír, szanszkrit, héber, arab, török, cigány szótárak, nyelvtanok állnak itt az érdeklődő olvasók rendelkezésére.

g) Magyar irodalomtörténet és esztétika

Legszívesebben mindet felsorolnánk, annyira izgalmas ez a része a könyvtárnak. *Arany Jánostól Zrínyig* terjed a skála, csak néhányat említünk az érdekesnél érdekesebb alkotások közül. A már korábban említett dr. Melich János: *A magyar szótárirodalom* c. műve 1907-ből, *Stancsics* (Táncsics) *Mihály Kritikai értekezetek* 1835-ből, *Széchy Károly Vajda Péter élete és művei* (1892.) *Széchy Károly Vajda Péter erkölcsei beszédei és pöre* (elveszett). *Zsilinszky Mihály A magyar költészet és szónoklat* kézikönyve (1868.)

h) Külföldi irodalomtörténet és esztétika

A trubadúrokról megjelent tanulmánytól kezdve *Verlaine*-ig terjed a skála – idegen és magyar nyelven egyaránt.

Érdekes *Heinrich Gábor Magyar elemek a német költészetben* c. műve 1909-ből, de van itt tanulmány a török népdalról, az erdélyi cigány népköltészetéről is.

Következik: XI. Magyar és világtörténelem

Elfelejtett szarvasiak

Ez a sorozat tulajdonképpen folytatása az 1983-ban megjelent Arcképek Szarvas múltjából c. kiadványnak, melyet *dr. Tóth Lajos* főiskolai tanár írt és szerkesztett. Bevezetőjében ezt írta: „*Képes kis lexikonunk korántsem teljes, lehetőségeink bővültével kiegészítjük, folytatjuk majd a sort, egészen az utóbbi évtizedekig.*”

A szerző sajnálatos korai halála után a folytatás elmaradt. A Szarvasi Krónika utóbbi számaiban – kicsit más szemmel, más sorrendben – kísérlet történt a folytatásra. Olvashattunk már *Markovitz Mátýásról* és *Placskó Istvánról*. Mindketten lelkészek voltak. Most is egyházi körben maradunk, hiszen tudjuk, hogy az úratelepítés után alig néhány évtizeddel az addig ismeretlen Szarvas neve országosan ismertté vált, és ebben meghatározó szerepe volt az akkori evangélikus egyháznak. Természetesen elsősorban *Tessedik Sámuelnek*, de mellette szarvasi lelkészek nevének sorával találkozunk a korabeli krónikákban, lexikonokban. Többek között *Boczkó Dániel* nevével is.

A szarvasiak emlékeztében róla csupán annyi maradt meg, hogy *Tessedik lelkész*társa volt – és „ellenlábasa”. Két évszázad távolából nehéz lenne ítéletet mondani kettejük harcáról, de egy dolog biztosnak látszik: ha *Boczkó Dániel*t nem éppen *Tessedik Sámuellel* hozza össze a sors, neve nem merült volna a feledés homályába. Éppen ezért néhány tárgyilagos mondatot ő is megérdemel az utókortól.

*A Boczkó család
címere*

Nemesi családból származott, a család története az 1600-as évekig vezethető vissza. 1751. december 30-án született Deménfalván (Liptó m.). Késmárkon, Pozsonyban járt iskolába, tanulmányait Jénában fejezte be. Előbb Morvaországban Lhotán, majd Tarnócon (Liptó m.) volt lelkész.

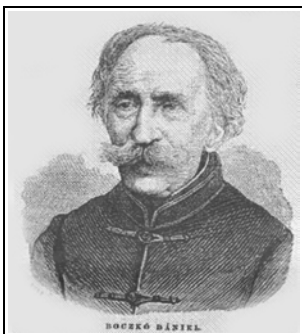
1786-ban került Szarvasra *Tessedik* mellé, s csakhamar kiderült, a két lelkész nagyon különböző beállítottságú. *Tessedik* gyakorlatias, kora szellemi áramlatának, a felvilágosodásnak híve, *Boczkó* a klasszikus, humanista műveltség embere. Nem véletlen, hogy a köztük dúló harc is az oktatás vonalán kezdődött. *Tessedik* Szarvason létrehozta a maga, elsősorban gazdasági jellegű iskoláját, míg *Boczkó* a Mezőberényben felállítandó humán gimnázium megteremtésén fáradozott.

Az ellentét gyűlölködésbe csapott át, az egyház esperességi vizsgálatot rendelt, ez Tessediket igazolta. Boczkó lemondott, és 1803-ban távozott Szarvasról.

Azt is tudjuk azonban, hogy lelkészi munkája mellett püspöki teendőket is ellátott, s írói tevékenységet is folytatott. *Szinnyei József Magyar írók élete és munkái* c. lexikona megőrizte írásainak címeit:

1. Ručny kancional. Jindr. Hradecz, 1783. (Kézi cancionale 600 énekkel.)
2. Pesnický ku každodenním nešporním počtám crkwe ev. sarvašské. Selmecz, 1789. (Énekek mindennapi használatra a szarvasi ev. egyh....)
3. Nauka k blahoslawěnstwju podle učení Krystowa. Pozsony. 1789. (Fordítás)
4. Nowý Slabikár. Vác, 1801. (Új ábécés könyv, melyet még az 1860-as években is használtak, számos kiadást ért meg.)
5. Swadebny winše negwójce pro obcy evang. dolnozemské. Pest, 1804. (Lakodalmi köszöntők)

Kéziratban számos írása és több prédikációjának vázlata maradt fenn.

Essen néhány szó Boczkó Dániel fiáról, *ifj. Boczkó Dániel*ről, a politikusról is (képünkön), aki egy ideig a szarvasi ev. egyház felügyelője volt, és akiről a források már bővebben beszélnek. Munkássága Békés megyéhez kötődik. Részt vett az 1848/49-es szabadságharcban. 1850-ben halálra ítélték, de az ítéletet később tíz évi várfogságra változtatták, s Kufsteinben majd Olmützben raboskodott. 1870. szeptember 9-én csabacsüdi birtokán halt meg.

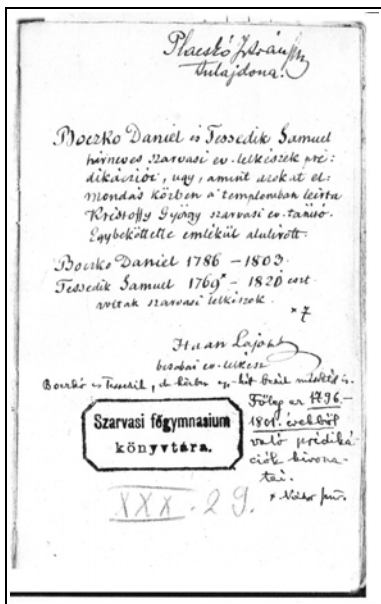
Boczkó Dánielt *Hamaljár Márton* követte a püspöki széken. Róla a Szarvasi Krónika 11. számában Demján Sándor lelkész írt bővebben. Az ak-

kori ismertetés végéről lemaradt a *Hamaljár Márton*ról készült olajfestmény, mely a Vajda Péter Gimnázium „nagykönyvtárában” található. Talán nem véletlenül került ide, hiszen tudjuk,

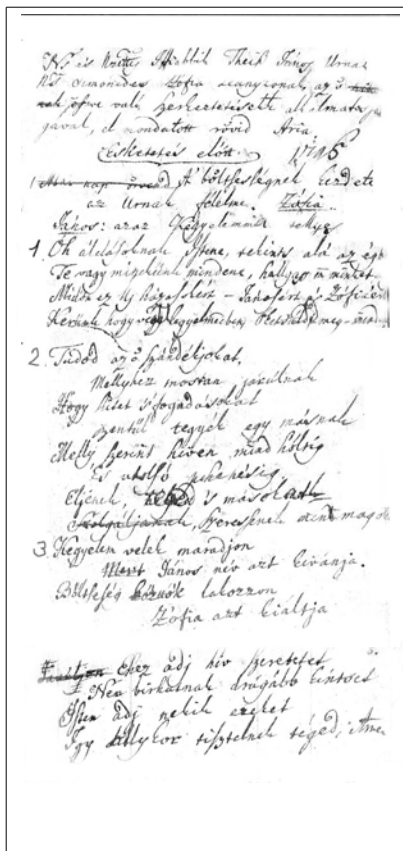

hogy iskolánk elődjének, a mezőberényi gimnáziumnak megszervezésében jelentős szerepet játszott a püspök. A szarvasi Ótemetőben nyugszik, sírja Tessedik síremléke mellett található. A cikkből a Hamaljár-síremlék fotója is kimaradt. Itt látható a portré és a síremlék is.

Magyarul olvashatunk és láthatunk egy esketési „áriát” 1795-ből. (Betűhív közlés. A bizonytalanul olvasható, az olvashatatlan és a hiányos, de kiegészített részeket kérdőjellel jelöltük.)

Nagyságos és (?) Iffibbik Theisz János Úrnak Nagyságos Simonides Zsófia Leányzónak az ő össze való Szerkeztetése (?) alkalmatosságával, el mondott rövid Aria:

 Handwritten text in Hungarian, likely a wedding ceremony or a list of names. The text is written in a cursive script and includes a list of names and a prayer.	Esketés előtt 1795. A böltsességnek kezedete az Úrnak félelme. Zsófia, János: azaz kegyelemmel teljes. 1. Óh áldásoknak Istene, tekints alá az égből Te vagy minékünk mindene, hallgas meg minket. Midőn az új házásokért – Jánosért és Zsófiáért (?). Kérünk hogy (vedd?) kegyelmedben őket s áldj is meg (?) 2. Tudod az ő szándékjokat, Mellyhez mostan járúlnak Hogy hitet és fogadásokat Szentül tegyék egy másnak Melly szerint hiven mind holtig És utolsó pihenésig Eljenek, Téged s másokat Szeressenek mint magokat 3. Kegyelem velek maradjon János név ezt kívánja. Böltsesség köztök lakozzon Zsófia azt kiáltja. Ehez adj hív Szeretetet Nem birhatnak drágább kintset Isten adj nekik ezeket Így olykor tisztelnek téged: Amen
---	--

Bár több mint két évszázada jegyezték le, szinte költői a szöveg: mélyen vallásos, ugyanakkor mélységesen emberi. Megfigyelhető benne az egyházi szertartások nyelvezete, amely napjainkig szinte alig változott.

Érdekes lenne az Ótumlomi Egyházközség anyakönyveiben utánanézni a Szimonidész (Simonides) családnévnek. Ezzel a névvel – mint az egyik kézirat írójával – találkozhatunk a „nagykönyvtár” más kéziratában is.

[illegible]

„Elfelejtett” szarvasiakkal a jövőben is találkozhatunk majd a Szarvasi Krónika lapjain. Legközelebb azokkal, akik az 1848/49-es forradalomban és szabadságharcban szereztek elévülhetetlen érdemeket.

Brlás Attila

A Gily család története

Szarvas földje kincset rejtett (vagy rejt most is?) magában: pár méterrel a felszín alatt kiváló minőségű agyag volt található. Agyag, amely a tetőfedő cserép, illetve az égetett téglá alapanyaga. A görög származású Grexa Pál az 1800-as évek végén a csabai út mellett földet vásárol (a mai TESCO üzlet helyén). Itt kezdi el 1894-ben a termelést téglagyárában. A méltán híressé vált „Grexá-cserepet” és „Grexá-téglát” ma is sokan ismerik (sőt bontott építőanyagként napjainkban is használják!).

Ez a történet egy másik, egy kevésbé ismert téglagyár alapításával kezdődik.

A téglagyár¹

Az 1890-es évek vége felé történt, hogy a Szarvasi Hitelbank Rt. földjén, közel az endródi úthoz, jó minőségű agyagot találtak. A részvénytársaság vezetősége úgy döntött, téglagyárat létesít itt. Mivel Szarvason és környékén senkit sem találtak, aki egy kicsit is konyitott volna a téglagyártás mikéntjéhez, ezért a Kis-Kárpátok lábánál található Bazinból (a szlovákiai Pezinok, manapság éppen a téglagyára helyére tervezett szemételepről elhíresült település) elhívják *Gily Emil* téglagyártási szakembert.

1900-ban indul el a termelés: 1910-ig kézzel, majd egy gőzgép segítségével gyártják a tetőfedő cserepet, a falazó- illetve járdatéglát. Jó minőségű – és olcsó – termékeik hamar népszerűek lesznek. 1911-ben az immár Szarvasi Gőztéglagyár Rt. néven futó cég, Gily Emil műszaki vezetésével, 80-100 embert foglalkoztat. Az egyemeletes épületébe – ahol a gépi berendezések voltak elhelyezve – csillék szállítják az agyagot a bányagödörökből. A gyár tíz év alatt jelentékeny fejlődésen ment át.

A Gőztéglagyár Rt. téglagyáráról nem maradtak fenn fotók. Arra, hogyan is nézhetett ki az üzem, bepillantást nyerhetünk ezzel az 1920 körül készült képeslappal: a kerecsendi gőztéglagyár hasonló felépítésű volt, mint a szarvasi. A bányagödörökből csillék szállították a kézi erővel kitermelt agyagot a faszervezetű épületbe. Az épületben helyezték el a gőzgépet (a szarvasi

¹ A téglagyárról szóló rész forrása: Szőnyi Sándor: Szarvas cserép- és téglagyártásának története, Szarvasi Krónika 9. szám, Szarvas, 1995

gyárban ez egy 85 lóerős teljesítményű gép volt), amely meghajtotta a téglagyártó berendezéseket (az épület belső tere a bal alsó kis képen látható).

Az 1914-ben kitört első világháború, s az azt követő gazdaságpolitikai események a téglagyár vesztét okozták. 1918-ban csődbe jut, felszámolják. Gily Emil 16 hold földet és egy négyszobás, verandás, téglából épült tanyát – a „Gily-kastélyt”², ahogy sokan nevezték Szarvason – kap végkielégítésül.

*A „Gily-kastély” udvari része
az 1940-es évek végén*

A család és a „kastély”

Bár Gily Emil Bécsben és Zürichben végezte el iskoláit, majd Magyarország és Svájc különböző téglagyáraiban dolgozott, mint műszaki igazgató, a szarvasi téglagyár bezárása után nem hasznosítja tovább szaktudását. A család a végkielégítésképpen kapott föld jövedelméből és a bányából továbbra is kitermelt homok eladásából tartja fenn magát (1920-ig még bevétel származik a megmaradt téгла értékesítéséből is). Gily Emil feleségével, Varró Józsaával³ él a „kastélyban”.

² „Gily-kastély” Az időzjel az ingatlan eufemisztikus elnevezésére utal. Bár a környéken az egyetlen égetett téglából készült épület volt, négy lakószobája, és elrendezése is nagyban különbözik a parasztházaktól, de messze nem kastély, inkább csak egy nagyobb tanya.

³ A családi anekdota szerint Antonie Janisch, Arco Valley grófnő (1850-1920), a legendás

A fiatalabb fiuk, Emil Pozsonyban éli gyermekkorát⁴. Itt járja ki iskoláit, majd tizennégy évesen a hainburgi (ausztriai település Pozsony és Bécs között) utász-kadétiskola⁵ hallgatója lesz. 18 évesen, 1913-ban végez. A pozsonyi 5. utász-zászlóaljhoz kerül. Egy év múlva kitör a világháború... A háború frontjait megjárva, 1918 után Kőszegen és Szombathelyen szolgál.

Ezen az 1907-ben készült fotón a négytagú Gily család látható ismeretlen személyek társaságában (a felvétel Szarvason készült). A felső sorban jobbról a második Gily Emil (1860-1944), alatta (az ülő sorban jobbról a második) a felesége, Varró Józsa (1876-1946). A felső sor jobb szélén Alajos (1893-1954)⁶, az idősebb fiú, az alsó sor bal szélén Emil (1895-1972).

bécsi színésznő törvénytelen gyermeke volt. Születése után a grófnő társalkodónőjének nevére anyakönyveztették a kislányt. Nevelőintézetekben nőtt fel.

⁴ 1898-ban, amikor a család Szarvasra költözködik, a hároméves Emil egy szerencsétlen balesetben elvágja a karján az ütőeret. Emiatt marad Pozsonyban.

⁵ Pionier-Kadettenschule Hadapród-iskola. A legalább a 14. életévüket betöltött, katonai pályát választó fiatalokat képezték ki itt. A négy évfolyam elvégzése után csapatfővezetőké váltak, ha kiváló vagy jó eredménnyel végeztek, akkor zászlós rangban.

⁶ A felvétel 1907 őszén készülhetett, valószínűleg az utolsó Magyarországon készült fotó Alajosról. Az akkor 14 éves fiú 1907. nov. 15-én indul el édesanyjával Amerikába. Csak a húszas években, felnőtt fejjel és csak rövid időre tér vissza Szarvasra. Az Egyesült Államokban alapít családot. Kétszer nősül, két házasságából hat gyermeke születik. Az amerikai dokumentumokban az Alois (Alajos)-, illetve Louis (Lajos) Gily név is fellelhető,

Az idősebb fiú, Alajos még 1907-ben elkíséri a mostohatestvérét meglátogató édesanyját Amerikába. A vizit után az anya visszatér – egyedül. Alajos úgy döntött ott marad, szerencsét próbál az Újvilágban. Nincsenek sajnos adataink arról, hogyan boldogult az idegen környezetben a mindössze tizen-négy éves fiú. Meglett fiatalemberként, a húszas években tér haza látogatóba. Rövid itt tartózkodása után magával visz emlékebe néhány szarvasi képeslapot. Az egyiken az egykori Csáky-kastély látható. Messziről jött ember azt mond, amit akar – gondolhatja Alajos, és angolul ezt írja rá: *Édesapám otthona, Szarvas, Magyarország*⁷.

*A Gily-kastéllá „átvedlett”
Csáky-kastély*

A Felvidékről származó családfőnek nem hat idegen környezetként a főképp tótok lakta nagyközség. Nem úgy a szinte csak németül tudó feleségének, ő ha a családon kívül valaki mással is beszélgetni szeretne,

átmegy *Vitálisékhöz* (szarvasi kereskedők). Gilyék római katolikus vallásúak, barátság fűzi őket *Fetzer József* plébánoshoz.

Gily Emil részt vesz a település társadalmi életében, kezdetektől tagja az egykori szarvasi Baráti Körnek⁸. Fiuk, Emil, gyakran meglátogatja őket. Itt, Szarvason ismerkedik össze Péczely Henriettával⁹ (1899-1990). 1924. aug. 24-én kötnek házasságot. Frigyre lépésük után a lány édesanyjához költözik Maglódra. Később az unokák a nyarakat gyakran Szarvason töltik.

...Egyszer, amikor az unokák itt nyaraltak, történt meg a következő eset. Fedett lovaskocsin átmentek Gyomára, meglátogatni Haviárékat. Visszafelé

valószínűleg egyazon személyről lehet szó. Gily Alajos és leszármazottai kalandos életútja akár egy hollywoodi sikerfilm forgatókönyveként is megállná a helyét...

⁷ A család történetét kutató Kirilly Edit (1951-, Gily Emil /1860-1944/ dédunokája) az Egyesült Államokban, Alajos hagyatékában bukkant rá egy fotóalbumra. Ebben található a Csáky-kastélyt ábrázoló képeslap, rajta a felirattal: „Dad's Father's Home Szarvas, Hungary”. Minden valószínűséggel Alajos sokat mesélhetett amerikai barátainak édesapja otthonáról, a Gily-kastélyről. Később ezzel a fotóval mutathatta be, hogy milyen impozáns az épület.

⁸ Forrás: Dr. Molitorisz Pál: A régi szarvasi Baráti Kör, Szemelvények elődeink életéből, Szarvas, 2011

⁹ Édesapja Péczeli Béla (1861-1903), a Károlyi uradalom jegyzője volt Derekegyháza. Korai halála után nagybátyja, Péczeli Ignác (1826-1911) íriszdiagnosztá vásárol házat a félárván maradt gyermekeinek és özvegyének Szarvason. (Bár fotók is maradtak fenn róla, nem sokat tudunk a Péczeli-házról. Talán a mai Rákóczi utcán álló, polgári jellegű épület volt, de az idők során lebontották).

úton rettenetes vihar tört ki. A nagypapa nem esik kétségbe: a gyeplőt a lovak közé engedi, majd beül hátra, a fedett részre. – Hazatalálnak... – mondja. És valóban, nemsokára a kocsi szépen bekanyarodott a bekötőútra, a „kastély” felé... (Geredy Emil /1926-/ visszaemlékezése.)

Szieszta a „kastély” kertjében 1940-42 körül. A képen látható személyek: álló sor (jobbról) Geredy (ifj. Gily) Emil (1895-1972), mellette a lánya, Henrietta (1928-1995), ülnek (jobbról) Gily Emil (1860-1944), felesége Varró Józsa (1876-1946) és a vendég: Fetzer József (1884-1979) plébános.

Gily Emil 1944-ben távozik az élők sorából, rá két évre, 1946-ban felesége, Varró Józsa (mindketten a Kákai temetőben¹⁰ térnek örök nyugalomra, sírhelyük ismeretlen). Egyikőjük sem éli meg 1948-at, a fordulat évét, a proletárdiktatúra hatalomra jutását.

1945 után

Az idősebb Gily halála után a családfővé vált ifjabb Gily (Geredy¹¹) Emil él a „kastélyban” családjával: feleségével (szül. Péczely Henrietta, 1899-1990) és két gyermekével¹² 1952-ig.

¹⁰ A mai Újtemetőt nevezték így (az Ótemetőt pedig halásztelkinek).

¹¹ 1939-ben magyarosították nevüket. A név kiválasztása a következőképpen zajlott: egy kalapba kerültek a szóba jöhető, nekik tetsző vezetékneveket tartalmazó cetlik. A Geredy-t húzták ki a kalapból.

¹² Emil, Klára. Henrietta, a másik lánygyermek Budapesten élt.

Térképrészlet, jelölve a bányagödörök és a „kastély”

A negyvenes évek végét, az ötvenes évek elejét mint az államosítás időszakát ismerjük. A munkás-paraszt hatalom nevében állami kézbe kerülnek a magántulajdonú gyárak, üzemek, bányák, bankok. Később a magáningatlanok is.

Részlet az 1952. évi 4. számú törvényerejű rendeletről:

„1.p. A jelen törvényerejű rendelettel összes alkatrészeikkel és tartozékaikkal együtt állami tulajdonba vétetnek:

a) (...)

b) A tőkések, egyéb kizsákmányolók és a megdőntött társadalmi rendszer népelnyomó elemeinek házingatlanjai, abban az esetben is, ha azokat nem bérbeadás útján hasznosítják.”

Mindezt azzal indokolják, hogy a jelenlegi tulajdonosok az ingatlanokat nem tartják karban, az épületek állapota egyre romlik, ez pedig nem szolgálja a népgazdaság érdekeit¹³.

A rendelet 1952. február 17-én lép életbe.

A Gily-kastély 1960-ban, átalakítás után. A bal oldali szárny őrzi az eredeti homlokzat elemeit

¹³ A rendelet első körben a fővárosi bérházakra vonatkozott, ezért ez az indoklás.

Szük két hónap múlva, április elején a „Gily-kastély” államosítására is sor kerül. „Államosítás” – sokat hallott szó mostanság. Jelentését akár egy mondatban leírhatjuk: a magántulajdonban levő javak állami tulajdonba vétele. Azoknak, akik átélték az ötvenes években, ennél jóval többet jelentett. A föld, a ház, a lakás, a bútorok, a személyes tárgyak, a családi fényképek, az emlékek elvételét. Részlet *Geredy Emilné* Budapesten dolgozó lányának 1952. április 10-én írt leveléből:

(...) Előtte nagy búcsújárás volt, a tanácselnöktől kezdve, taxin jöttek-men-tek, vitték a sok szajrét, kinyitották a szobákat, az utolsó szögig mindent el-vittek belőle, 3 teherautóval volt a zsákmány, én a kocsí rúdján ültem szóltanul és néztem végig, lélekben búcsúztam minden darabtól, Klári sírt (a levél írójának 11 éves lánya, a játékbabája az egyik lepecsételt szobában maradt, nem hozhatta ki – A szerkesztő megjegyzése) Legalább a fényképeket ide adták volna, de hiába kértem. (...)

A családot egy Deák Ferenc utcai¹⁴ parasztházba költöztetik. Az utász Geredy Emil Zalaegerszegen vállal munkát, kubikos brigádvezető, hetente egyszer jár haza. A föld a család tulajdonában marad, kinkeserves munkával művelik. Egy év múlva dönt a családfő: felajánlja a téesznek. 1964-ben a Geredy (Gily) család elköltözik Szarvasról.

Az államosítást követően a „kastély” a termelőszövetkezet tulajdona lesz. Az üressé vált épület hamarosan újra benépesül: a téesz csirketartásra hasznosítja. A hatvanas évek második felében felújítják, villamosítják, új bekötőút készül hozzá. Néhány évig a tsz-elnök szolgálati lakása¹⁵. Majd egy sokgyermekes család lakik benne. A rendszerváltás után magánkézbe kerül. Ma üresen áll, állapota kétségbeejtő.

*A „Gily-kastély” 2011
tavaszán*

A funkciójukat veszített bányagödöröket lassan el-árasztja a talajvíz. 1982-től a termelőszövetkezet a használt (de még meleg) termálvíz hűtésére használja. A hatvanas években még volt, aki így nevezte a területet: a Gily-gödörök. A valaha itt állt téglagyárról a mai legidősebb generáció sem hallott.

¹⁴ Deák Ferenc u. 22.

¹⁵ Forrás: Szabó Pál Miklós: Göröngyös úton, Szarvas, 1989

Utóhang

A Gily család története itt véget ér. Három-négy nemzedékük élt Szarvason, a megszületett gyermekeik, az unokák, dédunokák további sorsa nem kapcsolódik szorosan a városhoz¹⁶. Az írást befejezve úgy gondoltam, készen vagyok. Ekkor kaptam egy e-mailt Hegedűs Tündétől, a Szegeden élő festő-művésztől.

Hegedűs Tünde édesapjával, édesanyjával és nővérével hat éven keresztül (1963-69) élt a „kastélyban”. Édesapja, Hegedűs Zoltán a Dózsa Tsz elnöke volt, mint szolgálati lakást használták az épületet. Tündére nagy hatással volt az itt eltöltött gyermekkor, mint írja egy korábbi hozzászólásában: „... amely a lelkem, a művészi énem gyökereit jelentette.”

Idézet Hegedűs Tünde leveléből:

„Egy kevés időre volt szükségem, hogy rendezzem a gondolataimat. A múltbéli események, emlékek felelevenítése és nyilvánosságra hozása számomra és közvetlen családomra fájó sebeket szakíthatnak fel. Mégis, úgy gondolom, hogy szükség van arra, hogy még ha nem is részletességben, de a családomat, édesapámat ért méltatlan meghurcoltatás megemlést kapjon. Gondolom ezt pontosan azért is, mivel e cikk kapcsán fény derülhet arra, hogy sokaknak nincs valós információja a történelmi eseményekről. Valamint azt gondolom, hogy szükség van arra, hogy a köztudatban helyére kerüljenek a valóság tényei.

Édesapám 1925-ben született. A Gábor Áron Hadapród Iskola elvégzését követően, a frontról sebesülten, amerikai hadifogságba került. Hazajutását követően, már agrármérnökként, az akkori Dózsa Tsz elnökeként megkapta a lehetőséget, hogy a „Gily-kastélyba” költözhessen családotul, az 1963–64 körüli évben. 1969-ben, a rendszeridegen múlt és családi háttér (református pap édesapa) miatt, valamint a rendkívül tehetséges, kiemelkedő, modern képességei következtében perbe fogták. A vizsgálati fogságából, Gyuláról, 1970 tavaszán már koporsóban hozták haza Szarvasra. Magyarország utolsó öt koncepciós pere között volt az Édesapámé. Ezzel és az összes kapcsolódó körülménnyel a történelem legsúlyosabb, halállal végződő áldozatai közé kerültünk. A „Gily-kastélyban” anno, édesapámmal, édesanyámmal és Aliz nővéremmel éltünk négyen.”

¹⁶ Geredy (Gily) Emil (1926-) első felesége Kovács Mária volt, két gyermekük született, Zsófia (1952-) és Péter (1954-). Második felesége Lángosi Alice Ilona (1922-2000), testnevelő tanár. Gyermekek Emil (1957-), Kecskeméten él. Első felesége Liska Anna (1961-) óvónő. Két gyermekük: Emil (1986-) és Kornél (1988-).

Köszönetnyilvánítás

Köszönetemet fejezem ki elsősorban *Kirilly Edit* (1951-) budaörsi lakosnak a történet megírásához nyújtott segítségért, a rendelkezésemre bocsátott adatokért és képekért. Köszönet illeti Hegedűs Tündét (1962-), szegedi lakost, hozzájárulásáért, hogy történetük szerepeljen az írásban. Továbbá köszönet az Index Fórum Szarvas regionális topik¹⁷ minden hozzászólójának, és *Babák Zoltánnak* (1966-), a Newjság, az internetes szarvasi hírportál szerkesztőjének. Nélkülük nem készült volna el ez az írás.

Megjegyzés

A családtörténet rövidebb formában, közel azonos tartalommal, *Történet Gily Emilről, a téglagyárról, a kastélyról és a füllentős Gily Lajosról...* címmel 2011. március 7-én, a www.newjsag.hu internetes honlap *Akkor és most...* rovatában jelent meg először.

Pillanatképek a Gily család életéből

A Körös jegén 1909-ben. Középen (mindkét képen) Gily Emil, a bal oldali kép bal szélén a felesége, Varró Józsa

Valahol Amerikában

(Füllentős) Gily Alajos (Louis, a képen a középső férfi) "karrierje"

¹⁷ Topik: on-line fórumokban (élő internetes beszélgetések) az azonos témakörhöz tartozó hozzászólásokat gyűjtő egység.

*A Gily-kastély 2007-ben. 1960 óta
újabb „modern” ablak beépítésével ismét rontottak homlokzatán.
Még így, romos állapotban is kiválik környezetéből.*

A kastély udvara 2011-ben

A bognármesterség

Régebben, a mesterségek általában apáról fiúra, illetve az utódra szálltak, részben azért, mert látták a fiatalok a szakmát, másrészt meg örökölték a szerszámokat. Erre jó például szolgálnak az ősi családom tagjai. Életük arra is példa, hogy a házasságok is általában szakmák szerint kötődtek.

* * *

Családi mesterségek

Nagyapám *Vostjar Sámuel*, édesapám, *ifjabb Vostjar Sámuel*, egyik sógorom, *Pálkó János*, a másik sógorom *Sinkovics Pál* és az ő apja szintén bognárok voltak. Anyai nagyapám *Melis István*, annak veje *Varga István*, sógorom testvére *Pálkó Mihály* és fia, *ifjabb Pálkó Mihály* kovácsok voltak. Sőt még a keresztapánk, *Sultz Lajos* is kovács volt.

Ez csak hajdanán volt így, mert például a nagyapámnak két fia volt, csak az egyik folytatta az apja mesterségét, a másik fiú állatorvos lett. A mi szűkebb családukban a nyolc felnőtt gyermek – 3 lány, 5 fiú – közül egyik sem folytatta édesapánk mesterségét.

Régebben azt mondták az emberek: Ja, a fatengelyes világban... Ez nem is volt olyan régi idő, mivel az 1930-as években *Tóth István* fazekas sógorom fatengelyű kocsival hordatta a piacra a cserépedényeket árulni. A fatengely ugyanolyan célt szolgált, mint a későbbi vastengely, csak az előbbi jóval vastagabb volt. Ezért vastagabb volt az agy is, mivel szélesebb lyukat kellett befűrni, és gyakrabban kellett kocsikenőccsel kenni, hogy könnyebben guruljon a kerék.

Egyébként a vastengelyt is kenni kellett, különösen hosszabb utaknál, nehogy összeolvadjon a kerékagyban lévő, szintén vas, úgynevezett puskával. A „puska” egy hüvely volt, amelyben a tengely forgott. (A hüvely beillesztését a kerékagyba „puskázás”-nak nevezték.)

Édesapám műhelye a házukban volt, később a sógorom dolgozott benne. Így, kisgyermek koromtól 12 éves koromig, sokat láttam és tanultam meg a bognármesterségből.

A bognárműhely felszerelése

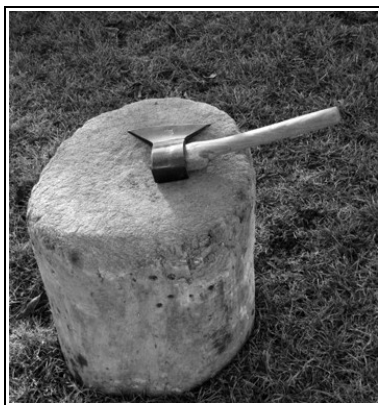
A bognárműhely berendezése és a szerszámok, melyek ehhez a szakmához kellettek, mind megvoltak. Ezek a következők: 2 db *gyalupad*, olyan, mint amelyet az asztalosok is használtak. 1 db *kerékpád*, amiben a kerekeket állították össze, kezdve az agyak bevésésével, ahová a küllőket verték be,

Gyalupad ropántokkal (hosszúgyalukkal) és körzővel

amelyekre azután a talpakat helyezték. Ezeken kívül volt egy *esztergapad* és az ahhoz való kézzel hajtható nagy kerék, mely a rátehető végtelen kötéllel forgatta az esztergapadon a kis kereket, mely áttétellel forgatott egy másik kereket, amely a befogott agyat forgatta úgy, hogy a különböző vésőszerű szerszámokkal formázható legyen.

Az agyat méretre vágás után *kézi baltával* faragták olyanra, hogy az esztergálható legyen. A nagykerék egy, a falhoz erősített faoszlopra volt a kerék tengelyével felszerelve, a pad pedig a földhöz volt rögzítve.

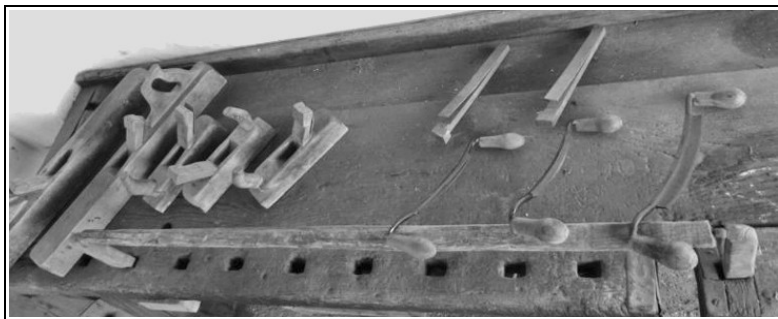

Tőke és bognárbalta

A műhelyhez tartozott még egy *tőke*, mely egy kb. 50 cm átmérőjű és kb. 60 cm magas, kivágott fatörzs volt felállítva. Ezen faragták – nagyolták – a különböző faanyagokat, melyekből a kocsai alkatrészei készültek. Az agyat szilfából, a küllőket és az ékeket akác, a talpakat és a többi alkatrészt főleg kőrisfából készítették.

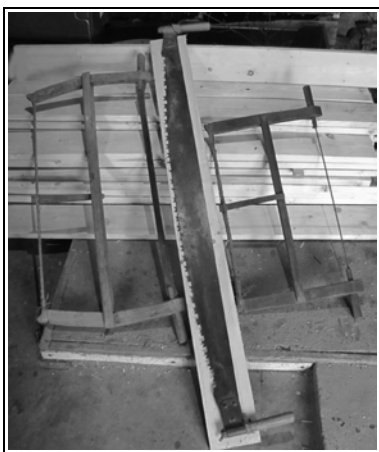
A műhely felszereléséhez tartozott a *kőszőrűkő* a szerszámok élesítésére. Ez egy kb. 70 cm átmérőjű, 10 cm vastag, öntött kő volt, mely a kézzel haj-

tott tengelyén forgott egy állvány között, melynek alján vízzel telt favályú volt, úgyhogy a kő mindig vizes legyen. Volt még egy 3 lábón álló tuskó, melynek a felületébe egy tengely volt rögzítve, melyre a javításra hozott ke-
reket fektették, hogy könnyebb legyen a javítása. Volt még egy szintén 3 lábú *srógli* (támasz), mely a hosszabb darabok munkálásához kellett. A megmunkálendő darab egyik végét a gyalupadba fogták, a másik vége pedig erre támaszkodott.

Gyalupad gyalukkal, fa és vas pangejznikkel, vonókésekkel

A gyalupad tartozéka volt 2 db *vas pangejz*, melyből az egyik a pad álló részébe, a másik pedig a mozgó részbe volt elhelyezve. Ezek közé szorították a megmunkálendő anyagot. Továbbá volt 2 db *fa pangejz*, melyek felső végén egy vas kúp volt, ezek közé fogták azokat a darabokat, melyek munkálásához forgatni kellett, például a küllőket.

A fűrészelt, nagyolt fákból, ha egyenes részeket készítettek, először nagyoló-, utána simítógyaluval gyalulták. Egyéb alkatrészeket, melyeket helyenként gömbölyíteni kellett, szélesebb vagy keskenyebb *vonókéssel*, utána kis *finomító vasgyaluval*, ezután *citlinggel*, utoljára csiszolópapírral dörzsölték teljesen simára. A citling egy vékony kb. 15 cm hosszú, kb. 5 cm széles fémlemez volt, melynek az élére kőszőrüléssel vékony peremet képeztek, mellyel a gömbölyített fát lehetett simává tenni.

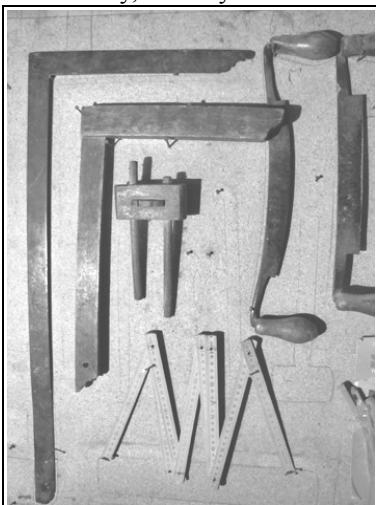
Egy jól felszerelt bognárműhelyben kiegészítő szerszámok is voltak. *Keresztfűrész*, széles pengéjű, hosszú, mindkét végén nyéllel rendelkező fűrész, melyet 2 fő húzott. Általában rön-

köket fűrészelték vele. *Keretes fűrész: széles és keskeny.* Ez utóbbi köríves fűrészeléshez volt használatos. *Bognárbalta* ferde nyéllel faragáshoz, nagylóashoz hosszúgyalu /ropánt/ hosszabb darabokhoz. Továbbá *slikk- (nagyló)* és a *simítógyalu* rövidebb darabok gyalulására, *fa- és vaskalapácsok.*

Cigányfűrők

gok derékszögben való elfűrészelésének helyét jelölték; továbbá a *strajmodli*, amivel az anyagon párhuzamos jelet lehetett karcolni, például a küllők végén megjelölni, hogy a csap milyen vastag legyen, illetve a szélekből mennyit kell lefűrészelni. Ez utóbbi egy szögletes kis lécs, melynek egyik végén rögzítve volt egy töke. A kis falécen csúszkált egy tömb, melynek végében hegyes szeg volt. Ezzel lehetett szabályozni a kijelölés távolságát. A faanyagok méréséhez a *colostokot* (collstock, mérőlécs) használták, ez 6 db vékony, keskeny kis falemezekből állt, melyek végei kis tengellyel össze voltak erősítve, szétnyitva 1 méter hosszúságú volt. Az egyik oldalán cm és milliméter, a másik oldalán coll és lénia jelzés volt. 1 coll 25.4 tized milliméter. Abban az időben a faanyagok szélességét és vastagságát és sok vasárut is collban határozták meg. (A szakmában még ma is használják.)

Vas- és favinkli, vonókések, strajmodli, collstock

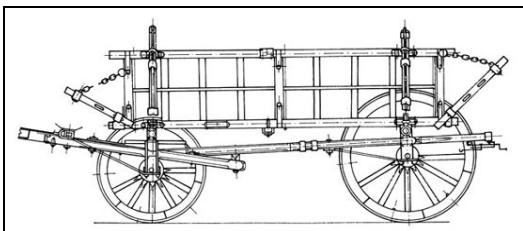
A faanyagot külföldről vagontételekben szerezték be, úgy, hogy többen összeálltak, két bognárt kiküldtek a helyszínre, ott kiválogatták, azután vagonban szállították haza. Itt azután el-

osztották egymás közt, kinek-kinek igénye és anyagi lehetősége szerint.

Elég sok szerszámot idegen névvel neveztem meg, illetve írtam le. Ez azért van, mert a Pálkó sógorom az első világháborúban mint behívott katonára Szlavóniában, Szlavon Bródban egy kocsigyártó üzemben dolgozott, és talán onnan származnak ezek az elnevezések, tőle hallottam őket. (Ezek német eredetű, sokszor eltorzított alakú szakszavak. *A szerkesztő*)

Hogyan készül a kocsi?

Kocsi, szekér...

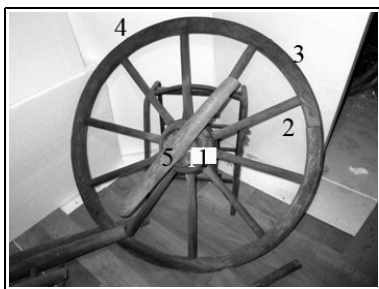

A kocsi vagy szekér úgy kellett a földet művelő, tanyán lakó embereknek, mint az emberi élet fenntartásához a mindennapi kenyér. (A két fogalom hasonló de nem azonos.

A kocsi elsősorban személyek és kisebb terhek szállítására, a szekér elsősorban teherszállításra készült; a kocsi elé lovat, a szekér elé inkább ökröket fogtak.)

Mivel a tanyák a várostól általában 2 – 15 km-re voltak, ahhoz, hogy az életüket fenn tudják tartani, szükségük volt a lovas kocsira. Elsősorban azért, hogy a terményt be tudják szállítani a piacra, illetve a gabonakereskedő raktárába. Azonkívül beszállítani a piacokra eladni a baromfit, tojást, tejet és tejtermékeket, melyek eladásából tudták beszerezni, a sót, a cukrot és egyéb élelmiszereket, valamint világításhoz a petróleumot és a szükséges ruhaféléket. Különösen az őszi, téli és tavaszi időszakban vált létszükségleté, amikor csak lovas kocsival lehetett közlekedni a felázott földes utakon.

Így készül a kocsikerék

A kocsikerék alkatrészei: 1. kerékagy, 2. küllők, 3. talpak, 4. ráf (vasalás), 5. tengelyfűrő (szerszám)

A már említett kerékszék vastagabb fából készült, masszív, két oldalból álló szék, mely alul egymáshoz van rögzítve, úgy hogy a kerék állítva, közte elférjen. A vízszintesen lévő két

felső részben egy mélyebb vájat van, ahova a kerékagyat egy-egy leszorító karral rögzíteni lehet. Ide kerül a már *kiesztergált agy*, melyen ezután kerül rájegyzéssel a lyukak helye, ahová a küllők lesznek beütve. A kijelölt helyen először furdanccsal sűrűn lyukakat fúrnak azért, hogy a kétsarkú vasvésővel kivéssék a megfelelő hosszúságú lyukakat, melynek a felső szélébe még egy vájatot vésnek, hogy ne csak a küllő csapja, hanem egy kis válla is belekerüljön az agyba, ezáltal a küllők még biztosabban állnak benne. A *furdancs* egy fektetett U alakú szerszám, melynek a felső végén egy támasz van,

ezzel lehet szorítani, a másik végén pedig a spirálfúró.

Az első kerék kisebb, mint a hátsó, ezért a küllők hossza különböző. A küllők akácfaából készültek, megfelelő hosszúságra és vastagságra fűrészelték, először baltával, majd gyaluval, de főleg vonókéssel formázták. Ezek után a szélesebb végén csapot készítettek, mely abból állt, hogy a végétől kb. 4 cm-re, az oldalán befűrészelték, utána a végén két keskenyebb helyen is befűrészelték, ezáltal az a két oldal levált, a megmaradt vastagabb középső rész került be az agyban kivésett lyukba. A másik végét kb. 5 cm-re sekélyen körbefűrészelték, utána ezt a részt eltávolították vonókéssel, erre a végére lett ráütve a kifűrt talp. A talp kőrisfából készült, kb. 5 cm vastag foszniból, /palló/ amelyre a modell mellett rajzolt formát keskenyebb kézi fűrészszel fűrészelték ki, ív alakúra. Ezt gyaluval és vonókéssel formázták, utána két

lyukat fűrtak bele a küllők részére, és a két végébe szintén fűrtak lyukakat a talpszegnek, mely a keréktalpak egymáshoz való rögzítését szolgálta, hogy oldalra ne mozogjon. Egy keréken 5 db talp és 10 küllő volt.

Először a *küllőket fakalapáccsal verték be az agyba*, mely a kerékszékbe volt befogva, úgy, hogy a kerék

forgatható legyen, a küllő beveréséhez egy fatokot használtak, ez ráment a küllő végére, úgy hogy a küllő végén lévő vállat érje, hogy ne sérüljön az a vég, melyre a talp kerül.

A küllők beverése előtt két vaskarikát vertek az agyra, biztosításképpen, hogy az agy meg ne repedjen. Amikor az agy megtelt a küllőkkel, a talpak ráverése következett. Egy talpat két küllőre vertek rá egymás után. Amikor a talpak közeledtek egymáshoz, behelyezték a tiplit a talpak végén kifűrt lyukba, és lassan, a kereket körbe forgatva, ráverték a talpakat, addig, míg össze nem értek. Ezután ellenőrizték, hogy a küllők egy síkban legyenek. Ha rendben volt, az esetleg kiálló küllővégeket levették, a küllő végébe véssővel hasítékot vágtak, és ezekbe bevették a már előre elkészített akácfa ékeket, hogy a kerék masszív legyen, ezután a még kiálló ékeket is simára vágták. Ezzel a munkával be is fejeződött a kerék elkészítése.

Kerékagy- és laposfűrők

Ezután következett az agy hosszában való fűrése, a lyuk bővítése a tengely számára. A kiesztergált agyat a gyalupadba fogva, hosszú szárú, vékony cigányfűrővel átfűrták, nagyobb fűrőkkel fokozatosan 3-4 cm átmérőre, majd féloldalas fűrőkkel a tengelynek megfelelő méretűre bővítették. A műhelyben volt egy földbe ástott lyuk, melybe befektették kerékagyat, kissé

távolabb, a küllők közé egy alacsony karó volt leverve, mely megakadályozta a kerék forgását. A fűréshoz különböző nagyságú, féloldalas fűrőt használtak. A fűrés úgy történt, hogy a mester ráállt a kerékre és igazította a fűrőt. A fűró felső végére volt rátéve a nyele, mely mellé egy hosszabb rúd volt kötve, amivel egy másik személy körbe járással forgatta a fűrőt. Amikor megfelelő nagyságú lett a lyuk, annak felső részén, oldalt egy kis rést kellett vésní, ebbe helyezték el a puskát, mely egy kb. 15 cm hosszú vas henger volt, ennek a szélén, egy keskeny kiemelkedés volt azért, hogy a puska ne forogjon az agyban. Ilyen puska volt elhelyezve az agy külső, vékonyabb végébe is, csak valamivel kisebb. Ennek a behelyezésével készült el kerék, melyre a kovács még vasráfot húzott, és átcserelelte a bognár által az agyra húzott biztonsági vaskarikákat. A kerék a kocsi legfontosabb része.

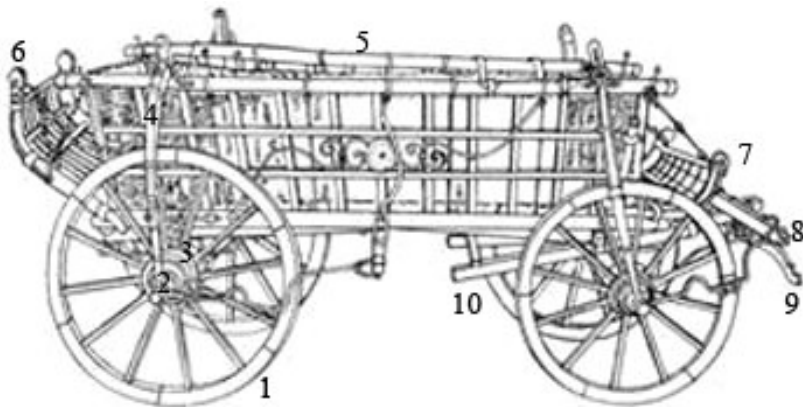
A kocsi többi alkatrésze

Minden alkatrész fontos, mégis sorrendben először a *kocsirudat* említem, mely a kocsi irányításához kell. Ez egy kb. 3 m hosszú, 8-12 cm átmérőjű gömbölyű farúd, melynek a vastagabb vége szögletesre van vágva, ez a

vége kerül be esetenként a kocsirúdszárnyba. Ez a rúd van a kocsi elé fogott lovak között. A rúd általában nyárfából készült.

A bognármester egy kocsi elkészítéséhez, az agy kivételével, különböző sablonokat használt. Ezeket körülrajzolta egy vastagabb fosznira /palló/, ezután kézi fűrészsel vágta ki a különböző alkatrészeket, melyeket utána különböző szerszámokkal tovább formált.

A kocsi fontosabb alkatrészei

1. kerék, keréktalpak, 2. tengely, 3. kerékagy, 4. löcs, 5. oldal, 6. hátsó saroglya, 7. első saroglya, 8. első felhérc, 9. hámfa, 10. rúdszárny

Így készült a két *tengelyág*, melyeken ki kellett még vésni a tengely helyét, melyet kb. 2 cm mélyen süllyesztettek a tengelyágba. Ez úgy lett a kocsi aljára szerelve, hogy a tengely volt alul. A *rúdszárny* egy fordított y-hoz hasonlít, melyet hosszába fektetve a két első kerék között helyeztek el. A keskeny végébe illesztették a kocsirudat, a szélesedő részét a tengelyre erősítették. Efölött volt a *forgattyú* és a *vánkos*. Ezek közepén egy erős vas tengelyszeggel voltak összefogva úgy, hogy a rúd és a rúdszárny el tudjon fordulni. Az elején, a rúdszárnyon volt még a *ferhérc*, amelyhez a 2 db *hámfát* erősítették, mely úgy volt odavasalva, hogy a közepén tudjon mozogni.

A *hátsó tengely*, mely nem mozgott, úgynevezett *nyújtóval* volt összekapcsolva az első résszel. A tengely felett szintén egy *vánkos* volt, ezek tartották az *oldalakat*.

Mint említettem, a *vánkosokra* épülnek az *oldalak*, melyek egy szélesebb, élére fektetett létrához hasonlíthatók, abban különbözik a létrától, hogy a zápokat, (fokokat) közepén még egy vékonyabb rúd is tartja. Az oldal két vastagabb gömbrúd. Mind a két rúd keskeny szögletes lyukak vannak

vésve, ahova a zápokat verik be. A lyukak csak a rúd közepéig érnek. Az erősítő rúd át van vésve, úgy, hogy a zápok át vannak verve rajta.

Az oldalak felső részét a két-két *lőcs* tartja. Ez speciális hajlott fából készül, mivel nem egyenes darab. A felső részén egy kifelé való hajlat van, azért, mivel a felső rész az oldalhoz van lágyan rögzítve, hogy tudjon mozogni. Az alsó részén vasalás van, olyan karika, mely ráhúzható a tengely végére. Ezután van a tengely végén lévő lyukba helyezett kerékszeg, mely tartja a kereket, hogy a tengelyről le ne essen. A lőcs tartja az oldalt, hogy ki ne dőljön. A lőcs felső hajlatára azért van szükség, hogy a kerék elférjen az oldal és a lőcs között.

A kocsi elejét és hátulját egy- egy *saroglya* zárja be, mely – oldalról nézve – kb. egyharmadnyi kör alakú. Az első alacsonyabb, mely lábtartóul is szolgál, a hátsó magasabb, megakadályozza, hogy kihulljon valami a kocsi derekából. Mind a kettőt láncok tartják, melyek az oldalak alsó és felső végén levő vaskarikákba vannak befűzve, ezáltal mozgatható a saroglya teteje, előre vagy hátra.

A lőcs és a saroglya lehetőleg görbe vagy elágazó fából készül. Először a megfelelő fát kettőfűrészelik, utána megfelelő vastagságú pallót fűrészelnék belőle, erre rárajzolják sablon körül a mintát, és ezt keskeny fűrészsel kivágják. Utána faragják, gyalulják, vonókéssel a széleket gömbölyítik. A saroglyaoldalakat a 3-3 db közfa tartja össze. A lőcsök ugyancsak megfelelő görbe fából, hasonló módon készülnek.

A kocsi alkatrészeinek megvasalása a kovács, az összeállítása a két mester közös munkája. A kocsi alját és oldalait a tulajdonos *deszkázza* be, esetleg az oldalakat vesszőkből font *oldallappal* látja el.

A szerző utószava

A bognármesterség szinte kihalóban van, ha van is mester, az már nem ilyen eszközökkel készíti a szekeret. Hogy az utókor tudja, mi hogyan készült, valamint a szülők és rokonság tiszteletére 92 éves koromban fogtam hozzá ennek leírásához, emlékezetből.

Szarvas, 2011. november 30.

Varsányi Gyula

Szarvasi kerékgyártók (bognárok) 1947-ben

Bezzeg György, Brachna Pál, Balázs Pál, Darida Sámuel, ifj. Darida Sámuel, Demcsák Pál, Fazekas Mihály, Jancsó György, Komár Lajos, Kurucz Mihály, Lestyán Pál, Özv. Maginyecz Györgyné, Pálkó János, Rómer György, Simkovicz Pál, Sovány Pál, Védő János, Králik Pál (csak kaptafás), Prjevara János.

2005-ben Kergyik György szarvasi lakos két kocsit és egy hintót ajándékozott a szarvasi Tessedik Múzeumnak. A képen a kocsit látható.

Kettőtört karrier

Valamikor a múlt század '40-es éveiben a Kossuth utca és az akkori Szent István király (ma Béke) utca sarkától az Ótemplom felé haladva sorjázta az üzletek. Karácsonykor ez az utca számomra varázslatossá vált: ünnepi díszbe öltöztették a kirakatokat. Közülük a legtöbb a szokványos karácsonyi díszítőelemekkel telt meg, de volt egy kirakat, amelynek tulajdonosa, Csipai János évről évre meglepte a nézelődőket.

1949-ben a bolt bezárt, az épületben lévő üzleteket tantermekké alakították át. Váratlanul tört fel bennem az emléke, amikor régi kereskedők nyomait kutattam a Krónika számára. János fiával sokszor találkoztam, így hozzá fordultam segítségért.

– Édesapám 98 éves. Korához képest jó egészségben és szellemi képességeinek teljes birtokában van. Keresd fel őt, biztosan szívesen mesél.

Valóban így történt. A több mint háromórás beszélgetésben feltárult egy teljes élet. Ebből emelünk ki most egy 98 éves ember számára bizonyára rövid, tízesztendős időszakot. Mégis: szávaiból arra derült fény, hogy alighanem életének egyik legfontosabb időszakát jelentette ez a tíz év. Ha nem a legfontosabbat.

* * *

1914. március 8-án születtem Kondoroson.

Édesapám egyszerű napszámos ember volt. 1914-ben kitört a világháború, és őt az elsők között hívták be, és az elsők között meg is halt. 33 éves volt, öt gyermekkel hagyta itt anyámat, 28 évesen. Mindnyáján hadiárva lettünk, én voltam a legkisebb. Nagyon nehéz életünk volt, rettenetesen nehéz.

A házunkat még apám építette, szép nagy ház volt, lakók is laktak benne. Ez nagyon sokat jelentett nekünk, hiszen akkoriban sokan éheztek. Nem mondom, nekünk sem volt túl sok, de soha nem éhezünk. Édesanyám minden nyáron kaszás után volt marokverő, a lekaszált gabonát kötötte kérébe. Vállalt kukoricakapálást, -törést és mindenféle paraszti munkát. Szegénység mindig fáradt volt. Soha nem ment újra férjhez. 52 évesen halt meg.

Hat elemít végeztem Kondoroson, meg az ipari, kereskedelmi iskolát Szarvason. Más iskolám soha nem volt. Először Kondoroson, a Kupecz-

boltban voltam eladó, majd a Klein és Steinfeld cég üzletében lettem alkalmazott. Már két éve dolgoztam ott, amikor azt mondta, hogy nem tud tovább tartani, de ha elmegyek Szarvasra egy ismerőse boltjába, holtomig ott lehetek. Elkísért egy zsidó kereskedőhöz, aki fel is vett. Egy szobát, és még kosztot is kaptam az egyik házában, ott laktam egy darabig. 1933-tól 1939-ig kereskedősegédként dolgoztam. Közben megismerkedtem a későbbi feleségemmel, *Kasnyik Máriával*, aki szintén hadiárva volt, és a község egyik legjobb boltjában, a Miklós-boltban volt alkalmazott. 1939-ben összeházasodtunk. Hamarosan jött az első gyermekünk, ezért elbocsátották. Semmink sem volt, kétségbeestünk. Egy fizetésből nem tudtunk volna megélni.

A véletlen segített. Találkoztunk *Kovácsik Olga* néniével, aki a polgári iskolában tanította a feleségemet. Ő mondta, hogy a hadiárva kaphatnak 3000 pengő kölcsönt, ezzel önálló üzletet nyithatunk. Segített a kérvényünket megírni. A kölcsönt megkaptuk.

Elhatároztuk, hogy önállósítjuk magunkat.

Ismertem a kereskedelmet, tudtam, hogy üzletet csak a piac közelében szabad nyitni, ha azt akarjuk, hogy forgalmunk legyen. Volt egy textilüzlet a Kossuth utcán, a templomkerttel szemben, a *Breitneréké*. Most vendéglátóhely a piac bejárata mellett. Ez közel volt az akkori piachoz, amelynek a helyén a mai hatvanlakás áll, és a tejpiachoz is, amely a mai Árpád közben húzódott. Breitnerék idős emberek voltak, alig volt már áru a boltjukban. Bementem hozzájuk, megkérdeztem, hogy nem nagy-e nekik ez az üzlet, nem lehetne-e megfelelni. Azt mondták, hogy lehet. Megegyeztünk. Falat húztunk, és 1939-ben rövidáru-kereskedést nyitottunk.

Előtte a feleségem 12 évig dolgozott a Miklós-cégnél. Jól menő cég volt, a vevők ismerték őt, és ismerték a nagykereskedők is. *Stern Miksa* bácsi, egy idős pesti zsidó nagykereskedő, azt mondta, hogy ellát minket áruval. Az is nagy segítséget jelentett, hogy amikor Pestre mentem áruért, mint ismeretlen kezdőnek hitelbe nem adtak, de ha Miksa bácsira hivatkoztam, megkaptuk az árut hitelbe is. Erre nagy szükségünk volt, hiszen nem volt olyan tőkénk, amit áruba fektethettünk volna. Szarvason nagyon sok szabó, cipész, csizmadia volt, ezért elsősorban a számukra szükséges aprócikkeket, rövidárukat tartottunk, de árultunk fehérneműt, inget, pizsamát, harisnyát, divatárut is. Egy évig árultunk ezen a helyen.

Jól felszerelt üzlet volt, jól ment a bolt, de lassan kinőttük.

Egyszer megkeresett bennünket egy *Andermann Béla* nevű zsidó kereskedő, akinek a katolikus iskola épületében volt jól menő rövid- és divatáru-kereskedése, és akinek tulajdonképpen konkurensei voltunk. Elmondta, hogy családostul kivándorolnak Amerikába, mert látja, hogy itt, Magyarországon nagy bajuk lesz a zsidóknak. Felajánlotta, hogy átadja nekünk az üzlet bérleti jogát. Azt is elmondta, hogy azért, mert tisztességes embernek tart ben-

nünket. Természetesen örömmel fogadtuk a lehetőséget, hiszen ez a legjobb hely volt Szarvason: az üzlet bejárata éppen szemben volt a piaccal.

Az üzlet nagyon bejött.

Nem hiába mondta Andermann: ez valóban „aranybánya” volt. Hamarosan nem győztük a feleségemmel a munkát. Egyszer az egyik ifjúkori barátomnak, *Glemboczky Palinak* viccesen megemlítettem, hogyha önálló boltom lesz, ő lesz benne az első alkalmazott. Hát most beváltottam az ígéretemet. Hamarosan újabb alkalmazottakat kellett felvenni, annyira ment a bolt. 1943-ban már négy női és két férfi alkalmazottat foglalkoztattunk.

A helyzetünk is szerencsésen alakult.

A legnagyobb konkurensünk, Andermann, Amerikába ment, a Miklós-bolt távol volt tőlünk, a mai Szabadság úton lévő műszaki szaküzlet helyén. Amikor átvettük a boltot, kb. 5x5-ös volt az üzlethelyiség, de mellette volt egy fűszerüzlet és egy fodrászüzlet. A fűszerüzlet hamarosan elköltözött, és az egyháztól kibéreltem azt a helyiséget is. Aztán a fodrásznő férjhez ment Mezőtúrra. Bementem *Fetzer* apátúrhoz, hogy kibérelném azt a helyiséget is. Ő beleegyezett, így lett egy hatalmas üzletünk, 10x5 méter, az üzletsor teljes jobb oldala. A bejáratától balra lévő üzlethelyiségeket *Slajchó* kerékpár- és *Povázsai* fűszerüzlete foglalta el.

Mire berendezkedtünk, jött a II. világháború.

Áruhiány lépett fel. Egy bolt akkor működik igazán jól, ha egy ember csak a bevásárlással foglalkozik, és ezt ügyesen teszi. Ezt úgy mondanám, hogy elég szemtelen. Ez voltam én. Engem nem tudtak lerázni a nagykereskedők. Elmondok egy esetet. Bementem egy pesti nagykereskedőhöz, a főnök le akart rázni. Közben elhívták, csak a felesége maradt ott. Gondoltam egy

merészet. Felajánlottam neki az otthonról hozott, előre elkészített bontott kacsát alacsony áron. Az asszony nagyon örült, mert az élelmiszer is hiánycikk volt, és csak „feketén”, drágán lehetett hozzájutni. Megkérdezte, nem hoznék-e máskor is. Persze hogy azt mondtam, hozok. Utána megkérdezte, mit akarok venni. Odaadtam neki a már otthon megírt listát. Megkaptam a kért árukat, és rendszeres vevőjük lettem. Vittem a kacsát, kaptam az árut.

A jó boltba jó eladó is kell. A feleségem kiváló eladó volt, már a Miklós-boltban is nagyon szerették a vevők. Kedves volt, udvarias. Óriási türelme volt hozzájuk. Amíg én az áru után jártam, egy pillanatra sem állt le a bolt, talán még jobban is ment, mintha én árultam volna. A forgalmat a háború sem vetette vissza.

Olyan jövedelmünk volt, amiről valaha álmodni sem mertünk.

Havi 500-600 pengő. Akkor, amikor az a nóta járta, hogy „havi kétszáz pengő fixszel maga könnyen viccel”. Volt olyan, hogy 1000 pengő is bejött. Két éven belül visszafizettem a 3000 pengő kölcsönt kamataival együtt. Nagyon kedvezményes 2 %-os kamattal adták. Rendesen fizettem az adót, engem ne ellenőrizgessenek. Akkor vettünk saját házat a Deák Ferenc utcán, megvettünk egy nyaralót a Holt-Körös partján, a Mária-lakot, szép, díszes terasszal, vettem csónakot meg még sok mindent. És jöttek a gyerekek is, egymás után négy.

Nagyon szerettem a kirakatokat rendezni!

Már Kondorosan is feltűnést keltett a kirakatban a cukorból épített henger-malom-épület, amelyet én alkottam. Szarvason is megmaradt bennem ez a vonzalom. A saját üzletemben mindig kitaláltam valami különlegeset. Húsvétkor például egy parányi szökőkút volt a kirakatomban. A kirakat tetején volt egy nagy tartály. Egy csövön át folyt a víz a „szökőkútba”, amelynek kifolyóját *Hankiss* bádogos egy kerékpárszelepből alakította ki. Másfél méter magasba szökött belőle a víz, majd „fáradtan” hullott vissza a medencébe. A medencét állatfigurák, főként nyuszik vették körül. Jó volt nézni az üzletből, milyen örömet okoztam a gyerekeknek. Karácsonykor természetesen „havas” tájat alakítottam ki fenyőkkel, csillogó díszekkel. Az új rendszerben, amikor „össznépi kirakatversenyek” is voltak, első díjat nyertem – holtversenyben. A szokásos karácsonyi díszletek közt volt egy szárnyas angyal, „aki” a havas tájon húz egy szánkót, rajta csomagok, szép masnival átkötve. Nagy betűkkel föl írtam: A DOLGOZÓ NÉP AJÁNDÉKA!” Akkor ez kellett, hát ezt írtam. Benne volt a kirakatban a katolicizmus is meg a szocializmus is.

Ahogy nőtt a forgalmuk, úgy nőtt a választékunk is.

Először rövidáruval kereskedtünk, úgy is mondhatnám, hogy apróságokkal. Árultunk cipőfűzőt, cérnát, gombokat, csipkéket, szalagokat; sokoldalúnak kellett lenni, hogy a vevők felkeressenek. Az is jól jött, hogy az utazó keres-

kedők ismertek bennünket, helybe hozták az árut, és még 90 napos hitelt is adtak. Mindig figyeltük, mi jött divatba. Például láttam Pesten, hogy divatba jött a kapucni, hát hoztattam néhányat. Hamar elfogyott. Szarvason dolgozott egy *Zwickl* nevű kötődés, megkértem, csináljon ilyeneket. Meg is csinálta, lényegesen olcsóbban. Százával rendeltem, és vitték. Később nagy tételekben szállítottam a környékbeli kereskedőknek. Árultunk pulóvereket, ingeket, pizsamákat, először csak kis tételekben és kis választékban.

Amikor átköltöztünk a katolikus iskola épületébe, játékaival is bővítettük a választékot. Árultunk háromkerekű kisbicikliket, játékkockákat, és bizony felhúzható tankokat, katonai járműveket, mozgó és síró babákat is. Háborús idők voltak, ezt a játékok is tükrözték. Láttam, hogy a diákoknak szükségük van sportöltözékre: tornacipőre, mezekre, nadrágokra. Szinte mi láttuk el a gimnáziumot sportöltözékekkel. A martfői Cikta Cipőgyárban sikerült „kapcsolatot teremtenem” egy befolyásos emberrel, aki felajánlotta, hogy bizományba adják az árut. Kezdetben csak keveset rendeltem, később kocsiszámra hordták az árut, maguk is csodálkoztak, hogy ennyi fogy.

1948-tól megkezdődött a kereskedelem államosítása is.

Én, sajnos, hittem a kommunista propagandának. Mindig azt mondták: kis-kereskedőkre mindig szükség volt és szükség lesz. Én ezt komolyan gondoltam, de azt hittem, hogy mi *kis* kereskedők vagyunk, aztán kiderült, hogy *nagyok* voltunk. 1949-ben történt. Egyik reggel többen álltak a bolt előtt, várták a nyitást. Ez nem volt szokatlan, de ahogy odaértem, elővettem a kulcsot, az ott álló egyik nő rátette a kezét.

– Ez az üzlet ettől a perctől államosítva van! – mondta.

Döbbsentem néztem. Megkérdeztem, milyen alapon államosítanak. Fenygetés volt rá a válasz. Sírva indultam haza. Az üzletemet végleg bezárták, soha többet be nem tehettem oda a lábam.

A szerkesztő utószava

A történet itt nem ért véget. Csipai János, miután üzletét elvették, és rövid időre börtönbe is került, megpróbált talpra állni. Beilleszkedett az új rendbe. Volt alkalmi munkás, az Árpád Szálló éttermének helyettes vezetője, csapos a szarvasi restiben, kereskedelmi ellenőr, leltározó. Tisztességgel felnevelte, iskoláztatta gyermekeit. Csak az nem lehetett többet soha, amit élete értelmének tartott: önálló kereskedő.

Úgy búcsúztunk, hogy a századik születésnapján újra találkozunk, s ajándékuul megjelentetjük teljes életrajzát. Sorsa tükre a 20. század forgandó történetének; a tehetséges, céltudatos, törekvő ember életének; a hozzá hasonló 20. századi kispolgár megpróbáltatásainak: bukásainak és újra kezdéseinek.

Lejegyezte: Dr. Kutas Ferenc

A katolikus templom

Az 1722. július 23-án keltezett letelepedési szerződés szabad vallásgyakorlatot garantált a pusztát benépesítő – evangélikus vallású – szlovák telepeseknek. Sokan közülük ezt tévesen úgy értelmezték, hogy más egyházközség nem is szerveződhet Szarvason.

A katolikus kisebbség (földesúri alkalmazottak, iparosok, kereskedők) csak a közeli Békésszentandráson gyakorolhatta vallását. A gáncsoskodások ellenére a XVIII. század végén, 1788-ban sikerül kápolnát és plébánosi lakást kialakítaniuk a váradi kanonok adományából megvett Benczúr-házban. Itt tartja meg március 30-án miséjét Lajos János, Szarvas első plébánosa.

1807-ben arra nyílik lehetőség, hogy templomot építsenek maguknak. De a munka rendkívül lassan halad: az egykori temető helyén készülő alapok, a sokszor megbolygatott, homokos föld miatt sorra beomlanak. A templom csak öt év múltán, 1812-ben készül el. Augusztus 12-én szentelik fel. Nevét Assisi Szent Ferenc kortársáról, Szent Kláráról kapja.

A XIX-XX. század fordulóján – mikor az első szarvasi képeslapok készültek – már áll a templom szomszédságában az 1896-ban épült Árpád Szálló. Több mint százöt év, 1900-ban adták postára ezt a levelezőlapot. A mai Fő téren ekhós szekerek „parkolnak”; gazdáik, a vásárba érkező vidéki árusok – vadnyugatot idéző öltözködben – a fotósnak pózolnak. Szarvas plébánosa ekkor Szirmay László Árpád, sorban (balról) a tizenötödik.

A dualista korban a templomról készült képeslap egyben piaci életkép is (a gyűjtők nagy öröme). A magas épületet az utca túloldaláról megörökítő fényképész lencséje látókörébe kerültek a kofák sátrai, a piacon ténfergő emberek, s a Beliczey utca ekkor még igen gyér forgalma. 1909-et írunk, ez még a „boldog békeidők” éve.

A piac lényegében teljesen körbevette a templomot. 1916-ban a felvétel néhány méterre a bejáratától készült, a képeslap feladója mégis ezt a címet adja a fotónak: vásári jelenet. Isten háza előtt „telt ház” van: fejkendő nők alkudoznak az eladóval, középen két nagybajuszú, kucsmás férfi áll, a templom lépcsőjén pedig, a forgatagban megfáradt nénike pihen.

Az első világháború alatt a templom két nagyobb harangját elrekvirálják. Hosszú évekig szomorúan szól az egyetlen megmaradt, a 120 kilogrammos „Angyalos” hangja. 1922 húsvétján Fetzner József plébános egy selyem piros tojást kap ismeretlen jótevőtől (valószínűleg Bolza Géza gróftól). A tojás – kedvelt mai társaihoz hasonlóan – belsejében meglepetést rejtget. 6000 koronát, a harangok pótlására. Az összegből, mások (Gróf Bolza Pál, Hanzus János, Benz Csáky Ilona grófnő, és a hívek) adományaival kiegészítve, öntetik a fotón látható két harangot. A felvétel 1923. február 2-án készült, e napon húzták fel őket a toronyba.

Az 1920-as évek végén készítette ezt a felvételt Róth Béla szarvasi fényképész a templom belső teréről. Középen a főoltár látható. Felette, a két díszes üvegablak között, a Bolza család által adományozott szent Klára kép, talán a spanyol Murillo festette (sajnos a kellő megvilágítás nélkül készült fotón csak a körvonalai látszanak). Jobbról a szószék. Baloldalt az 1899-ben készült Mária-oltár: Bak Lajos kolozsvári iparos munkáját dicséri, a Mária szobor Jirattko Albin pécsi szobrász alkotása.

1960 körül készült képeslap, látkép Szarvas központjáról. A katolikus templommal szemben az evangélikus lelkész szobra. Az első képeslapon szereplő tér jelentősen átalakult. Az egykor poros-sáros, nevesincs terület hatvan év múltán a rendezett Tessedik Sámuel tér. A fotó idillt fest. Valóban, egy kicsit békésebb korszak köszöntött be. – „Aki nincs ellenünk, az velünk van” – hangoztatta Jézus bibliai szavait Kádár János, az ateista állam pártvezére.

Az eltelt évtizedek nem hagytak mély nyomokat a templom épületében. A többszöri tetőcserétől, homlokzatfestéstől eltekintve, a kétszáz évvel ezelőtti Szarvast járva is minden bizonnyal ráismernénk. Annál nagyobb változás történt környezetében. Kertjének fáit a két világháború eseményei tizedelték, kerítését rég elbontották. A hetvenes években új szomszédot kapott, a vasbeton társasházat: a „hatvanlakást”. És a hatalmas belvárosi tér, mely egykor körbevette a templomot és kertjét, ma reménytelenül beépítve.

Felhasznált irodalom

Fetzer József (szerk.): A szarvasi róm. kath. egyházközség 150 éves története, Szarvas, 1938

Üzenet a múltból

Amikor egy fotó elkészül, egy pillanatra megállítja az időt. A rajta szereplő személyek, tárgyak örökre megdermednek. Az idő csak a fényképen áll meg, az évek, évtizedek múltak, és a kép lassan dokumentummá válik. Szerencsés esetben a készítő a hátlapra felírja a dátumot, a helyet, ahol, amikor a fotó készült. Néha az is előfordul, hogy kommentálja az eseményt, amit megörökített, és ezzel tudtán kívül a kort is, mikor elkattant a fényképezőgép. Ezek a sorok persze nincsenek olyan szépen, jól megfogalmazva, mint a történelemtények mondatai, de sokszor azoknál sokkal szívesebben mutatják be az adott korszakot...

Korszakváltás – emberközélebről

Miután 1945-ben a szovjet hadsereg felszabadítja hazánkat, a Kommunista Párt földreformot hajt végre. A magyar parasztság örömmel veszi az évtizedek óta áhított földosztást (bár aztán a választásokon mégis a Független Kisgazda Pártra voksolnak a legtöbben...).

Nem sokáig örülhetnek: a „fordulat éve” után, a proletárdiktatúra idején, szovjet mintára „kolhozok” alakulnak. Megindul a kollektivizálás, a téjesztés. Nemcsak a nemrég kapott földet, de minden jószágot: a tehenet, a borjat, a lovat; és minden szerszámot: az ekét, szekeret adhatják be a "közösbe". Aki erre önként nem hajlandó, annál erőszakot, megfélemlítést alkalmaznak.

Ebben a korban kattan a fényképezőgép, megörökítve egy kis tanya udvarát. És ekkor írja rá készítője a fotókra üzenetét "akis gyerekeknek", hogy emlékezzenek... A képek kissé életlenek, olykor kissé sötétek, de – feliratukkal – igaz dokumentumai egy eltűnt korszaknak.

A szöveget az eredeti helyesírással közöljük.

"It köldöm ezta lapot emlékül akis gyerekeknek hogy ha majd meg nyűlnek hogy lasak meg anagnynjúkat meg sogort 70 éves koraba mikor bele lépet aszövetkezetbe mijen 3 arvakat nevelt."

Is továbbá Hogy milyen szép állatokat adot be aszövetkezetbe ajándékba és hozza vallo minden szerszámot.

Isten veletek"

It költőim ertis alapot,
emlitiül akik gyerekek nek
hogy ha majd meg nevelnek:
hogy lasak meg anagy nevelhet
meg soport 20 éves koraba mikor
bele lép az aszövetkezet be milyen
3 arvakat nevelt

Is továbbá Hogy milyen
szép állatokat adot be
aszövetkezetbe ajándékba
és hozza vallo minden
szerszámot
Isten veletek

Szerkesztette:

Brlás Attila

Azok az 50-es évek

Az itt közölt képek Szarka Gyula (1917 – 1992) postai hivatalvezető¹ hagyatékában maradtak fenn. A felvétel 1951-52-ben készülhetett a Szegedi Postaigazgatóság szervezésében megtartott, az „újonnan megválasztott területi bizottság” első ülésén. Ez a tény a 2. sz. kép üdvözlő feliratából derül ki. Résztevői postai vezetők és dolgozók. Hogy szakszervezeti vagy szakmai bizottság üléséről van-e szó, a képekről nem állapítható meg.

Ez az időszak, az MKP főtítkáráról elnevezett Rákosi-korszak (1948-53), a magyar történelem egyik legvitatottabb, és leginkább egyoldalúan megrajzolt időszaka. Megítélése a mai napig szélsőséges: az egyik szélsőség a korabeli álszent öntömjénezés; a másik: napjaink megítélése, amely az egész korszakot kizárólag a proletárdiktatúra negatív velejáróiról, az elhibázott gazdaságpolitikáról, a személyi kultuszról, a kitelepítésekről, a koncepciók perekről és az internálótáborokról ítéli meg.

A képek tökéletesen jellemzik az adott korszakot. Az elnökségi asztal mögötti dekoráció mutatja a Szovjetuniótól való függőségünket, a személyi kultusz burjánzását, de a feliratok és a képek jelzik a Rákosi-korszak „túlteljesítési” törekvéseit is. Fent a vörös csillag. A szovjet és magyar címer közötti három képen (az eredeti felvételen is csak elmosódottan) Lenin, Rákosi és Sztálin látható. Utólag is el kell ismerni, a maguk szempontjából szel-

¹ Szarka Gyula (1915-1982) Szarvason érettségizett. Postai hivatalnokként kezdte pályáját. Pusztaföldvár, Somorja, Kézdiszentkereszt, Bilke, Kiskőrös, Dunavecse, Orosháza, Szarvas voltak pályájának állomásai. 1947-ben lett a dunavecsei, 1951-ben az orosházi, 1954-ben a szarvasi postahivatal vezetője. 1976-ban vonult nyugdíjba.

lemesen fogalmazták meg a szerepüket: (Lenin) *szellemében*, (Sztálin) *útmutatásával*, (Rákosi) *vezetésével* „*harcolunk a szocializmusért.*” Az akkoriban szokásos direkt jelszavaktól eltérően itt még némi szellemi tornára is ösztönöznek a jelszavak. S ha valaki erre rest lenne, a felső felirat – nem kis optimizmussal – elmondja a „lényegét”: *Az ő vetésük érik az egész világon.* Az asztalon lévő Sztálin-mellszobor jelzi, ki diktál a szocialista táborban. A „kommunizmusról” viszont nem szólnak a feliratok.

A másik kép az elnökség szemszögéből készült felvétel. A bejáratok feletti jelmondat láthatólag a terem állandó tartozéka: *Építsétek az új életet az új*

életformát, az új kultúrát! A jelmondatnak valódi tartalma van. Az akkori embereknek valóban egy új társadalmi rendet kellett felépíteniük a fentiek szellemében. De alatta az árulkodó jel (kisebb betűkkel) a korlátokról: *Mint Lenin.* Az esemény fontosságát és hangulatát jelzi a résztvevők száma, öltö-zéke, fegyelmezett tartása, valamint a jegyzetelő újságírók száma.

A köszöntő feliratban szereplő *területi bizottság* a demokráciát volt hi-vatott demonstrálni a proletár diktatúra keretein belül (a többség diktatúrája a kisebbség felett). Hátnl, a nem használt bejáratot takaró drapérián egy szokásos jelmondat töredéke látható: ÉLJEN A.... Alatta egy másik mell-szobor. Az egykori fotós dicséretére válik a felvétel: 60 év elteltével is nagy mélységélességben is olyan tisztán látszanak az arcok, hogy felismerhetők².

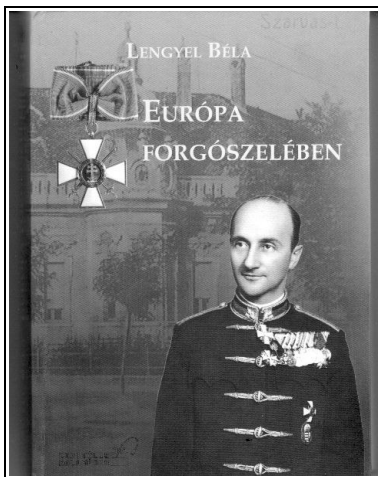
Írta és szerkesztette: Dr. Kutas Ferenc

2 Szarka Gyula arca a kép jobb szélén látható, a támfal előtt, hátulról második.

Szemle

Lengyel Béla
Európa forgószelében

Szerkesztette Dr. Molitorisz Pál
Digitális Kalamáris, Szarvas, 2011. 480 oldal

Egy újabb szép és hiánypótló könyv jelent meg a 82. Ünnepi Könyvhét alkalmából dr. Molitorisz Pál szerkesztésében: *Lengyel Béla* altábornagy emlékirata. Az altábornagy Grazban, 1988-ban elkészült kézirata a Hadtörténeti Levéltárba került. A *Lakos Zoltán* és *Sőregi Zoltán* közreműködésével megszerzett kézirat, valamint a képanyag nagyobbik része és a könyv kiadásának engedélyeztetése lehetővé tették, hogy ez a szép kötet megjelenhessen.

A könyvben 884 jegyzet található, amelyeket Sőregi Zoltán és dr. Molitorisz Pál írt. A képszerkesztő, Lakos

Zoltán 119, ez ideig többnyire meg nem jelent fotót tett közzé. A könyvet dr. Szakály Sándor történész lektorálta, a címlap Horváth László és Tatai László munkája.

A kötet a Digitális Kalamáris kiadó munkája, felelős kiadó Tatai László. A keménykötésű, jól forgatható könyvben részletes névmutató és helység-névmutató is található. Borítóján a fiatal Lengyel Béla tiszti egyenruhában, egyik kitüntetésével látható. A könyv kiadását a Szarvasi Viribus Unitis Alapítvány és a szarvasi Tessedik Sámuel Múzeum támogatta.

A kötet emlékirati része 66 fejezetre oszlik, amit Szakály Sándor „Lengyel Béla hazatérése” című előszó vezet be, majd egy szerkesztői „Epilógus” című fejezete zár, és külön három fejezet szól a Lengyel családról, képekkel kiegészítve, valamint közel két oldalon található Lengyel Béla elismeréseinek, érdemjeleinek, kitüntetéseinek listája.

Már ezek a száraz tények is azt mutatják, hogy alapos, minden részletre kiterjedő kutató és szerkesztő munkát végeztek a helytörténeti kutatásban már jól ismert szerkesztők, szerzők, ráadásul egy eddig csak kutatható anyagot tettek mindenki számára elérhetővé.

Szakály Sándor az előszóban írja, hogy Lengyel Béla fiatalon lett tisztt, majd főtisztt, élete a katonaság volt. Az emlékiratát 85 évesen, emlékezetből

vetette papírra. Így ír erről: „*Feljegyzéseimet minden napló, jegyzetek és egyéb segédletek nélkül kizárólag emlékezetből állítottam össze...*”

Takács Miklós a szarvasi könyvbemutatón hangoztatta, hogy az előzőek ellenére az emlékiratban található események, időpontok és szereplők pontosak, a szerző következtetései ma is helytállóak, igazak, tárgyilagosak.

Lengyel Béla 1897-ben Szarvason született. Apja, dr. Lengyel Sándor, aki a mai Lengyel-palotaként ismert épület építtetője, sikeres ügyvéd volt. Lengyel Béla Szarvason végezte el a római katolikus elemi iskolát, majd négy évig a főgimnáziumba járt. 1911-14 között a Budapesti Császári és Királyi Hadapródiskola növendéke lett. Így az I. világháborúban már a végzés évében átesett a tűzkeresztségen. Végigharcolta ezt a háborút, többnyire mint századparancsnok. 1925-ben elvégezte a Hadiakadémiát, vezérkari százados lett. Ezzel megkezdődött a főtiszt karrierje. 1934-ben vezérkari őrnagyként Varsóba kérte magát katonai attasénak. Lengyel Béla ekkor már öt nyelvet beszélt, és a diplomáciai ismeretei is bővültek.

Az emlékirat részletesen tárgyalja a két világháború közötti időszakot, majd a II. világháború eseményeit is. 1939-től vezérkari ezredes, majd a Gyorshadtest vezérkari főnöke lett. Katonai pályáját a Honvédelmi Minisztériumban folytatta, 1942-ben hadosztályparancsnok lett. Kapcsolatba került a varsói felkelőkkel is, és fegyvereket adott át nekik. A II. világháborút a nyugati fronton fejezte be. 1947-ben tisztázta magát a vádak alól, 1948-ban Grazban telepedett le, ott is halt meg 1988-ban.

A könyvvé szerkesztett kézirat alapos és terjedelmes, ugyanakkor olvasmányos. A szerkesztők megtartották a szarvasi születésű szerző korhű nyelvezetét.

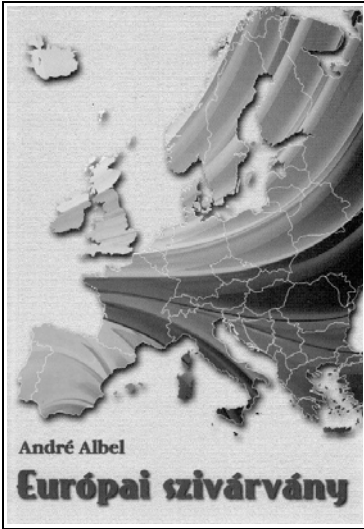
Lengyel Béla mind a politikáról mind pedig a katonai eseményekről kritikusan ír. A könyv gyakran tartalmaz ez ideig nem ismert, nem közölt adatokat, így nem csak az egyszerű olvasónak, de a több évtizedet átölelő, zűrzavaros korszak – két háború és az azt követő évtizedek – kutatóinak is ajánlható forrás.

A közreműködők 2011. június 29-én a könyvet bemutatták a fővárosi Hadtörténeti Intézet és Múzeumban is. A kötet felkeltette a sajtó érdeklődését, több ismertető, recenzió jelent meg róla (*Magyar Hírlap*, 2011. június 30., *Magyar Nemzet*, 2011. augusztus 27., *Bécsi Napló*, 2011. szeptember-október).

Dr. Reszkető Péter

André Albel
Európai szivárvány

Szerzői kiadás, 303 oldal

Ha időben és térben is nagy utazás kíván tenni az olvasó, lapozzon bele Albel Andor nagyívű munkájába, az *Európai szivárvány*ba.

Az írás olvasmányosan, színesen, irodalmi stílusban ismerteti meg velünk a szerző családját, az *Albel* és a *Roderburg* ősök világát a szépszülig, másfél évszázadot átölelve. Térben is nagy az út, az írországi Dublintól Németalföldön át Turnu Severinig, Budapestig, Szarvasig.

A szerző felmenői, a kötet „hősei” átlagemberek, akik nélkül nem létezhettek a birodalmak, nem indulhattak volna katonák a világháborús lövészárkokba. Széleskörű kutatásai révén hatalmas freskó rajzolódik ki Európa

nagy részének másfél évszázados történetéből.

Legfontosabb forrásai: a szájhagyomány, a családi legendák, az anyakönyvi adatok, okiratok, a családtagok írásos visszaemlékezései, levelei, édesapja, dédapja naplója, de még a biztonsági szolgálatok jegyzőkönyvei is. Az iratokba beleolvashatunk, mivel bőséges idézeteket találunk a könyvben.

A szerző széleskörű ismeretekkel rendelkezik. Nemcsak a történelemben jártas, hanem a regék és a legendák világában is. Jól felismeri az események közötti távoli összefüggéseket is. Történelemszemlélete korszerű, mérték-tartó, tárgyilagos.

A könyv nem szokványos családtörténet, de nem is történelemkönyv, inkább kultúrtörténetnek nevezhetnénk az írást, melynek keretét a családtörténet adja. Néhány képet felvillantunk a kötetből.

Megismerhetjük pl. a betelepülő szász, sváb, morva és boémi (csehországi) ősök életét, vándorlásuk, letelepedésük körülményeit. Gyerekkori emlékek tolnak fel Iwanfelde (Pilisszentiván), a kis bányászfalu harangjáról, a lakosok életmódjáról, gazdasági tevékenységéről, lakásviszonyaikról, vallásosságukról, ünnepeikről, szórakozásaikról, örömeikről, gondjaikról, még az öltözködési szokásaikról is.

Vagy megismerkedhetünk Löwen diákvárosával, ahol a szerző anyai nagyapja született. Olykor kevésbé ismert adatokat is közöl a szerző, pl. itt doktorált a 2011 júliusában elhunyt *Habsburg Ottó, IV. Károly és Zita királynő* legidősebb gyermeke, aki csak 50 éve, 1961-ben mondott le a magyar trónról. Ahol 9000 darabos éremgyűjteményt is őriznek, melyet nagyra értékelt a szarvasi születésű tudós akadémista, dr. Réthy László is. (Aki *Löwy Árpád* néven humoros, filozofikus, obszcén verseket is írt. A szerző Löwy verseinek értője és kedvelője, alapító tagja a Löwy SPA baráti társaságnak.)

De körülnézhetünk a régi Liverpoolban, ahová az 1840-es években tömegesen menekültek a munkanélküliség és a nyomor elől az írek, köztük a szerző felmenői. Ahonnan a generációkra oly nagy hatást gyakorló gombafejű Beatlesek indultak világhódító útjukra, és ahonnan a szerző nagyapja, németalföldi tartózkodás után, 1908-ban Budapestre érkezett. A Visegrádi utcában lakást bérelt, majd hamarosan Iwanfeldére költözött, ahol családot alapított.

A szerző – családtagjai nyomát kutatva – bejárta a „históriás” Dunát, megfordult Orsován, a Monarchia délnyugati határállomásán, ahol Kossuth és társai 1849-ben menekülésük közben a magyar királyi koronát elrejtették, mely település óvárosa a Babakáj sziklával és *Jókai Aranyemberében* fontos szerepet játszó Senki-szigetével együtt eltűnt a Duna 1963. évi duzzasztása során.

Szülei két világháborút, néhány forradalmat és gazdasági válságot szenvedtek végig. Végigizgulhatjuk a vérzivataros években a különböző szintű családtagok viszontagságait. Visszaemlékezéseik nyomán a háború borzalmai a maguk naturalista, véres valóságában, „alulnézetből” jelennek meg.

Számunkra legérdekesebbek és legértékesebbek a szüleit, s egyben szarvasi gyermekkorát bemutató fejezetek (kilencen voltak testvérek), melyek bőséges szarvasi helytörténeti adatokat tartalmaznak, főleg a szarvasi mezőgazdasági szakoktatás életéről.

Felbukkan egy tantestületi paródia is 1950-ből, melyben ugyan álnéven, de felismerhetők édesapja kollégái, a kor pedagógusai. (Dr. Vincze Ferenc – Dr. Czevi Ferenc; Molnár Zoltán – Mulinó Zoltán; Dr. Sztankovics Ernő – Dr. Tornakovics Ernő; dr. Szabó Lóránd – dr. Khémi Lóránd tanár urak és a többiek, akik többnyire kiváló szakemberek voltak, tankönyveket írtak, szép karriert futottak be. De szinte valamennyien hangszereken is játszottak, így nem volt nehéz iskolai zenekart szervezni.) E fejezetekhez a szerző dr. Vincze Ferenc a közelmúltban megjelent visszaemlékezéseit is felhasználta. A szarvasi fejezetek megidézik, a kortársak elé varázsolják saját gyermekkorukat is.

A könyv erőssége a gazdag képanyag; a családi fotókon, portrékon túl találkozhatunk származási táblával, iskolai tablóképekkel, okiratok másola-

taival, a síremlékekről készült felvételekkel.

Szerzői kiadásban készült a kötet, melyet *Reviczky Béla* szerkesztett és lektorált. A könyv szerkezete jól áttekinthető, szövege szinte hibátlan. A nyomdai munkákat a budapesti Innova-Print Nyomda végezte. A kötet elegáns kivitelben készült, jó minőségű papíron.

Szép könyv, tanulságos könyv Albel Andor könyve. Városunk jelentős, szemet-lelket gyönyörködtető kötettel lett gazdagabb.

Dr. Molitorisz Pál

Egyenesági (vér szerinti) Albel rokonok a világban

Németország: Aachen, Bonn; Belgium: Leuven; Olaszország: San Egidio, Románia: Craiova, Turnu Severin, Budesti, Zayugróc; Ausztria: Klosterneuburg; Magyarország: Keszthely, Dumiratos (Dombiratos), Budapest, Iwanfelde (Pilisszentiván), Wereschwar (Pilisvörösvár), Dorog

Családi karácsony 1955-ben

Szemelvények elődeink életéből

Szarvas 1740-1960

Szerkesztette Dr. Kutas Ferenc

Szarvasi Krónika Kiskönyvtára 16., Szarvas, 2011, 186 oldal

A Szarvasi Krónika Kiskönyvtárának – az első kiadásban szereplő sorszámmal ellentétben – valójában a 16. kötete ez a máris helyi bestsellernek számító könyv. A megjelent 120 példánya ugyanis már a könyvbemutatón elfogyott. A könyvhöz alcímként írhatnánk azt is, hogy 'Ami, a Krónikából kimaradt', – ugyanis az évek óta, sőt esetenként több mint egy évtizede a Krónika aktuális kötetébe, főleg a terjedelmük miatt be nem kerülő anyagokat szerkesztette egybe *dr. Kutas Ferenc*. Ezeket egészítette ki négy, 2011-ben készült vagy befejezett tanulmánnyal és esszével. Az egyedi, mégis a sorozatra jellemző megjelenést adó borító *Aszódi Antal* munkája. Lektorok *K. Szarka Judit*, *dr. Molitorisz Pál*, *Paraszt Attiláné* és *dr. Reszkető Péter* voltak. A könyv a Szarvasi Krónika Alapítvány kiadásában, *Palotás Ádám*né *Holub Terézia* és *Holub Mária* – a Szarvasi Krónika olvasói – támogatásával készült a Digitális Kalamáris Gyorsnyomdában, Szarvason.

A borítón szereplő archív felvételeket a Tessedik Sámuel Múzeum és *Brlás Attila* gyűjtő bocsátotta a szerkesztő rendelkezésére, a könyvben közölt fotók többsége a szerzők és az írásokban szereplő családok tulajdonában vannak.

A borítón szereplő archív felvételeket a Tessedik Sámuel Múzeum és *Brlás Attila* gyűjtő bocsátotta a szerkesztő rendelkezésére, a könyvben közölt fotók többsége a szerzők és az írásokban szereplő családok tulajdonában vannak.

Az első tanulmányban *Janecskó János* a szarvasi szlovákok életét mutatja be a végrendeletek tükrében, a város újraterülepítés utáni, néhány évtizednyi időszakából (1743-1772). Néhány szlovák nyelven írt végrendelet eredeti formában be is mutat a szerző párhuzamosan a mai átiratával és fordításával. A fejezet bemutatja a végrendeletek formáját, tárgyát, de a korabeli életéről is számot ad, és forrása lehet az újraterülepítés utáni évtizedek családi neveinek is. A fejezetben szereplő (*dr. Kutas Ferenc* készítette) fotók a Szarvasi Szlovák Tájékoztató tárgyaival illusztrálják a végrendeleteket.

Boros Árpád Bence debütáló írása az ősei, a szarvasi Borgulyák történetét dolgozza fel hiteles családi iratok, fotók alapján. A családból kiemelkedik *Borgulya Pál* személye, aki a XX. század elején kiskapó politikusként a város, majd a Nemzetgyűlés képviselője is volt. Elévülhetetlen munkát végzett a szarvasi Középfokú Gazdasági Tanintézet létrehozásában. Úgy tűnik, a családi iratokat tartalmazó láda szakavatott kezekbe került!

A következő fejezet *Holub János* asztalossegéd vándoréveit mutatja be saját szavaival, fennmaradt emlékirata alapján. A lenyűgöző írás nem csak a fiatal asztalossegéd vállalkozó kedvét mutatja be, de érdekes szembesülni egy részletekbe menő, kitűnő kor- és emberismeretet bizonyító fiatalember emlékeivel.

A következő fejezet dr. Kutas Ferenc riportja, mely *Kovács Pál* és neje, *Bulik Mária* aratás-cséplés emlékeit írja le hitelesen. Szakmai szempontból is csak a saját emlékeimmel tudnám kiegészíteni ezt a kitűnő riportot. Ajánlhatnánk a mai fiataloknak külön is ezt az írást, amikor a megélhetési gondjaikról siránkoznak: szüleik, nagyszüleik élete volt az.

A régi szarvasi Baráti Kör című esszé dr. Molitorisz Pál helytörténész munkája. Az írás a szerzőtől megszokott alaposággal készült, sok-sok fotóval és precíz tagnévssorral ellátva. Az ominózus – írhatnánk – elit-egylet az egyszerű emberek számára megközelíthetetlen, zárt baráti kör volt, melynek alapszabálya 1917-ben készült el, de fénykorát a két háború között élte.

Varsányi Gyula – aki az élete történetét 6-7 évtizedig dédelgette magában mielőtt közzétette – igazi meglepetés: itt az 1940 és 1946 közötti katonaeletéről ír. Még akkor is dicséretes tárgyyszerűsége és pontossága, ha a szerzőt segítették a korabeli jegyzetei. (Az eredeti kézirat noteszlapjaiból közöl is néhányat a szerző.) Az pedig, hogy több mint nyolcvanévesen tanulna meg használni a számítógépet, példaértékű.

Ugyancsak a dicséret szavaival szólhatok *Kutas György* „Szárasztészta-, keksz- és cukorkagyártás Szarvason 1940-1950 között” című írásáról. A diplomás szerző életének utolsó hónapjaiban vetette papírra vállalkozásának és bukásának történetét. Az érdeklődés felkeltésére csak annyit, hogy a háború alatti szovjet-magyar szövetkezet korai alapító ötlete miatt *balos*, a háború után pedig prosperáló vállalkozása miatt *kizsákmányoló, kapitalista* lett.

Az „Egy szarvasi iparos család élete a 20. század első felében” című írás dr. Kutas Ferenc dolgozata. Az alapos munka egyszerre életmód- és kordokumentum. *Szlovák Pál* ácsmester az iparosokat reprezentálja az egyébként nem vagy csak ritkán és nagyon nehezen átjárható társadalmi rétegek közül. Élete a 20. század első felét fogja át, a két világháborúval, a háború utáni „új élettel”, az abba való beilleszkedéssel, mindezek nyűgével, bajával, terhével.

A könyv mindegyik írása rendkívül érdekes egyéni, családi és kor-

dokumentum. Nem ígér könnyű szórakozást. Olvasása legfeljebb csak fejezetenként javasolható, figyelmesen, jól átgondolva. Képanyaga és kor-dokumentumai már-már leletmentésnek számítanak, de egyben forrás is lehet Szarvas város előző évszázadából. Az írások bizonyítják, hogy a mai utódok tisztelettel nyúltak az elődök élettörténeteikhez, de méltóak a nagy-szerű elődökhöz.

Dr. Reszkető Péter

Részlet az Aratás cséplés ... című riportból

(Kovács Pálné Bulik Mária elbeszélése)

Egy szörnyű év

Egyszer édesapám Kondacséknál vállalt aratást. Én az apámmal, a nővérem a nagybátyámmal volt párban. A férfiak a kaszások voltak, mi meg a marokszedők. Mindig esett az eső! Volt úgy, hogy lovaskocsin hazahozott bennünket a gazd'asszony – a férje a fronton volt –, de aztán már nem hozott, mert az nagy kiesés volt neki. Eleinte vártuk, hogy elálljon az eső, de azután esőben is arattunk. Egy nagy cipőben voltam, mert a sárban felvágtam volna a lábam. A kévéket a magasabb részre hordtuk, hogy ne álljanak a vízben. Ráadásul bükkönyös volt a búza, csak úgy húzódott, hogy olyan vizes volt. Volt, aki otthagytta az aratást. Másnap mentek érte a csendőrök. Nem volt szabad otthagyni a háború idején. Borzasztó munka volt. Utána a keresztekben kicsírázott a búza. Cséplni is nagyon nehezen lehetett.

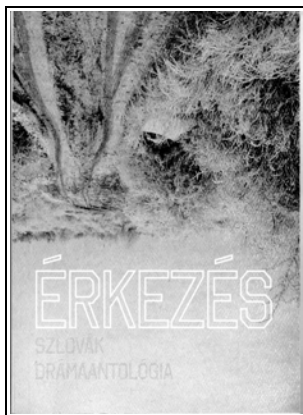
Cséplőbanda az 1920-as évekből

Érkezés/Príchod

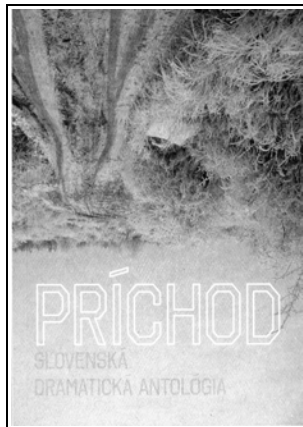
Szlovák drámaantológia/Slovenska dramatická antológia

Szerkesztette Gergely László

Cervinus Színház/Vertigo Szlovák Színház; Szarvas, 2011., 198/181 o.

Kortárs szlovák drámák válogatása található ebben a különös szerkezetű, kétnyelvű könyvben, a szarvasi Cervinus Teátrum és a budapesti Vertigo Szlovák Színház közös kiadásában. A kötet a SzarvasPress

nyomdában készült, felelős kiadó *Szenes János*. A darabokat lektorálták: *Dagmar Králiková* és *Dana Luka*. A könyv grafikai tervezője *Csiki Csaba*.

A kiadványban hat színdarab található néhány fotóval kiegészítve, könyv egyik felében magyarul, majd átfordítva a másik felében mindez szlovákul. Jól megférnek egy (könyv)fedél alatt.

A könyvben hat, a fenti két színházban 2004 és 2010 között játszott színdarab található, szereposztással, néhány fotóval, az egyik felében magyarul, majd a másik felében mindez szlovákul. Nekem tetszenek az ilyen kétnyelvű kiadványok, így ez is, még ha nem is értem csak a magyart; bizonyára vannak még sokan városunkban, akik tudják olvasni a szlovákot is. Érdekes, figyelemre méltó vállalkozás. Az ötlet és a fordított tükör – magyar/ szlovák nyelvű fél-fél kiadás – mindenképpen dicséretes. Azt azért itt halkan megjegyezném, hogy a mindkét (első-hátsó) borítókön látható téli-deres földút(?) fotóját mintha fordítva nyomtatták volna, de ez akár grafikai trükknek is felfogható. A címlap betűtípusai és színei feladják a leckét azoknak, akik fekete-fehér szkennelt változatot akarnak készíteni róla.

Az első darab a **Passió** – *Kürthy Lajos* fordítása –, mely a szarvasi Evangélikus Keresztyén Egyházközség Nagypénteki Passiója 1863. évi kiadásának felhasználásával készült, és a múlt értékeinek megőrzését szimbolizálja. Az első kép názáreti Jézus elárulását és elfogását, a második *Kajafás* elé hurcolását, a harmadikban kiszolgáltatását *Pilátus*nak, a következő Jézus

megostorozását, végül az elítélését és keresztre feszítését mutatja be. Érdekes végigolvasni, hiszen a korábbi évszázadokban fontos nevelő szerepük volt a passiójátékoknak, az olvasni nem tudó, képzetlen emberek felé közvetítették a bibliai történeteket.

A következő fejezet *Július Barč-Ivan Ketten* c. tragibohózata, amit *Onodi Petra* fordított. A mai témájú színmű három fejezete több jelenetből áll, s a cirkuszi manézs kegyetlen világában vergődő emberek lelki gyötrődéséről szól. *Ivan Bukovčan Kerengő a padláson* c. tragikóbohózatot *Bekéné Plank Erzsébet* fordította. Nem sikerült megfejtenem a tragibohózat és a tragikóbohózat közötti különbséget, és sajnos nem mindig különíthető el a színek-jelenetek leírása a szereplők szövegétől.

A következő, *Hátsó bejárat, avagy Gyönyörök kedd éjjel után* című *Peter Karvaš* darabot *Nagy Iveta* fordította. A vígjáték Angliában játszódik, ennek megfelelő szereplőkkel és fordulatokkal. Az ajánlójában ki is emelik, hogy nem valós történet, „minden, ami pontosan így történt, teljesen más-képp volt”. A darabot Budapesten 2005-ben láthatta a közönség a Vertigó Színház előadásában.

Az ötödik, *Az angyal, avagy az igazság* kétrészes komédia, *Ivan Holub* 2010-ben, Szarvason játszott darabja, amit *Dósa Zsuzsa* fordított. Szerepel benne egy férj, akinek egyszerűen nincsen szerencséje, annak süket felesége, a feleség szemfüles húga, egy kétségektől gyötört névtelen pap és egy angyal, aki a „lelki lényeg nemtelen hírnöke”. A zűrzavaros kapcsolatokban élők emberi gyarlóságainak története ez, amikor már csak egy angyal segíthet.

A hatodik, a *Temető-könyv* c. *Daniela Kapitanova* (írói névén *Samko Tale*) kisregényét *Benkő Géza* fordította magyarra, *Gergely László* alkalmazta színpadra. Az egyszereplős, 2008-ban Szarvason bemutatott darab groteszk élet-játék. Főhőse, *Samko Tale* mesél életéről, egyben megélt közös történelmünk közelmúltjáról sajátos stílusban, sajátos életszemlélettel, együgyű bölcsességgel, fanyar humorral.

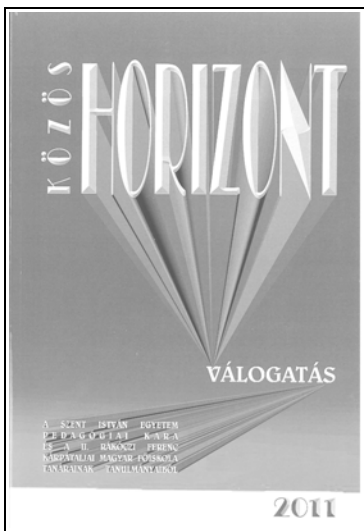
A magyar nyelvű fejezet végén – értelemszerűen, a fordított tükörszerkesztés miatt –, a könyv közepén, a szerzők rövid bemutatása található. Átfordítva a könyvet, minden megismétlődik szlovákul is.

A felelős kiadó a könyv előszavában kiemeli, hogy a hazai nemzetiségi színjátszás terén ez ideig nem született hasonló jellegű munka, így hiánypótlónak is tekinthető. Felidézi a múlt értékeit, megőrzi, megtartja azokat a jövőnek, és betekintést ad a mai közgondolkodásba is.

Dr. Reszkető Péter

Közös horizont

Szent István Egyetem Pedagógiai Kar, II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Ungvár, 2011. 179 oldal

A Szent István Egyetem Pedagógiai Kar és a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola egy újabb közös kiadványt jelentetett meg. A sorrendben negyedik tanulmánykötet szerkesztő-párosában változás történt, hiszen *Lipcsei Imre* dékán munkáját most *Orosz Ildikó* a kárpátaljai főiskola elnökszszonya segítette. Az, hogy a két felsőfokú intézmény első emberei szerkesztik a kötetet, arról árulkodik, hogy az együttműködés töretlen, és a magas szintű tudományos munka továbbra is prioritást élvez mindkét helyen.

A magyar, angol, német és ukrán nyelven megjelent 15 tanulmány a nevelés- és tudománytörténeti témák mellett napjaink aktuális nevelési, ok-

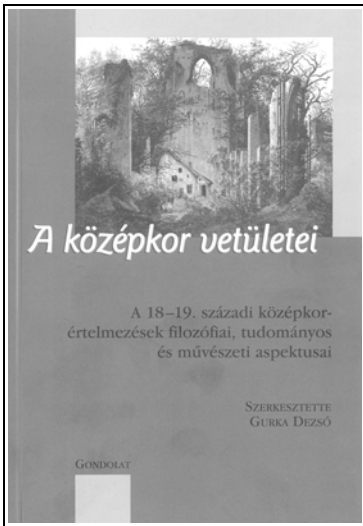
tatási, módszertani kérdéseit veszik górcső alá. A szerzők között a már doktori (PhD) fokozattal rendelkező oktatók mellett a doktoranduszok is megtalálhatók, akik a debreceni, szegedi, pécsi tudományegyetemek doktori iskoláinak hallgatóiként tanulmányaikban doktori munkájuk egy-egy szegmensét villantják fel.

A kötet írásait tallózva láthatja az olvasó, hogy a földrajzilag távol lévő intézmények oktatói egymáshoz közeli problémákra keresik a választ. Ez azt bizonyítja, hogy a gyökereink azonosak, és a jövőt is hasonló értékek alapján képzelik el.

Dr. Lipcsei Imre

A középkor vetületei

Gondolat Kiadó, Budapest, 2011. 179 oldal

A Gondolat Kiadó gondozásában újabb tanulmánykötet jelent meg, mely kapcsolódik a Szent István Egyetem Pedagógiai Karához. A 2010. április 22-én megrendezett filozófiai konferencia egyetemi és különböző kutatóhelyek munkatársainak adott lehetőséget, hogy kifejtsék gondolataikat a 18-19. század filozófiai, tudományos és művészeti aspektusairól. A négyrészesre tervezett konferenciasorozat harmadik állomásán a tanulmányok egy időben és térben is jól körülhatárolható tematika köré szerveződtek. Karunk oktatója, *Gurka Dezső*, aki a konferencia szervezése mellett a kötetet is szerkesztette, újra neves szakembereket nyert meg, ami nagy-

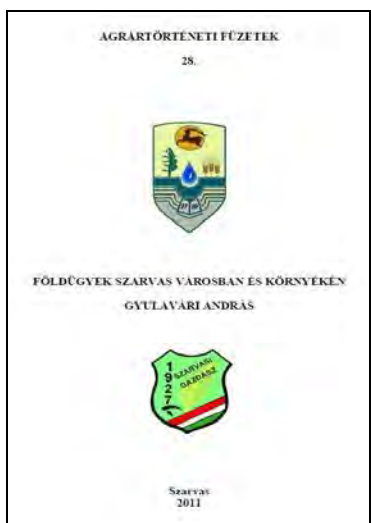
mértékben emelte a rendezvény és ezáltal a kiadvány értékét. *Fehér Márta* a Műszaki és Gazdaságtudományi egyetem professzora „A historizmus hajnala” című tanulmánya nyitja a kötetet. A „18-19. századi tudományok középkortörténete” fejezetben karunk oktatója *Katona Krisztina* mellett *Tóth Tamás* a Szent István Egyetem professzora, *Békés Vera* a MTA Filozófiai Kutatóintézet főmunkatársa, valamint *Láng Benedek* és *Zemplén Gábor* a Műszaki és Gazdaságtudományi egyetem oktatói fejtik ki gondolataikat. A „Középkor recepciók a 18-19. századi filozófiában” című részben *Gurka Dezső*, karunk oktatója, *Weiss János* a Pécsi Tudományegyetem professzora, *Mester Béla* és *Ferencz Sándor* a MTA Filozófiai Kutatóintézet munkatársai és *Farkas Attila* a Szent István Egyetem oktatója eszmefuttatásait ismerhetjük meg. Az „Irodalmi és képzőművészeti eszmefuttatások” című fejezetben *Valastyán Tamás* a Debreceni Egyetem, *Fórizs Gergely* az MTA Irodalomtudományi Intézet munkatársai és a karunkat képviselő *Somhegyi Zoltán* villantja fel a művészet korhoz kötődő érdekességeit.

A kötet tanulmányai a romantika korának művészeti és gondolati sokszínűségét mutatják be. A sok új okfejtéssel járó információ mellett kellő kapcsolódást nyújt a gondolkodásra vágyó olvasó számára.

Dr. Lipcsei Imre

Gyulavári András
Földügyek Szarvas városban
és környékén

Agrártörténeti füzetek 28. Szarvas, 2011. 99 oldal

Megjelent az Agrártörténeti Füzetek 28. száma. A szakmai töltetű, de valamilyen szinten csaknem minden állampolgárt érintő írás Gyulavári András jóvoltából született, aki szarvasi gazdaszként kezdte szakmai pályáját, és évtizedeken át volt a Szarvasi Földhivatal vezetője.

A füzetet olvasva megtudhatjuk, hogy mi a földügyi szakigazgatás alapvető feladata, a szervezet jelenlegi formája milyen történelmi változásokon ment át az 1786-ban *II. József* rendeletével létrehozott Állami Földmérési és Földnyilvántartási szervezet működésbe lépésétől számítva.

Megtudhatjuk továbbá, hogy az 1989-es rendszerváltást követő földprivatizáció kapcsán a szervezetre háruló feladatok végrehajtása, a földügyi adatok kezelése, a szolgáltatások korszerű megoldása nem valósítható meg információs rendszerek alkalmazása nélkül. Ennek érdekében a földügyben is – épp úgy, mint az egész társadalomban – kiemelkedő szerepet kap az informatikai fejlesztés.

A füzet az országos szervezeti és szerkezeti átalakulás folyamatán kívül betekintést ad a földügyek Szarvas és környéke helyi sajátosságaiba is. Megtudhatjuk azt is, hogy kik dolgoztak itt, és kik dolgoznak napjainkban is ebben a hivatalban. Néhány életút ismertetése emberi sorsokat hoz az olvasó közelébe, és amint az előszóban olvashatjuk: „*A könyv főhajtás és emlékezés a földügyi szakma előtt.*”

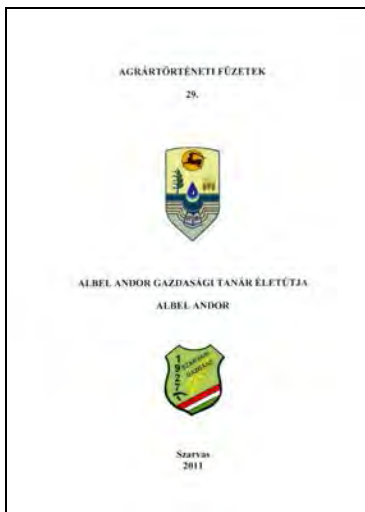
A füzet a Szent István Egyetem Víz- és Környezetgazdálkodási Kara és a Tessedik Öreggazdász Egyesület közös kiadásában jelent meg a Digitális Kalamáris nyomtatásában, A5 formátumban. Lektorálta: *Dr. Molitorisz Pál.*

Dr. Szitó János

Dr. Albel Andor

Albel Andor gazdasági tanár életútja

Agrártörténeti füzetek 29. Szarvas, 71 oldal

Az Agrártörténeti füzetek 29. számaként jelent meg a Szent István Egyetem Gazdasági, Agrár- és Egészségtudományi Kara szarvasi Tessedik Campusa és a szarvasi székhelyű Tessedik Öreggazdász Egyesület kiadásában *Albel Andor* gazdasági tanár pályáját bemutató füzet.

A mezőgazdasági szakképzésnek városunkban Tessedik Sámuelig visszanyúló hagyományai vannak. Az 1927-ben alapított szarvasi Tessedik Sámuel Középfokú Gazdasági Tanintézet a két világháború között az ország egyik leg-rangosabb mezőgazdasági szakiskolája volt. Hazai, sőt nemzetközi hírnevét többek között a felkészült, elhivatott, tudós tanárainak köszönhette. E napjainkban

már legendás Tanintézet jogutódja tanári karának volt egyik jeles képviselője Albel Andor (1914–1997), aki 1950–1961 között – már a mezőgazdasági technikus képzés időszakában – nevelte, készítette fel a jövő agrárszakembereit.

Ez év nyarán ismerkedhetett meg a szarvasi közönség Albel Andor tanár úr fiának *dr. Albel Andornak* nagy ívű munkájával, az *Európai szivárvány*-nyal. E kötetből szerkesztette a szerző az Agrártörténeti füzetek számára a rövidített változatot, mely szorosan véve családját, elsősorban édesapja életét, pályafutását mutatja be.

Időben és térben is nagy utazást tehet az olvasó, de érdemes elmerülni Albel tanár úr mozgalmas életében, világában. Az írás olvasmányosan, színesen, irodalmi stílusban követi a szerző családjának történetét a szépszülig bezárólag, mintegy másfél évszázadot átölelve. Térben is nagy az út, az írországi Dublintól Németalföldön át Turnu Severinig és Szarvasig.

Legfontosabb forrásai: a szájhagyomány, a családi legendák, az anyakönyvi adatok, okiratok, a családtagok írásos visszaemlékezései, levelei, édesapja, dédapja naplója, de még a biztonsági szolgálatok jegyzőkönyvei is. A szerző szülei mindkét világháborút, néhány forradalmat és gazdasági válságot végigszenvettek. Végigigzgulhatjuk a vérzivataros évek viszón-

tagságait, megismerhetjük az egymást gyorsan váltó korszakok légkörét, hangulatát. Számunkra legérdekesebbek és legértékesebbek édesapja szarvasi éveit, s egyben a szerző szarvasi gyermekkorát bemutató fejezetek, melyek bőséges helytörténeti adatokat, intimításokat is tartalmaznak főleg a szarvasi mezőgazdasági szakoktatás belső életéről. E fejezetek megidéznek, élénk varázsolják kicsit a mai hatvanasok gyermekkorát is.

Erőssége a könyvnek a gazdag képanyag: családi fotókon, portrékon túl találkozhatunk származási táblával, iskolai tablóképekkel, okiratok másolataival, a síremlékekről készült felvételekkel.

A füzet – sorrendben az idén már az ötödik – hagyományosan a Digitális Kalamáris kivitelezésében, gondozásában jelent meg. A füzetek szerkesztői köszönetet mondanak a szerzőnek írása rendelkezésre bocsátásáért. Tisztelettel és örömmel ébresztgetjük Albel tanár úr emlékét, s kívánjuk, hogy az írás minél több olvasónak idézzon szép emlékeket, s szerezzen hasznos szórakozást, felüdülést, örömet.

Dr. Molitorisz Pál

Gyakorlati vizsga Bikazugban

Bukovinszky László
Álom és valóság, egy szaktanácsadó az
Egyenlítő közelében...

Agrártörténeti füzetek 30. Szarvas, 2011. 40 oldal

Az *Agrártörténeti füzetek* kiadói, a Szent István Egyetem szarvasi székhelyű Tessedik Campusa és a Tessedik Öreggazdász Egyesület az idén kitettek magukért: nyolc számot adtak ki, köztük Bukovinszky László főiskolai tanár, ny. főigazgató emlékezeit.

Oly sok tanártársához hasonlóan Bukovinszky László sem Szarvason született, a Hajdúságban, Debrecenben látta meg a napvilágot, de élete nagyobb része városunkban telt el.

1975-ben került Szarvasra a DATE Öntözéses-Meliorációs Főiskolai Karára, melynek pályája csúcán, 2000-től 2006-ig főigazgatója volt.

1986-ban Észak–Kelet Brazília mezőgazdasági fejlesztési programja keretében ajánlatot kapott hároméves

brazíliai szaktanácsadói munkára, öntözési–meliorációs–rekultivációs tevékenységben való részvételt. 1987 júniusában érkezett meg családjával, s ezzel kezdetét vette a „nagy kaland” a távoli, egzotikus országban.

A szerző a füzetben áttekinti teljes pályáját, de kiemelten a brazíliai élményeit osztja meg az olvasóval. Részletesen megismerkedhetünk a Brazíliában végzett szaktanácsadói tevékenységével, de a sajátos, az európaiától jelentős mértékben eltérő helyi viszonyokkal, a mindennapi életükkel, kapcsolataikkal, körülményeikkel is. A küldetés öt emlékezetes, eseményekben gazdag évre nyúlt, mely idő alatt jelentős, mély ismereteket szerzett.

„Egész életünkre szóló élmény volt a Brazíliában, ebben a csodás, egzotikus országban töltött néhány év, mely meghatározta gondolkodásunkat, s lehetőségeinket is. Álmunk valósággá vált – fejezi be munkáját a szerző.

Az írást Bukovinszky dr. Gajzer Gyöngyvér, nyugalmazott főiskolai tanár lektorálta, a nyomtatást a Digitális Kalamáris végezte.

Dr. Molitorisz Pál

Molitorisz Pál
Emlékezés Kachelmann Kurt gazdasági
tanárra

Agrártörténeti füzetek, 31. Szarvas, 2011. 65 oldal

Tessedik iskolájának ellehetetlenülése után csak 1927-ben indult újra a folyamatos agrár-oktatás Szarvason a magyar királyi Tessedik Sámuel Középfokú Gazdasági Tanintézet létrehozásával. Ez az intézmény a kiváló gazdasági tanárok munkájának köszönhetően az ország egyik legrangosabb mezőgazdasági szakiskolájává vált. Minden bizonnyal Kachelmann Kurt igényes, sokoldalú és termékeny munkájának is köszönhető, hogy a földművelésügyi miniszter őt nevezte ki az Intézet igazgatójává 1941 októberében. A háború miatt csak rövid ideig töltötte be e felelős tisztséget.

Ki volt Kachelmann Kurt? Füzetünkben a következő gondolatokat emelem ki: „*A kortársak és kollégáim mindenkor elismeréssel nyilatkoztak*

róla, a neves mezőgazdasági szakemberről. Iskolai oktatásában, publikációiban és ismeretterjesztő előadásaiban egyaránt eredményesen buzdított az okszerű és belterjes gazdálkodás megvalósítására. Ezzel nemcsak a szarvasi gazdák termelésének és életmódjának megjavításához járult hozzá, hanem az egész magyar mezőgazdaság színvonalának emeléséhez is. Szülővárosában a Városi Könyvtár falán tábla őrzi emlékét.”

Örömdetes, hogy a ma már elismert szaktekintély életéről – nevelt fia Kachelmann Róbert és a Magyar Mezőgazdasági Múzeum jóvoltából – újabb dokumentumokat is megismerhet az olvasó.

Az írást *dr. Pilishegyi József* nyugalmazott tanár lektorálta. A füzet a SZIE Gazdasági, Agrár- és Egészségtudományi Kara szarvasi Tessedik Campusa és a szarvasi székhelyű Tessedik Öreggazdász Egyesület kiadásában jelent meg. A nyomtatást a Digitális Kalamáris végezte.

Dr. Szitó János

Molitorisz Pál
Szarvasi gazdasági tanárportrék, dr. Palov József
és Molnár Zoltán

Agrártörténeti füzetek 32. Szarvas, 2012. 40 oldal

Egyikőjük sem szarvasi születésű, de életük nagyobbik részét – több mint 50 évet – itt élték le. Sokoldalú, nagy tudású, felkészült pedagógusok voltak. A tanári pályát élethivatásuknak tekintették, önzetlenül dolgoztak az iskoláért és Szarvas városért.

Dr. Palov József a tanári pályájáról így vallott: „...*meg voltam elégedve a munkámmal, azt csináltam, amihez képzettségem volt, tanítottam kémiát, talajtant, biológiát. ... mindig állva tanítottam. Ha ültem, már nézték, beteg vagyok-e? A kréta mindig a kezemben volt, és írtam a vázlatot a táblára, az óra végén kötelező volt az összefoglalás.*”

Molnár Zoltán tanár úr szerényen idézi fel emlékeit: „*A Túr folyócska mellett születtem, vonzódtam a vizekhez. Kerestem egy olyan helyet, ahol*

hasonló körülmények vannak. Így találtam rá Szarvasra, ahol állást hirdetnek.

Mit tanítottam? Mindent, amit rám bízta, elsősorban földrajzot, természetrajzot, de fizikát és kémiát, még növénytermesztést is ...

*Gyerekkoromban a madarak érdekelték, de Szarvason már a növényekkel, a botanikával foglalkoztam behatóbban. Tudományos munkát is végeztem, leírtam Szarvas gyomflóráját. Új, eddig itt ismeretlen növényfajokat, a Békakontyot (*Listera ovata*) és a Kígyónyelvet (*Ophioglossum vulgatum*) leltem fel itt és írtam le a Botanikai Közleményekben (1979). Hogy ezek hogyan kerültek ide, máig nem tisztázott.*”

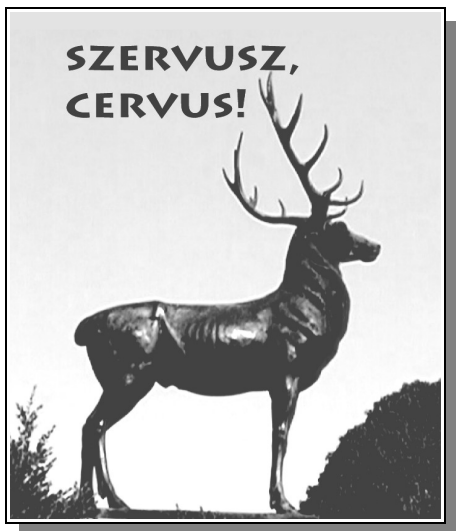
Az írást dr. Pilishegyi József nyugalmazott tanár lektorálta. A füzet a SZIE Gazdasági, Agrár- és Egészségtudományi Kara szarvasi Tessedik Campusa és a szarvasi székhelyű Tessedik Öreggazdász Egyesület kiadásában jelent meg. A nyomtatást a Digitális Kalamáris végezte.

Dr. Szitó János

Keserű Zsuzsa- Tatai László

Szervusz, Cervus!

Digitális kalamáris. Szarvas, 2011. 127 oldal.

Kicsi a bors, de erős! Kezdhethetném ezzel a közismert közmondással a mini könyvecske méltatását, mivel illik rá ez a mondat. A könyv éppen akkora, mint amilyen a képen látható borító.

A Digitális Kalamáris Kiadó Keserű Zsuzsa és Tatai László szerkesztésében, Dr. Kutas Ferenc lektorálásával egy iciri-piciri könyvecskét adott ki Szarvas város nevezetességeiről, turisztikai látványosságairól.

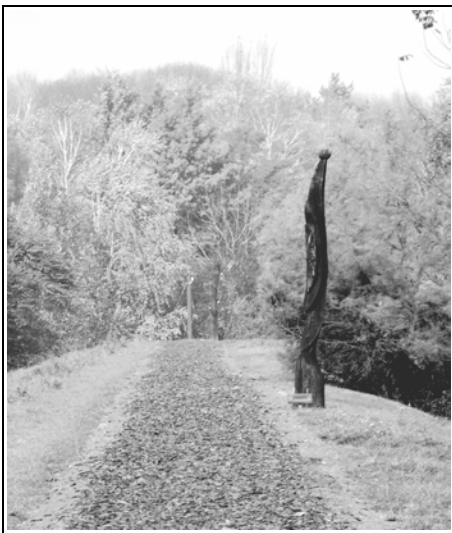
A mini-könyv színes borítóján Szarvas város szimbóluma, a Szarvas-szobor, a hátsó borítóján pedig a *Történelmi emlékut* egyik gyönyörű színes, őszi panorámás szakasza látható. Ötletes a könyv címe: *Szervusz, cervus*, ami a 'Cervus' – vagyis a gímszarvas latin nevéből eredeztethető szójáték. Ütős cím! Jól hangzik!

A 6x7 centiméteres mini könyvecske – szinte hihetetlen – 80 fotót tartalmaz, olyan fotókat, melyek bemutatják a város nevezetességeit, látnivalóit. A turista, kézbe véve a könyvet, az alapján végigjárhatja, megkeresheti, megnézheti az adott helyet. A kép környékén a szöveg pedig megismerteti az olvasóval a város rövid történetét, fontosabb emlékeit, legszebb szépségeit. Még ha röviden is, de majdnem mindent elmond a városról és a környékéről, legalább is, amit érdemes elmondani. Nyugodtan mondhatjuk: a képek látványossá, a szöveg informatív, informálódó és olvasmányossá teszik a „kötetet”.

Nekem különösen tetszetősek a páros fotók, van belőlük vagy hat pár, melyek párhuzamosan, nyáron és télen is bemutatják ugyanazt a nevezetes helyet, látványt, épületet.

A mini-könyvecskékkel mindég az a bajom, hogy nehéz kezelni, lapjait forgatni. Nos, ez a könyvecske kemény borítókat kapott, így még a mereve-

dő ujjaimmal is jó megfogni, könnyű forgatni, lapozni. Persze nekem szem-
üveg kell a szöveg olvasásához, de hát ez már az én keresztem.

A könyv érdemeit növeli, hogy szinte naprakész: bemutatja az új gyalogos hidat és a Vizisínházat is, valamint a legújabb üdülő- és pihenőhelyeket, fogadókat, hoteleket, moteleket, tanyasi vendéglátó-helyeket. Mértékkel, de szól a szövege a város történelméről, épületeinek, nevezetes helyeinek történetéről, a szobrok és freskók, faliképek alkotóiról is. Többször ajánl alternatív sétautat az olvasónak, és a séta során elérhető érdekességeket, azok történetét is ismerteti.

Ismertető információi nem csak a turistáknak, de nekünk, szarvasiaknak is hasznos lehet olykor. Pontosítani tudjuk belőle a néha-néha kifakuló emlékeze-tünket, vagy éppen pontatlan ismereteinket.

Meleg szívvel ajánlható mindenkinek. Apró ajándék, sok-sok információval Szarvas város látnivalóiról. Hasznos társ lesz a szarvasi séták során.

Dr. Reszkető Péter

Szarvason történt 2011-ben

Január

01. Erdélyi István, a Gallicoop vezérigazgatója átvette a Szarvas Város Gazdaság-fejlesztéséért díjat.
05. Egykori élsportolókat és sportvezetőket jutalmazott a Képviselő-testület.
06. A Szarvas és Vidékében kéthetenként megjelenik a Szivárvány, a Városvédők rovata.
12. Megemlékezés a II. Magyar Hadsereg doni katasztrófájáról az Ótemetőben.
15. „Hagyományaink nyomában” kézimunka-kiállítás a Múzeumban.
20. Testületi ülés. Főbb témái: az Önkormányzat rendelete a 2011. évi költségvetésről, a 2011. évi gazdálkodásról; módosítások: a szociális igazgatásról, a gyermekvédelmi ellátásokról; az Önkormányzat Ifjúsági és Sportbizottság tájékoztatása a sportcélú keret felhasználásáról; teljesítménykövetelmények a köztisztviselők, a tűzoltóság alkalmazásában állók részére; Nemzeti Közfoglalkoztatási Program bevezetése; Közbeszerzési Terv elfogadása; Önkormányzati lakások felújítási és karbantartási terve; bejelentések, zárt ülés.
 - Beszélgetés Bódis Kriszta író-rendezővel. Beszélgetőtárs: Dr. Szilvássy Orsolya.
21. Ünnepség a Magyar Kultúra Napján; köszöntőt mondott Babák Mihály polgármester.
 - Ruzicskay György Toldi rajzsorozatának kiállítása Nagyszalontán.
 - A SZIE Pedagógiai Kar kiegészítő képzést szervezett, meghívott előadó: Fazekasné Fenyvesi Margit dr., az ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Karának oktatója.
22. Psalmus Hungaricus, azaz Magyar zsoltár címen tartotta műsorát a Cervinus Teátrum a Kultúra Napja tiszteletére a Múzeumban.
 - Ajándécsomagokkal látogattak a szarvasiak a nagyszalontai gyermekotthonba.
24. A Vöröskereszt kampányt indított a véradás népszerűsítésére.
 - „Munkahelyi egészségfejlesztés” önkormányzati európai uniós sportrendezvény.
27. Filharmónia Hangverseny a Múzeumban.
28. Nagy Noémi és Uhljár Viktor úszók lettek 2010 legjobb sportolói.
29. A diák-sakk diákolimpia megyei döntőn továbbjutottak a szarvasiak.
 - Szabó László: Felhők című kiállítása a Múzeumban.
 - Nemezelő délután a Napra-Forgó Alkotóházban.
 - A Tündérvár Játsszóház kiállítása Tündérvilág címmel nyílt meg a Múzeumban.
 - Megkezdődött a Polgármesteri Hivatal akadálymentesítése.

Február

01. Megszüntették az árvízvédelmi készültséget a Körösön és a Berettyón.
03. „Versenyképes együttműködés”, partnerségi konferencia a SZIE Víz- és Környezetgazdálkodási Karon.
04. Lahola: Napfoltok; a Cervinus Teátrum ösbemutatója a Művelődési Házban.
08. Új térfigyelő beruházás átadása a közbiztonság fokozása érdekében.
 - Új vezetőséget választott a Máltai Szeretetszolgálat helyi csoportja.
09. Kazinczy „Szép Magyar Beszéd” verseny területi döntője a Városi Könyvtárban.
10. Teljes támogatást ad az Önkormányzat a méhnyakrák elleni oltás finanszírozására.
 - Sikeresen szerepeltek a vajdások a német nyelvi olvasási versenyen.
 - Bernard Slade: Jövőre veled ugyanitt; Bánfalvy Ági Színház a Műv. Házban.
12. „Farsangi táncház” - néptáncosok családi hétvégéje.
 - Székely Mihály Szakképzésért Alapítvány bálja az Árpád Szállóban.
13. Benka Gyula Evangélikus Általános Iskola farsangja a Művelődési Házban.
14. Évértékelő állománygyűlés a Rendőrkapitányságon.

17. A Szlovák Általános Iskola farsangja.
- A kákai és az érparti lakók fedett buszvárót kaptak.
18. Farsang a Gyakorló Iskolában.
- Megalakult a Cigány Kisebbségi Önkormányzat. Elnöke: Varga József.
19. „Szülőföldünk Békés megye” Amatőr Művészeti Fesztivál a Művelődési Házban.
- XIII. Szarvasi Körös Íjászverseny a Petőfi utcai sportsarnokban.
- Diákolimpia rendezését a Blue Gym Aerobik Klub és DSE kapta.
- Az Aerobik Területi Diákolimpia I. fordulója az Alkotmány utcai sportsarnokban.
- A Városszépítők pályázata nyert, parkosítva lesz a Martinovics utcai terület.
- Frankó Fanni és Pekár Edina a sakk diákolimpia országos döntőjébe jutottak.
23. A „Liliomkert” időssek klubjának farsangi mulatsága.
24. Közmeghallgatás: SZV Környezetvédelmi programja és 2011. év költségvetése.
- Van-e szebb jövő? Színház Kft. a Művelődési Központban.
- Testületi ülés. Főbb témái: díjak átadása a város legjobb női és férfi sportolói részére; a 2010. évi költségvetési rendelet módosítása; az Önkormányzat szervezeti és működési szabályzatának tervezete; egyes anyakönyvi események engedélyezésének szabályairól; az Ifjúságpolitikai Kon koncepciójának felülvizsgálata; határon túli testvériskolák bemutatása; 2011-2014. vonatkozó Gazdasági Programja.
- SZV Önkormányzata 3. alkalommal nyerte el a Kerékpárosbarát Település címet.
- Kerékpárosbarát Munkahelyként a Szakorvosi Szolgáltató Kft., a Gyermekelelmezési Nonprofit Kft., és a Gallicoop Zrt. díjazott lett.
- Turul-szobrok a Kárpát-medencében; kiállítás a Múzeumban.
25. Író-olvasó-találkozó Kiss Ottóval. Beszélgetőtárs: Dr. Szilvássy Orsolya.
- Projektzáró útátadó esemény az északi városrészen.
26. SZV Barátainak Köre és a Szarvasért Alapítvány farsangi bálja az Árpád Szállóban.
27. A II. Élésker Kupa; megnyitotta Babák Mihály polgármester.
28. Megalakult a Turisztikai és Kulturális Egyesület.

Március

01. Liszt Ferenc bicentenáriumára Filharmónia koncert a Múzeumban.
02. Perzsa Filmmapok a a Művelődési Házban, megnyitotta Babák Mihály polgármester.
03. Lakossági fórum „...vízrendezés csapadékvíz elvezetés IV-V-VI. ütem”.
- A Vajda Péter Gimnázium nyolc-évfolyamos farsangi ünnepe.
- „Szarvas képes története”; fotókiállítás a Múzeumban.
- „A katicabogár elveszett pöttyei” - Paulovkin Boglárka illusztrátor és meseíró interaktív foglalkozása az óvodásokkal.
05. Bóbita Alapítványi Bál az Árpád Szállóban.
- 05-06. Nemzetközi megmérettetésen a szarvasi úszók Nagyváradon.
- 08-09. Nyílt napok a Szlovák Iskolában.
09. „Közlekedésszabadság gyermekszemmel” gyermekrajz kiállítás a Művelődési Házban.
- A Zeneiskola elsőseinek avatása a Művelődési Központban.
10. Rendkívüli testületi ülés.
- A fahíd próbaterhelése jól sikerült.
- Gyerekszínház: Hamupipőke a Művelődési Központban.
12. Vendéglátósok Bálja az Árpád Szállóban.
- Az aerobik diákolimpia területi fordulója: a szarvasi egység az országos fináléban.
- A XX. Országos Evangélikus Hittanverseny megyei fordulója.
15. Városi megemlékezés, beszédet mondott Babák Mihály polgármester.
- Helytörténeti vetélkedő.
- Március 15 Kupa, amatőr röplabda megyei forduló a Petőfi utcai sportsarnokban.
17. Dr. Lenkei Gábor „Egészségünk titkai” c. előadása a Művelődési Házban.

- Sajtótájékoztató turisztikai beruházásokról: Gyalogos fahíd, Arborétumi sétány, a Történelmi emlékút, és az Erzsébet-ligeti utak felújításáról.
- Lakossági fórum a sikeres pályázatról, a Vasút és Hunyadi úti útfelújításokról.
- 18. Nemzetközi Angol Nyelvi Olvasóverseny döntőjén szerepeltek a Benkás és a Szlovák Iskola diákjai.
- 19. Nagy Noémi triplázott, a SZUSE az V. helyen végzett a gyulai úszóversenyen.
- A Tessedik Öreggazdász Egyesület évváró Közgyűlése a SZIE dísztermében.
- 22. Véber István meteorológus előadása a szélsőséges időjárásról a Körösvölgyi Látogatóközpontban.
- Leopold Lahota: Napfoltok; színházi előadás a Művelődési Központban.
- 24. Testületi ülés. Témái: az Önkormányzat 2011. évi költségvetési rendelet módosításáról; beszámoló a Körös-szögi Kistérség Többcélú Társulás 2010. évi tevékenységéről; az önkormányzati lakások állapotáról, pénzügyi elszámolásáról és a tett intézkedésekről; a Gyógy-Termál Kft. 2010. évi mérlegének, valamint a 2011. évi üzleti és Pénzügyi Tervének elfogadása.
- Dr. Marjai Gyula átvette a Szarvas Város Kultúrájáért kitüntetését.
- 25. Az Önkormányzat támogatást nyert a Székely Mihály téri játszótér fejlesztésre.
- A Víz Világnapja: meteorológiai állomás bemutatása az Arborétumban.
- „Víz, víz, víz...” Dr. Vissy Károly meteorológus előadása az Arborétumban.
- Csapadékmérés, az öntözőrendszer bemutatása az Arborétumban.
- A termálvizek hasznosítási technológia projektnyitó rendezvénye a HAKI-ban.
- 26. A Babilon TSE táncosai kvalifikációt nyertek a világbajnokságra.
- Az Aerobik Magyar Kupaversenyen három szarvasi klub sportolói mutatkoztak be.
- Aranyjelvényes lett Gyekiczki Adél, a Ritmus Sportaerobik Klub sportolója.
- Az V. Föld Órája akcióhoz csatlakozott a város.
- Gulyás Mercédesz hatodszor lett a „Magyar Köztársaság jó tanuló – jó sportolója”.
- Frankó Fanni aranyérmes lett a Csabagyöngye sakkversenyen.
- 28. A Kákafoki Horgászegyesület horgászborzéje az Önkormányzati üdülőben.
- Játékos tudomány, a fizika csodái a Művelődési Ház Pinceklubjában.
- A Szlovák nyelv hete a Szlovák Iskolában.
- 30. Családsegítő és Gyermejkölési Szolgálat tanácskozása.
- Ivan Holub: Agyal, avagy az igazság? - színház a Művelődési Központban.
- 31. Petőfi: A helység kalapácsa a Művelődési Központban.
- Teremlabdarúgó-torna „Tavaszi Kupa” a Petőfi utcai csarnokban.
- Diákcsoportok születik, tehetségkutató versenysorozat a SZIE Pedagógiai Karán.

Április

- 01. „A természet akcióban” az Év Természetfotósa Máté Bence fotókiállítása a Látogatóközpontban.
- „Tavaszi zsongás” - a Székely Szakképző műsora a Művelődési Központban.
- Két magyar karate bajnoki címet hozott a Szarvasi Harcművész Egyesület.
- Az „Őszi Napfény” Idősek Otthonának lakóit zenés műsorral köszöntötték.
- Tavaszköszöntő Diákgálát tartottak a vajdások.
- 03. „Buckó és az elveszett kincs” mesemusical – Benka Gyula Evangélikus Iskola.
- 08. Vaszary Gábor: Bubus, avagy Ki a hunyó? – Fogi Színház a Művelődési Házban.
- 08-10. Elsők lettek a vajdás röplabdások a X. Amatőr Diákolimpián.
- 09. Nyerges Veronika arany-, Lipták Virág ezüstérmes a megyei óvodások sakkversenyén.
- „Ébred a liget” – botanikai túra az Anna-ligetben.
- A Diákolímia úszóversenyének első aranyérme Nagy Mártáé lett.
- Az Aerobik Diákolimpián két szarvasi egység is aranyérmet nyert.

11. Költészet napi beszélgetés Bajtai András és Kántor Zsolt költőkkel. Beszélgetőtárs : Dr. Kutas Ferenc.
- A szlovákok az első 10 között végeztek a békéscsabai magyar helyesíró versenyen.
12. Lakossági fórum Maczó, Szappanos, Újtemető belvízrendezéséről.
- Részvételi rekord 527 indulóval a diákolimpiai ötpólya futásán.
13. Négy köbméternyi szemetet gyűjtöttek a benkások az Erzsébet-ligetben.
14. „Ezeregyéjszaka csodái” – gyermekszínházi előadás a Művelődési Központban.
15. Kortárs versfelolvasó est a Költészet Napja alkalmából a Múzeumban.
- „Tájékoztató séta” a Martinovics úti parkosításról a lakosság és a Városvédők között.
- 15-16. Tanulmányi verseny a Chován Kálmán Művészeti Alapiskolában.
16. Benka Gála az Ótemplomban.
17. Passió 2011, nagyhét az Ótemplomban.
- Családi rendezvény „Hamvazószerdától – fehérvasárnapig” a Múzeumban.
- 18-19. A Fő Téri és a Szlovák Iskola diákjai 2 hektárnyi területet tisztítottak meg a szeméttől.
- 18-20. A XXX. Jubileumi OTDK a SZIE Pedagógiai Karán.
19. Filharmónia koncert a Múzeumban.
20. Civil Fejlesztő Központ létesült.
- Az Országos Kézműves Verseny alkotásainak kiállítása.
21. Testületi ülés. Főbb témái: tervezet a költségvetési rendelet végrehajtásáról; éves összefoglaló jelentés a 2010-ben végzett ellenőrzésekről; beszámoló: a Művelődési Központ-, a Kistérségi Társulás Szociális és Gyermekegészségügyi Intézmény-, a Humán Szolgáltató Központ-, a Gyógy-Termál- és a KOMÉP Kft. évi gazdálkodásáról. Az Önkormányzat ülnököket választott a Bíróságra.
22. A Föld Napján avatták fel az Arborétum új kapuját.
- 23-25. Húsvét az Arborétumban nyuszikkal és barikkal.
- 27-28. „Doktorandusz”-konferencia a SZIE Pedagógiai Karán.
28. „Homokozó” – előadás a Művelődési Központban.
- A KOMÉP tavaszi területgondozásáról adott tájékoztatót a helyi tévében Sonkoly Mátyás kertészeti ágazatvezető.
29. „Békés megye természeti értékei”, vetélkedő a Körös-M. Nemzeti Park rendezésében.
30. „A méhek napja” – méhészeti bemutató és előadás a Látogatóközpontban.
- Fülemlék éjszakája, éjfélű túra az Anna-ligetben.
- Aranyérmes hozott a Blue Gym Aerobik Egyesület senior step csoportja.
- Ballagás a város középiskolaiban.

Május

01. Majális.
- Emlékverseny a kajakosoknak: az első tavaszi erőpróba.
02. Szenvedélybetegek hete a Középfalmi Evangélikus Misszió szervezésében.
03. A. Lindgren: Harisnyás Pippi – zenés mesejáték a Művelődési Házban.
05. A Körös-szögi Civil Fórum Egyesület közgyűlése.
- Rendkívüli testületi ülés.
06. A sportpálya-felújítás záró rendezvénye.
- A Mozgáskorlátozottak Egyesületének közgyűlése.
- Ballagási bál a SZIE Pedagógiai Karán.
- 06-07. „Együtt a színpadon” – Szlovák Színháztárs Találkozó a Művelődési Központban.
07. Erdélyi Attila kiállítás a Múzeumban, megnyitotta Babák Mihály polgármester.
- A Röplabda Fakupa záró rendezvénye.
11. Samu Tamás Gergő (JOBBIK) lemondott országgyűlési képviselői mandátumáról.
- Dumaszház a Művelődési Központban.
- 13-14. A Katasztrófavédelmi Ifjúsági Verseny Országos döntője.
14. A Szlovák Iskoláért és Óvodáért Alapítvány műsoros rendezvénye.

- „Süss fel nap” művészeti fesztivál a tehetséges általános iskolai diákoknak.
- A Szarvasi Öregdiákok Baráti Köre közgyűlése.
- 15. Bővítik a „Civilek a Kultúrerületért” Középhalmi Egyesület tevékenységét.
- A Bölcsőde a felújítási munkák miatt átköltözött a Dózsa úti óvodába.
- 16. Az Ótemplomi Szeretetszolgálat új szolgálatot lát el: fogatékosok nappali klubja.
- 18. A Munkaügyi Központ megyei állás- és képzési börzst rendezett.
- A Koreai Köztársaság nagykövétét fogadta Babák Mihály polgármester.
- Az épülő Vízisínház és Szakorvosi rendelőt látogatta meg a Képviselő-testület.
- 19. Testületi ülés. Főbb témái: önkormányzati rendelet a szociális ellátásról és térítési díjakról; beszámoló: az Önkormányzat 2011. évi negyedéves gazdálkodásáról, a 2010. évi munkáról: a Rendőrkapitányság, a Polgárőr Egyesület, a Körös Volán Zrt., a Körös-szögi Nonprofit Kft. a Turinform, a Gyermekélelmezési Nonprofit Kft., a Hagyományörző Közalapítvány, a Gyermekjóléti és gyermekvédelmi tevékenységek, valamint a belvíz-csapadékvíz elvezető rendszer működtetése.
- 20. Dr. Balogh László professzor előadása a régiós tehetséggondozó konferencián.
- A labdarúgó diákolimpia körzeti selejtezőn a benkások első, a vajdasok harmadikok.
- 21. Dr. Hanzó Lajos emléktábla-avató a SZIE Pedagógiai Kar főépületénél.
- „Te Szedd” – nyolc helyszínen szerveztek szemétygyűjtési akciót az önkéntesek.
- 22. Ótemplomi Majális, a Szeretetszolgálat ünnepe.
- Ótemplomi Evangélikus Egyházközség Ünnepi Közgyűlése. Épületszentelés, a Szociális Alapszolgáltató Központ megtekintése.
- Olimpiai Ötpróba kerékpártúrája.
- Delegáció utazott Szentegyházára a városnap programokra.
- 23. A Művészeti Alapiskola tanévzáró hangversenye.
- 24. A SZIE Gyakorló Iskolájának rendezvénye: Művészetek délutánja a Műv. Házban.
- 25. Találkozás Hámori Gabriella színművésznővel. Beszélgetőtárs: Dr. Szilvássy Orsolya.
- A Térés Civil Fejlesztési Központ pályázatot nyert épületének átalakítására.
- 26. „Tavaszi zsongás” – tehetségnap a Művelődési Központban.
- Gyermeknap a könyvtárban. „Szennyes az Óperencia” – gyermek musical a Benka Gyula Evangélikus Iskola előadásában.
- 27. Kántor Zsoltnak, a Szépirok Társasága tagjának felolvasó estje a Múzeumban.
- Sajtótájékoztató a VPI Könyvtárban a három év eredményéről.
- 28. Játsszótéravató a Városi Gyermeknap alkalmából. Színpad programok a felavatott Székely Mihály téren; Gyermeknap a Gyógyfürdőben.

Június

- 01. Az Ótemplom harangjátékot kapott Gémes László adományozótól.
- Az Ünnepi Könyvhét nyitórendezvénye: Egressy Zoltán „Szaggatott vonal” című könyvének bemutatója. Beszélgetőtárs: Dr. Kutas Ferenc.
- 03. Megjelent Lengyel Béla „Európa forgószélében” című memoárkötete az Ünnepi Könyvhétre. Bemutatta: Dr. Molitorisz Pál és Takács Miklós.
- A Vízisínház első rendezvénye: a Csík Zenekar koncertje.
- 03-05. Gyermek Néptáncosok XII. Országos Szólótánc Fesztiválja a Művelődési Házban.
- Delegáció utazott a testvérvárosba a Baróti Napokra.
- 04. Trianoni megemlékezés.
- Sárgulási felvonulás; Ballagási bál az Árpád Szállóban.
- Kárpát-medencei Halászléfőző Magyar Bajnokság.
- Megnyílt a Szarvasi Kézműves Tanya. Megnyitotta: Babák Mihály polgármester.
- „Énképek” – Ádám Szilvia kiállítása a Múzeumban.
- 04-05. Kajak-kenu diákolimpián több bajnoki és dobogós helyezést szereztek a szarvasiak.
- 05. Hartay Csaba a legtragosabb „Szép Versek” versantológia „szereplője” lett.
- „Barátság Kupa” kézilabdatorna a Petőfi úti sportcsarnokban.

08. A 90 éves Marosvölgyi Andrásné köszöntötte Babák Mihály polgármester és Bankóné Ordovics Katalin az Önkormányzat nevében.
09. Sajtótájékoztató az „Eszélyegyenlőségi programok megvalósításáról”.
- Szarvas István: „Szarvasi beszélgetések” könyvének bemutatása. Beszélgetőtársak: Babák Mihály, Kerekes Sándor és Szenes János.
10. A Baráti Kör hagyományos nyári összejövele a Plastolus üdülőben.
- 10-13. Kistérségi szakmai verseny – segédgondozók a házi segítségnyújtásban.
11. A felújított Szárazmalom ünnepélyes átadása.
- II. Pünkösdi Kézműves Bemutató a Szárazmalomban.
- Ipartörténeti bemutató a Szárazmalomban: cipésműhely, szabómúzeum.
- 11-15. A Középhalmi Misszióban bentlakásos csendes hét a szenvedélybetegeknek.
- 12-13. Pünkösdi istentiszteletek a templomokban.
13. Közös konfirmáció a két szarvasi evangélikus gyülekezetben.
14. Művészeti Alapiskola összművészeti tanévrőre.
- 14-19. Ballagások és tanévrőre az általános iskolákban.
16. Rendkívüli testületi ülés.
18. Múzeumok éjszakája a Múzeumban és a Szárazmalomban.
19. A Szarvasi Férfi Kórus fellépése az Arborétum fái között.
21. A SZIE Víz- és Környezetgazdálkodási Kar záróvizsgája.
23. Testületi ülés. Főbb témái: a 2011.évi költségvetési rendeletmódosítása; beszámoló a Történelmi Emlékű-, és a Ruzicskay György Közalapítvány 2010. évi gazdálkodásról; az Önkormányzat Képviselő-testületének 2011. II. félévi munkaterve.
24. Ezüstérmesek a HC Szarvas kézilabdázói a gyulai Barátság Kupán.
- A VPI középiskolái a Vízisínházban tartották a tanévrőre ünnepélyüket.
- Éjszakai túra „denevérekkel és baglyokkal” az Arborétumban Szent Iván éjjelén.
- 24-26. Ezüstérmesek lettek a Szarvasi FC-Focisuli 2001-es fiataljai.
25. Színházavató Gálaest a Víziszínpadon, házigazda Babák Mihály polgármester és Fekete Péter színházigazgató.
- A IV. Furugyi Napot az Öttemplomi Szeretetszolgálat rendezte.
- Repülő Baráti találkozó a Kákai Repülőtérén.
- A SZIE Víz- és Környezetgazdálkodási Kar Diplomaátadó ünnepsége.
26. A Kertbarát Kör évadzárója.
27. Straub Dezső színművész versmondásával megkezdődött a „Vers a víz fölött” műsorsorozat, a Jókai Színház művészeinek közreműködésével a Vízisínházban.
- 27-01. Kézműves tábor a Művelődési Központban.
- „Szerva” tenisztábor a SZIE Gyakorló Iskolájában.
- Művészetek Nyári Tábora a Ruzicskay Alkotóházban.
30. A Bazsó Kitti-Pecsenye Rita duó diadala a Dél-alföldi nemzetközi strandrőplabda-bajnokságon.
- Köztisztviselők Napja.

Július

01. Gimnáziumi tanévrőre és nevelőtestületi értekezlet.
02. Fazekas Mihály – Zalán Tibor: Lúdas Matyi, zenés-táncos mesejáték a Víziszínpadon.
- Horgász és Halas Gasztronómiai Nap a HAKI-ban.
03. A Babilon Táncsoport Egyesület évrőre gálája a Művelődési Házban.
04. A kínai testőrváros, Wuxi vezetőinek látogatása városunkban.
- 04-08. „Játsszunk angolt” – angoltábor a SZIE Gyakorló Intézményében.
08. Záró konferencia – „Helyi partnerség fejlesztése” – a HELP partnerek részére.
- 08-09. A XIV. Aratónap és Kárpát-medencei Nemzetiségek Találkozója Ezüstszőlőben.
- Emlékoszlop avatás Nyíregyháza-Szarvas találkozója emlékére. Avatóbeszédet Babák Mihály polgármester mondott.

- „Tirpákok szarvasi gyökerekkel” ünnepi műsor.
- 09. Hagymányos Aratóverseny. Tájgasztrónómiai főzőverseny.
- Ünnepi köszöntések. Ökumenikus kenyéráldás.
- Határon innen és túl vendégek színpadi bemutatkozása. Aratóbál.
- Neil Simon - Marvin Hamlisch: Kapj el! Kamaramusical a Víziszínpadon.
- 10. Horváth Orsolya VII. helyezett a testépítő világbajnokságon, Luxemburgban.
- Frankó Fanni 12., Pekár Edina 13. helyezett a sakk diákolimpián.
- 11-15. Környezetismereti tábor a SZIE Gyakorló Intézetében.
- Nyári Művészeti Ifjúsági tábor a Művelődési Központban.
- 14. Bencsik János energiaügyi államtitkár látogatása a Körös-Maros Nemzeti Parkban és a próbaüzeménél járó biogáz erőműben.
- 15. A szarvasi kajakosok itthon tartották a Körös Kupát.
- Lézer-show ExperiDance: Ezeregyév; Táncjáték a Vízisízházban.
- Testületi ülés. Főbb témái: együttműködés a Körös-menti Turisztikai Egyesülettel; a belvízvédelmi rendszer fejlesztése; a Szentesi úti kerékpárút pályázata; Maczó-zug, Szappanos és az Újtemető belvízelvezetése; pályázat a holtág rendezésére.
- 16. Várnagy Mihály és Cettner Vera közreműködésével hangverseny a Múzeumban.
- 16-17. Körös-kupa, Sándor Tamás Kajak-kenu Emlékverseny – a szarvasiak nyerték.
- 17. A Futball Club évadzáró közgyűlése.
- 18. Napközi tábori vetélkedő a Könyvtárban.
- 20. Átdadták a felújított, dr. Lohr Gyula nevét viselő Kistérségi Szakrendelőt.
- 22-23. Szarvas Város Napja.
- Emlékezés és koszorúzás a Letelepdedési Emlékkönnél. Köszöntő magyar és szlovák nyelven: Babák Mihály polgármester és Mótyán Tibor szlovák önkormányzati elnök.
- Hálaadó istentisztelet az Evangélikus Ótemplomban.
- Sára Péter „Sosem adom fel” – fotókiállítás megnyitója a Ruzicskay Alkotóházban.
- „Kötészeti látásmódban” – Virágkötészeti kiállítás a Múzeumban.
- Ünnepi testületi ülés – díjak átadása a Város Napja alkalmából.
- Utcabál Hevesi Imrével és barátaival a Múzeum előtt.
- A „LÓ napja” – szarvasi alkotások tárlata a Múzeumban.
- Lovas Napok az Erzsébet-ligetben és a Sportpályán.
- XIV. Amatőr Fogathajtó verseny a Lovas Klub szervezésében.
- Úszóverseny a Kákafoki-holtág 16 kilométeres szakaszán.
- A Cervinus Teatrum ősbemutatója: TESSEDIK – zenés játék a Vízisízházban.
- 28. A ravatalozó Alapköltétele az Ótemetőben.
- A felújított Aprók Kertje nevű bölcsőde ünnepélyes átadása.
- 29. Az Anyatej Világnap alkalmából rendezvény a Bölcsődében.
- 30. Fúvós koncert és harsona parádé a Vízisízházban.
- IX. Kistérségi Civil Napok és Civil Találkozó.

Augusztus

- 01-05. Természetismereti tábor a Művelődési Központban.
- 05. Rendkívüli testületi ülés.
- Rovarász túra az Anna-ligetben.
- Játékos vidám délután a Bölcsődében.
- 06. Hagymányörző Szlovák Nap Örménykúton.
- Kenumaráton.
- 08-12. Művészetek nyári tábora a Ruzicskay Alkotóházban.
- Kálmán Imre: Csárdáskirálynő a Víziszínpadon.
- 11. A Szent Klára plébániatemplom felszentelésének 200 éves évfordulója. A kor megismerése céljából indítottak Konferencia sorozatot, „1812 és kora” címmel.
- 13. „Tanyanap” a Civilek a Kültérületért Középhalmi Egyesülettel Középhalmon.

14. Disputatábor Szarvason.
18. Ünnepi Bárka-esttel zárult a „Vers a víz fölött” programsorozat.
- Testületi ülés. Főbb témái: önkormányzati rendelet a térítési díjakról; a motorcsónak-közlekedés szabályainak módosítása; beszámoló: a 2011. év I. féléves gazdálkodásáról, a Gyógy-Termál Kft., a Vajda Péter Intézmény, a Művészetoktatási-, a Szociális és Gyermekjóléti Intézmény felújításáról, valamint a városi állattenyésztő és legelőkísérleti telep első féléves gazdálkodásáról.
19. A Kamarazenekar ünnepi koncertje a Lengyel-palota udvarán.
- Szent István napi rockopera- és musicalgála sztárokkal a Vízisínházban.
20. Kenyéráldás az Evangélikus Ótemplomban. Ökumenikus istentisztelet.
- Ünnepi műsor; ünnepi beszédet mondott Babák Mihály polgármester.
- Strandöplabda Vándor Kupaverseny 2011. a Kacsató melletti pályán.
- Szent István Napi Távúszóverseny. Fáklyás csónakázás a Holt-Körösön. Tűzijáték.
24. Az orosházi kerékpárút műszaki átvétele.
- „Vers a víz fölött” programsorozat sikere – „ráadás est” a Vízisínházban.
- 25-26. Tűzzsuglór Show és Cirkuszi Show a Vízisínházban.
26. Az orosházi kerékpárút ünnepélyes átadása.
- 27.- A VII. Meghívásos Szarvasi Pónifogathajtó-verseny a Vásártéren.
- Kézimunka-kiállítás a Múzeumban.
- 28-30. Tanévnyitó ünnepélyek az általános iskolákban.
31. A Középiskolások közös tanévnyitó ünnepsége a Tessedik előadással a Vízisínpadon.
- Digitális táblák a közoktatásban.

Szeptember

01. Rendkívüli testületi ülés.
03. D. Vacs Mária és Pissné Hégyes Szilvia kiállítása a Múzeumban.
- A SZIE Pedagógiai Kar tanévnyitója az Ótemplomban. Arany, vas és gyémánt okleveleket adtak át.
- A nyári alkotótábor anyagának kiállítása a Ruzicskay Alkotóházban.
05. A Mótói Naplemente Idősek Klubjának felújítási ünnepsége.
09. Nagycsaládosok kerti partija az Önkormányzati üdőülőben.
- 09-11. II. Szakmai Napok a Vajda Péter Intézményben.
- 09-11. A XIV. Szilvanap ünnepélyes megnyitása. Programok:
- Virágos Szarvasért és sportdíjak átadása a Szent István parkban.
- Magna Cum Laude koncert a Vízisínházban.
- Nagybográcsos gasztronómiai bemutató.
- Kincsesbánya konferencia a SZIE Víz- és Környezetgazdálkodási Karán.
- Állampolgári eskü az Ótemplomban.
- Látványkonyha az Ótemplom mellett.
- A Szilvanap zárása a Vajda Péter utcán.
13. Ünnepélyesen áadták és üzembe helyezték a Biogáz üzem.
15. Kistérségi zárókonferencia (TÁMOP) az önkormányzati ifjúsági üdőülőben.
- Az Arborétum Turisztikai Egyesület vezetőségi ülése.
- Kassai Állami Filharmonikus Zenekar hangversenye a Vízisínházban.
16. BAREX Kft. geotermikus gerinccsöveték hálózat bővítési projekt zárórendezvénye.
- „Iskolai tehetségondozó” projekt zárása a Benka Gy. Ev. Általános Iskolában.
- „Mobilitás Hetek” keretében kerékpártúra részvételi rekorddal.
17. „1812 és kora” konferenciasorozat megnyitója a Múzeumban. Előadó: Roszik Zoltán a Tessedik Sámuel Múzeum igazgatója.
18. Nyárbúcsúztató és Őszköszöntő az Újtemplomban.
22. Testületi ülés. Főbb témái: a 2011. évi költségvetés módosítása; egyes természeti területek és értékek (kunhalmok) védetté nyilvánításáról szóló rendelet hatályon kívül

- helyezése – tervezet; beszámoló: a SZVID hetilap működéséről, a KOMÉP Kft. út-hid-járda üzemeltetéséről, fenntartásáról.
23. A Békés megyei Prima Díj ünnepélyes díjátadó gálaestje a Vízisínházban.
 - Ebédosztás bajor vendégekkel az Ótemplom előtt.
 - Ismét megrendezték a „Kutatók éjszakáját” a HAKI-ban.
 - „Éjszakai barangolás a fák csendjében” – kutatók éjszakája az Arborétumban.
 - 23-24. Küldöttség utazott Szilágysomlyóra a XIX. Báthory Napokra.
 - A Báthory Kupa sakkversenyen Medvegy Dalma és Pekár Edina kategóriagyőztes.
 24. Bajor-magyar Evangélikus Szociális Konferencia.
 - A 90 éves Maczalák Mihálynét Tusjak Mihályné és Lázár Zsolt köszöntötte az Önkormányzat nevében.
 - 24-25. „Táncforgatag 2011” – fesztivál a Művelődési Központban.
 29. Nyugdíjas Köztisztviselők köszöntése az önkormányzati üdülőben.
 - Körös-szögi Civil Fórum Egyesület közgyűlése.
 - „Jancsovics István szarvasi lelkész a szlovák és a magyar történelem keresztútján” – Demmel József történész előadása, házigazda: Mótyán Tibor.
 30. A Zene Világnapján”, Pless Attila zongoraművész koncertje a Múzeumban.

Október

01. A „Rokkantak Világnapja” – a Mozgáskorlátozott Egyesület rendezvénye.
 - Dernovics László lakossági rendezvénye Siratóban.
 - Terhes Árpád természetfotós kiállítása a Múzeumban.
02. Őszi kamarakonzert az Arborétumban.
- 03-08. Országos Könyvtári Napok rendezvényei a Könyvtárban.
05. Rákász Gergely orgona koncertje az Ótemplomban.
06. Október 6-i megemlékezés az Ótemplomban.
 - Mécsesgyújtás, koszorúzás a Templomkertben.
- 06-08. Magyar Tüdőgyógyász konferencia. Dr. Jedlinszki Mária, a Szarvasi Tüdőgyógyász Kft. elnöke köszöntötte a vendégeket a Művelődési Házban.
08. Röplabda: a MIX - Kupa eredményhirdetése az Árpád Szállóban.
 - Süveges Gergő, az MTV munkatársa irodalmi előadása a Múzeumban.
11. Író-olvasó találkozó Grecsó Krisztiánnal. Beszélgetőtárs: Dr. Kutas Ferenc.
- 11-13. A Mótyói, a Dózsa úti és az Ezüstszőlői Idősek Klubja projektátadó ünnepsége.
13. A Nagycsaládok a Szegénység elleni küzdelem világnapján - figyelemfelhívó akció.
 - A törökországi Bursában jártak a szlovák diákok.
14. Komplex akadálymentesítés a Földhivatalban.
15. Töltött káposzta főző és kolbászkészítő verseny, városi rendezvény.
 - Szezonnyitó Szüreti Bál a Gimnáziumban.
18. A Szarvasi Férfi Kórus és az Alapiskola Harmonika Együttese az Arborétumban.
- 19-20. Kínai vendégek fogadása (Wuxi) a Liget Hotelben. Üzemlátogatásuk a HAKI-ban.
20. A Liget Hotel turisztikai beruházásának szemléje.
 - Övikonzert a gyakorló óvodában.
 - Testületi ülés. Főbb témái: hulladékgazdálkodás; a Vajda Péter Intézmény programjai; a bérlakások helyzete; a volt Petőfi-iskola felújítása; a szennyvíztisztító beruházása; az új hid és sétány elnevezése.
22. Az III. Aerobik Open és a Magyar Kupa döntőn aranyérmes a Blue Gym felnőtt step csapata.
 - Nagy Noémi úszóversenyző három éremmel tért haza az európai seregszemléről.
23. Megemlékezés az 1956-os emlékműnél.
 - Mécsesgyújtás a Templomkertben és a Történelmi Emlékút 1956-os emlékoszlopánál.
 - Alapítványi Bál a Vajda Péter Intézmény Általános Iskolájában.
26. Könyvtárhasználati vetélkedő az általános iskolásoknak.
29. Ravatalozó és harangláb ünnepélyes átadása.

November

01. Halottak napi Istentiszteletet tartottak az Ótemető ravatalozójában.
02. A felújított Szakrendelőben négyágyas nappali kórház működtetése kezdődött.
03. Egészségnapot rendeztek az Ápolási Intézetben.
04. Roma konferencia a SZIE Pedagógiai Karán.
- 04-05. Két 90 évest, Hipszki Jánost és Kondacs Mihályt köszöntötte születésnapjukon az Önkormányzat.
05. „Portrék” Ovszák Judit grafikáiból – kiállítás a Múzeumban.
 - Kistérségi konferencia: „Életünk értelme a gyerek”.
 - Megépítették a város déli részén a csapadékvíz-elvezető rendszert.
06. Önkéntesek segítettek a Városvédőknek a Vízis�ínház parkosításában.
08. Körüti Színház „Kell egy színház” – színházi előadás a Művelődési Központban.
10. A Tudomány Napján konferencia a családról, a SZIE Pedagógiai Karán.
 - „Kussoltat a sors” – Pálffy Margit előadástje Latinovits Zoltán emlékére.
11. „Mesterségek nyomában” – cipésműhely-kiállítás a Múzeumban.
12. Dr. Náray-Szabó Gábor: „Középpontban az értelem” – előadás a Múzeumban.
- 12-13. „Agykontroll” tanfolyam a Művelődési Házban.
16. Rendhagyó irodalomóra Nógrádi Gáborral és Nógrádi Gergellyel.
 - Városi környezetismereti vetélkedő a SZIE Gyakorló Általános Iskolában.
18. Arcképcsarnok-avató a Gimnáziumban.
 - Nyílt nap és kiállítás: a VPI középiskolai szakképzés bemutatása.
19. Városszépítő Egyesület az önkéntesekkel együtt parkosította a Martinovics utcát.
- 19-20. A XXIII. Országos Őszi Disputa-verseny a Fő Téri Általános Iskolában.
 - „Agykontroll”-tanfolyam a Művelődési Házban.
21. Katasztrófiariasztási gyakorlat.
 - Az „Egészség hete” a Szlovák Általános Iskolában.
24. A Képviselő-testület tagjainak látogatása a Vasút utcai, a Hunyadi utcai útépitésénél valamint a Start munkaprogram színhelyein.
 - Testületi ülés. Főbb témái: az Önkormányzat I-III. negyedévi gazdálkodása és költségvetési koncepciója; idegenforgalmi adó; iparűzési adó; helyi autóbusszközfeladás; szennyvíz-díjak; a Gyógyterem Kft. I-III. negyedévi beszámolója; közterület-használati díjak.
 - Gyerekszínház – Diótörő a Művelődési Központban.
25. Gólyabál a SZIE Pedagógiai Karán.
26. Tehetség és Siker Alapítvány bálja az Árpád Szállóban.
27. Advent I. vasárnapja – Istentisztelet az Ótemplomban. Adventi gyertyagyújtás.
 - Betlehemi jászol a Katolikus templomnál.
28. A Művészeti Alapiskola hangversenye.
30. Brunszvik Teréz Emlékünnepség a SZIE Pedagógiai Karán.

December

02. Ábrahám Mátyásné köszöntötték 90. születésnapján az Önkormányzat nevében.
 - Turcsányi Lajos fotókiállítása a Múzeumban.
03. Zábica – a Középhalmi Nyugdíjas Klub rendezésében.
 - A IV. Rózsakert Kupán Taskó Zoltán a VPI tanulója aranyérmet nyert.
 - „Múltidéző mozaikok Békés megye történetéből” – megjelent Erdész Ádám füzet.
 - Leköszönt Rejtő József klubelnök a Futball Club közgyűlésén.
 - Maczkóné Veronika kiállítása a SZIE-n: „Lelki melegség szalmába fonva...”.
04. Karácsonyi kézműves portékák vására a Művelődési Házban.
 - A Szarvasi Kamarazenekar adventi hangversenye a Művelődési Központban.
 - Advent II. – ünnepség a katolikus templom előtt.
 - Roma konferencia „Az óvoda és az iskola szerepe a társadalmi felzárkóztatásban” a

- SZIE Alkalmazott Bölcsészeti és Pedagógiai Karán.
05. Mikulás a Fő térre érkezett.
 - Kakaó koncert.
 06. Ünnepvárás a mótói „Naplemente” Idősek Klubjában – vendégekkel.
 - A Körös Kupát itthon tartották a pingpongosok.
 07. A Magyar Turizmus Zrt. évzáró szakmai rendezvénye.
 - Adventi műsor a SZIE Gyakorló Iskolában.
 08. „Kölyökbuli”; Papp Rita – Bodnár Attila művészek a Művelődési Házban.
 - Karácsonyváros koncert a Művelődési Központban.
 09. Szalagavató a Gimnáziumban.
 - A néptáncosok családi hétvégéje.
 10. Szalagavató a Szakképző Iskolában.
 - Dr. Kozma Gábor „Iskolaügy a felvilágosodás korában – előadás a Múzeumban.
 - Borzi Balázs bronzérmes lett a karate diákolimpián.
 - III. helyen végeztek a HC Szarvas Utánpótlás kézilabdázói a II. Mikulás Kupán.
 - A Mozgáskorlátozottak Egyesületének karácsonyi ünnepsége.
 - Karácsonyi játszótér a Nagycsaládosok Egyesülete szervezésében.
 - Luca napi családi délután a Múzeum dísztermében.
 - 10-11. Jótékonyági Karácsonyi Vásár a Művelődési Központban.
 11. Advent III. – műsor a katolikus templom előtt.
 - A Betlehemi Láng átvétele.
 14. SZARVAS vehette át az EU Mobilitás Hét „legjobb szervező” díját.
 15. Testületi ülés. Főbb témái: a 2011. évi költségvetés; rendelet módosítása az idegenforgalmi adóról, a helyi iparüzési és az építményadóról; beszámoló a helyi adókról; a Városi Állattenyésztési- és Legelőkísérleti Telep 2011. évi gazdálkodásáról. A Képviselő-testület 2012. I. félévi munkaterve. A pályázatok helyzete. Zárt ülés.
 16. TÁMOP – sajtótájékoztató.
 - Körös-szögi Kistérség Szociálpolitikai Kerekasztal ülése.
 - A Vöröskereszt Véraló Napi ünnepsége.
 16. A VII. „24 órás úszáson” 826 km-t úsztak a résztvevők a Gyógyfürdőben.
 17. Aerobik Gála – a Blue Gym évbúcsúztatója a Művelődési Központban.
 - A Harcművész Egyesület 2 arany- és 4 ezüstéremmel zárta az országos bajnokságot.
 - Az Öregdiákok Baráti Köre közgyűlése a Gimnáziumban.
 18. A SZIE Gazdasági Kar végzőseinek diplomaátadó ünnepsége.
 - Advent IV. – műsor a katolikus templom előtt.
 19. A Chován Kálmán Művészeti Iskola karácsonyi koncertje a Művelődési Központban.
 20. A Szlovák Általános Iskolája karácsonyi műsora a Művelődési Házban.
 - Szemelvények elődeink életéből – a Szarvasi Krónika könyvbemutatója a városházán.
 21. Bajcsy-Zsilinszky Endre születésének 125. évfordulóján szarvasi küldöttség Tarpán.
 - Dácia a polgárőröknek, Tusjak Tamás vette át az önkormányzati képviselőktől.
 - A Fő Téri Általános Iskola karácsonyi műsora a Művelődési Házban.
 22. A naplemekről szóló zárókonferencia a Művelődési Központban.
 23. Buszmegálló-projekt átadó ünnepsége a városban.
 29. Nagycsaládosok fogadása a Művelődési Házban.
 - „Vidám évbúcsúztató koncert”: a Szarvas Band és a Szarvasi Rezesbanda műsora.
 31. Vasút útjait – szilveszteri futással egybekötve.

Ideiglenes változások a 26. számban

A szerkesztő utószava

1988-ban jelent meg a Szarvasi Krónika első száma. Az eltelt 24 évet az állandóság jellemezte: a szerkesztők megőrizték az első szám szerkesztési elveit, formáját, szerkezetét. Az eltelt időszakot a lassú, számról számra alig érzékelhető változások jellemezték.

A rendszerváltozás utáni jelentős személyi változásokat követően állandósult a szerkesztőbizottság, közel két évtizeden át alig változott. Az utóbbi négy évben kezdődött meg a fiatalítás.

Az első szám 102 oldalon jelent meg. Ezt a keretet hamar szétfeszítette a változó és bővülő tartalom. Az új rovatok megjelenése fokozatos terjedelemnövekedéssel járt. Egy ideig a 152 oldal volt a „plafon”, majd ez 168 oldalra nőtt – a szerkesztőség szándéka szerint – ideiglenesen.

Az első szám ára 40 Ft volt. Az árak, a nyomdaköltség és a terjedelem növekedése fokozatos áremelkedéssel járt, de ez a növekedés soha nem fedezte az önköltséget sem.

A 26. számban olyan változások következtek be, amelyek egyediek, s csak hosszas töprengés után szánta el magát a szerkesztőség, mondván: ha e változásokat nem tudja állandósítani, az a továbbiakban visszalépést jelent. Mégis a változtatás mellett döntött.

A döntés alapvető oka egy, a város életében is jelentős változás: felépült és működik a Víziszínház. E tényt emelték a szerkesztők a 26. szám központi témájává. E téma köré épült fel a város teljes színház története 74 oldalon. Ez közel fele a megszokott terjedelemnek. Hogy ne legyen egysíkú az új szám, erre az alkalomra két ívvel ***növeltük a terjedelmet 184 oldalra***.

A helytörténeti kiadványok általában fekete-fehérben jelennek meg, hiszen a fotók többsége archív felvétel, melyeknél nincs értelme a színes fényképek közlésének. Most azonban a színház felépülését a szerzők remek színes fotókkal dokumentálták, melyek megérdemlik a színes megjelentetést. ***23 oldalon 51 színes fotó*** őrzi majd a színház megszületésének történetét.

A színes oldalak jelentősen megnövelték a nyomdaköltséget, ezért ***a 26. szám árát szokatlan mértékben növeltük***, hogy valamennyire csökkentjük a kiadás veszteségét.

Megismételjük a cím állítását: ezek a változások ideiglenesek, elsősorban anyagi okok miatt nem tudjuk állandósítani. 2013-ban a 27. szám ismét a régi terjedelemben, a régi formában és a régi áron jelenik meg. Kérjük a Kedves Olvasókat, ne tekintsek majd visszalépésnek.

A 26. szám munkatársai

Brlás Attila	villanyszerelő
Hanyecz Katalin dr.	az Arborétum igazgatója
Józsa Mihály	a Magyar Teátrum Kft. ügyvezetője
K. Szarka Judit	ny. középiskolai tanár
Kutas Ferenc dr.	ny. középiskolai tanár, szerkesztő
Lipcsei Imre dr.	főiskolai dékán
Molitorisz Pál dr.	ny. városi vezető ügyész
Reszkető Péter dr.	ny. főiskolai docens
Tatai László	a SZVID felelős szerkesztője
Tímár Jánosné dr.-né	ny. könyvtáros
Varsányi Gyula	ny. üzletvezető

Tipográfia

Dr. Kutas Ferenc

Technikai munkatársak

Bohák Dóra	Roszik Anita
Védőné Gráfik Erzsébet	

Fotó

Babák Zoltán	Benkő László
Bakula János	Kutas Ferenc
Béni Csaba	Tatai László

A Jókai Színház fotóarchívuma, A-team
archív fotók

A Szarvasi Krónika Alapítvány Kuratóriuma

Dr. Demeter László fürdőigazgató, a Kuratórium elnöke
Földesi Zoltán kollégiumi nevelő, közművelődési szakértő
Kiszely Mihály ny. szövetkezeti elnök, gazdasági szakértő
Dr. Kutas Ferenc ny. középiskolai tanár, szerkesztő, a Kuratórium ügyvezetője
Tusjak Lászlóné könyvtáros, adminisztrációs szakértő

A 24. szám megjelenéséhez adójuk egy százalékával hozzájárultak

Aszódi Antal, Dr. Aszódi Gabriella, Kutas Béla Szeged, Dr. Kutas Ferenc, ifj. Kutas Ferenc, Dr. Lipcsei Imre, Paraszt Attila, Paraszt Attiláné, Petneházi Andrea, Regős Mátyás és mindazok, akiknek neve nem jutott a szerkesztőség tudomására.

Tartalom

Jelenidőben

Kitüntettek (<i>Szerkesztette: Dr. Kutas Ferenc</i>).....	4
A város legnagyobb adófizetője (<i>Szerkesztette Tatai László</i>).....	17
K. Szarka Judit: Hitel, erővel, töretlenül. 63 perc Sárkány Angyalka doktornővel....	18
Dr. Hanyecz Katalin: Fejlesztések a Szarvasi Arborétumban.....	26

Színháztörténet

Dr. Molitorisz Pál: Kis szarvasi színháztörténet.....	32
Dr. Molitorisz Pál: A régi szarvasi színházi közönség.....	46
Dr. Molitorisz Pál: A szarvasi Vízzínház története.....	49
Színház született (<i>Dr. Kutas Ferenc interjúja Csasztyan Andrással</i>).....	64
Az első kapavágástól a Csík Zenekar koncertjéig (<i>Beszélgetés Bódi Jánossal</i>).....	71
Így épült a Vízzínház (<i>Benkő László – Bódi János – Dr. Kutas Ferenc</i>).....	86
Dr. Molitorisz Pál: A Vízzínház és a gyaloghíd építésének képes krónikája.....	86
Józsa Mihály: Az első nyári szezon.....	94
A Vers a víz fölött előadónak tablója (<i>Szerkesztette Dr. Kutas Ferenc</i>).....	103

Múltunkat idézve

Dr. Timár Jánosné: A nagykönyvtár kincsei 5. rész.....	106
Sztrehovsky Zsuzsa: Elfelejtett szarvasiak.....	111

Elődeink életéből

Brlás Attila: A Gily család története.....	116
--	-----

Szemelvények a szarvasi kisipar és kiskereskedelem történetéből

Varsányi Gyula: A bognármesterség.....	126
Dr. Kutas Ferenc: Kettétört karrier.....	136

Várostörténet képeslapokon

Brlás Attila: A katolikus templom.....	141
--	-----

Üzenet a múltból

Brlás Attila: Korszakváltás – emberközelből.....	145
Dr. Kutas Ferenc: Azok az 50-es évek.....	147

Szemle

Lengyel Béla: Európa forgószélében (<i>Dr. Reszkető Péter</i>).....	150
André Albel: Európai szivárvány (<i>Dr. Molitorisz Pál</i>).....	152
Szemelvények elődeink életéből (<i>Dr. Reszkető Péter</i>).....	155
Érkezés/Prichod (<i>Dr. Reszkető Péter</i>).....	158
Közös horizont (<i>Dr. Lipcsei Imre</i>).....	160
A középkor vetületei (<i>Dr. Lipcsei Imre</i>).....	161
Agrártörténeti füzetek 28. szám; Gyulavári A.: Földügyek... (<i>Dr. Sztó János</i>).....	162
Agrártörténeti füzetek 29. szám; Albel Andor ...tanár.: (<i>Dr. Molitorisz Pál</i>).....	163
Agrártörténeti füzetek 30. szám; Bukovinszky L.: Álom és(<i>Dr. Molitorisz Pál</i>).....	165
Agrártörténeti füzetek 31. szám; Dr. Molitorisz: Emlékezés... (<i>Dr. Sztó János</i>).....	166

Agrártörténeti füzetek 31. szám; Dr. Molitorisz: Tanárportrék... (Dr. Szitó János)....	167
Keserő Zsuzsa -Tatai László: Szervusz, Cervus! (Dr. Reszkető Péter).....	168
Szarvason történt 2011-ben; szerkesztette: K. Szarka Judit.....	170
A szerkesztő utószava.....	181

A Krónika megjelenéséhez egyszeri támogatást nyújtottak

Bódi János, Dr. Hanyecz Katalin, Holub Mária, Litauszky György, Molnár Andrásné, Palotás Ádámné Békéscsaba, Dr. Timár Jánosné, Általános Informatikai Kft.

Munkánkat hírközléssel segítették

Általános Informatikai Kft., Körös TV, Newjsag.hu, Szarvas és Vidéke.

A címlapon

Tessedik Sámuel *A Paraszt ember Magyarországon* (1784–1786) c. művének falurendezési tervezetéhez készült címer látható. Tessedik reformgondolatainak foglalatosa. Képi része az egykori szarvasi parasztnép mezei foglalatosságait és az akkori szerszámokat ábrázolja. A felső, latin idézet fordítása: *"Imádkozzál, de dolgozzál, s az Isten is megsegít."* Az alsó felirat magyarul: *"Az embert gyermekkorától kezdve kell hozzászoktatni a tanuláshoz: ilyenformán folyamatosan gyarapítja ismereteit, s nemesebb és szelídebb válik az erkölcsé."*